

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Rigorózní práce

Pedagog, spisovatel, historik a vlastenec Bedřich Karásek

Autor práce: Mgr. Martina Sudová

Studijní obor: Řízení volnočasových aktivit

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Týně nad Vltavou, 1. prosince 2019

.....

Motto:

„Život učitelův má přece jen hluboký smysl, neboť i za hrob jde za ním požehnání a dík“. (JUNGBAUER, František. *Cesta. Vzpomínky na mladá léta. Doplněk výroční zprávy Stát. učitelského ústavu v Soběslavi.* [s. n.], 1927, s. 113.)

„Minulost není jen předmět zájmu, ale výzva: pokračuj, člověče, tam, kde se dávné ruce i srdce kdysi zastavily. Poznej důvěrně ono místo a tvůj smysluplný život se dotkne věčnosti. Pochopili všichni žáci sen svého učitele?“ (BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Bedřich Karásek.* Týn nad Vltavou: Městské muzeum v Týně nad Vltavou, 1990, s. 14.)

OBSAH

Úvod.....	5
1 Rodinné vazby a dětství Bedřicha Karáska	7
2 Školství v období učitelského rodu Karáskových.....	18
2.1 Historie školství v Týně nad Vltavou.....	23
2.2 Školní léta Bedřicha Karáska	36
3 Pedagogové otec a syn – v otcových stopách	39
4 Životní poslání – muzeum	66
5 Podíl na spolkovém životě	82
6 Publikační činnost.....	98
7 Osobnost Bedřicha Karáska.....	106
7.1 Vzpomínky pamětníků	114
Závěr	118
Seznam literatury a internetových zdrojů	121
Archivní prameny	128
On-line zdroje	134
Přílohy.....	136
Abstrakt.....	201
Abstract.....	202

Úvod

Motivací pro moji práci bylo pomyslné „splacení dluhu“ dnes již téměř zapomenutému muži, který v první polovině minulého století ovlivnil společenský a kulturní život svého rodiště, malého jihočeského města Týna nad Vltavou, a formoval několik generací žáků, které vyučoval.

Pedagog a spisovatel Bedřich Karásek (14. 2. 1890 Týn nad Vltavou – 18. 2. 1958 Týn nad Vltavou) pocházel z učitelské rodiny, jeho otec, pedagog Karel Karásek, byl rodákem z Třeboně, matka, rozená Bicanová, z Týna nad Vltavou. Karel Karásek byl prvním iniciátorem vzniku muzea v Týně nad Vltavou, v roce 1894 zorganizoval v budově Vinařického školy velkolepou národopisnou výstavu. Založit muzeum se mu však nepodařilo, tuto myšlenku realizoval až jeho syn Bedřich.

Bedřich Karásek prodloužil pedagogickou kariéru svého otce, pozvedl ji na vyšší úroveň a zanechal nesmazatelné stopy jak v osobnostech svých žáků, tak na tváři svého rodného města, čímž se zapsal do paměti jeho obyvatel daleko výrazněji, než jeho otec.

Jeho prvním působištěm se po studiích staly menší venkovské školy, v roce 1925 získal definitivu v Týně nad Vltavou, kde působil až do odchodu do penze.

V roce 1929 vznikla z jeho iniciativy muzejní komise, zanedlouho transformovaná na muzejní spolek. Tím byl položen základ vltavotýnskému muzeu. Bedřich Karásek byl jmenován správcem sbírek a jednatelem. Muzeum bylo založeno v domě čp. 225, pro veřejnost bylo zpřístupněno v roce 1932.

Bedřich Karásek byl veřejně činný v mnoha spolcích a společenských organizacích, působil jako vzdělavatel vltavotýnského Sokola, zakládající člen a dlouholetý principál Loutkového odboru Matěje Kopeckého, zpěvák v pěveckém spolku Puchmír, aktivní člen divadelního souboru Vltavan atd.; publikoval stati a studie z regionální historie, k jeho největším literárním počinům náleží kniha Vltavotýnské pověsti, vydaná r. 1945, která je dodnes využívána při výuce regionální historie i edukačních programech vltavotýnského muzea.

V roce 1953 opustil Bedřich Karásek školsví a stal se ředitelem nového muzea, které bylo v roce 1956 přestěhováno do současného sídla – budovy zámku.

Život a dílo Bedřicha Karásky dosud nebylo komplexně zkoumáno ani publikováno s výjimkou kratších studií, např. autorky doc. Dagmar Blümlové.

Práce přehledně a komplexně shromažďuje původní zdroje, tematicky je třídí,

analyzuje a reflektuje.

V práci je použit historicko-analytický metodologický přístup, jehož hlavním cílem je výzkum, analýza a komparace původních pramenů mapujících život, literární tvorbu, pedagogickou a kulturní činnost Bedřicha Karáska a následná interpretace ve formě systematického a uceleného pohledu na tuto osobnost.

Postupuji srovnatelným způsobem jako v případě své diplomové práce: Josef Sakař – život a dílo kněze, pedagoga a historika, v níž jsem zpracovala monografii dalšího z významných vltavotýnských pedagogů. V roce 2019 byla tato práce o Josefu Sakařovi vydána v knižní podobě, ke stejnému cíli směřuje také výzkum týkající se Bedřicha Karáska.

V první části práce jsou objasněny rodinné vazby a život Bedřicha Karáska, dále je zhodnoceno jeho pedagogické působení, které navazovalo na práci jeho otce Karla, jemuž je rovněž věnována část kapitoly. Zmíněny jsou zásluhy Bedřicha Karáska při založení a vedení muzea, jeho aktivní podíl na spolkovém životě, publikační činnost, následuje představení jeho osobnosti na základě archivních pramenů, korespondence a vzpomínek pamětníků. V závěru práce je zhodnocen přínos celoživotního díla Bedřicha Karáska a jeho poselství pro současnost.

1 Rodinné vazby a dětství Bedřicha Karáska

Rodina Karáskových se poprvé objevuje v jihočeském regionu, konkrétně v městě Třeboni, krátce po polovině 19. století. Přesídlila z Vysokého Mýta v Pardubickém kraji, pravděpodobně z důvodu pracovní příležitosti pro hlavu rodiny – Karla Karáska narozeného 9. 1. 1826¹ (děd Bedřicha Karáska). Poprvé se v treboňských matričních knihách setkáváme s jeho jménem v roce 1859, kdy v Třeboni přichází 26. února na svět jeho stejnojmenný syn Karel. Karel Karásek st. je v té době uváděn jako zámecký vrátný v Třeboni čp. 111 (budova zámku), je synem Jana Karáska, narozeného 4. 12. 1798², měšťana ve Vi(y)sokém Mejtě č. 159 a Kateřiny rozené Kaifec, rovněž z Vi(y)sokého Mejta. Karlovou manželkou byla Maria rozená Breicha, dcera zemřelého Jana Breichy, souseda z Českých Budějovic č. 72 a zemřelé Anny rozené Jindra z Bukovska.³ Vzhledem k tomu, že se v pozdější době (7. září 1880) setkáváme v treboňské matrice sňatků⁴ s dcerou Karla Karáska a Marie roz. Breichové – Marií, která se narodila 28. 10. 1856, ovšem ani v treboňské matrice narozených ani ve vysokomýtské matrice narozených se neobjevuje, je zřejmé, že tato dcera byla prvorozeným dítětem,⁵ místo jejího příchodu na svět se mi však nepodařilo vypátrat. Rodina tedy přišla do Třeboně mezi roky 1856 (narození Marie neznámo kde) a 26. únorem 1859 (narození Karla v Třeboni).

Z matrik se dále dozvídáme, že v Třeboni se manželům Karlu a Marii Karáskovým narodilo 6 dětí: již zmíněný Karel (* 26. 2. 1859 Třeboň, + 27. 1. 1913 Týn nad Vltavou⁶); Teodor (*15. 10. 1860⁷, + 11. 9. 1863 ve věku 3 let na zánět v hrdle⁸); Vojtěch (*19. 4. 1862⁹, + 21. 6. 1862 ve věku 2 měsíců na psotník¹⁰); Juliana (*24. 3. 1864¹¹, + 25. 4. 1864 ve věku 1 měsíce na psotník¹²); Alois (*16. 3. 1866¹³,

¹ Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

² Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 12. *Matrika narozených f. ú. Třeboň (1857–1867)*, fol. 66.

⁴ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 32. *Matrika sňatků f. ú. Třeboň (1871–1891)*, fol. 88.

⁵ Potvrzeno informací z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

⁶ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 37. *Matrika zemřelých f. ú. Týn nad Vltavou (1904–1919)*, fol. 148.

⁷ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 12. *Matrika narozených f. ú. Třeboň (1857–1867)*, fol. 133.

⁸ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 43. *Matrika zemřelých f. ú. Třeboň (1859–1877)*, fol. 58.

⁹ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 12. *Matrika narozených f. ú. Třeboň (1857–1867)*, fol. 174.

¹⁰ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 43. *Matrika zemřelých f. ú. Třeboň (1859–1877)*, fol. 42.

¹¹ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 12. *Matrika narozených f. ú. Třeboň (1857–1867)*, fol. 236.

¹² Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 44. *Matrika zemřelých f. ú. Třeboň (1878–1914)*, fol. 81.

¹³ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 12. *Matrika narozených f. ú. Třeboň (1857–1867)*, fol. 301.

+ 4. 5. 1866 ve věku 24 dnů na psotník¹⁴); Karolína /Karla/ (*13. 4. 1867¹⁵, + 17. 8. 1867 ve věku 5 měsíců na psotník¹⁶). Jak je zřejmé, dospělosti se dožila pouze prvorozená Marie a druhorozený Karel, pozdější zakladatel rodinného klanu v Týně nad Vltavou a otec Bedřicha Karáska.

Z matričních knih lze vyčíst i další podrobnosti, jako je například stěhování rodiny ze zámku čp. 111 do budovy kláštera čp. 125 mezi dubnem a červnem roku 1862 (při narození syna Vojtěcha je uváděna adresa rodičů na zámku, při úmrtí již v klášteře), nebo kariérní postup otce Karla ve stejném časovém rozmezí, z vrátného na knížecího písaře (při narození dalších dětí je rovněž uváděn i jako kancelářský sluha).

Matka Marie Karásková zemřela 14. 6. 1884 ve věku 55 let na souchotě (tuberkulózu).¹⁷ Její manžel Karel Karásek zemřel 27. 4. 1891 ve věku 65 let na edém plic.¹⁸ V době úmrtí je ovšem uveden jako manžel Aloisie Riedlové z obce Hermans u Litschova, bohužel se mi v matrikách sňatků nepodařilo nalézt údaj o tom, že by po smrti první manželky vstoupil opět v manželský svazek.

Rodová linie pokračuje v osobě Karla Karáska ml. Jak je zřejmé ze zjištěných skutečností, byl prvním, kdo nastoupil pedagogickou dráhu. Studoval nejprve v letech 1869–1873 čtyři třídy na reálném gymnáziu v Třeboni,¹⁹ v roce 1873 je zde uváděn jako žák IV. třídy oddílu reálného gymnázia.²⁰ Poté 5. třídu reálky v Táboře 1873–1874. Následně se stal absolventem Státního učitelského ústavu v Soběslavi, který byl právě v té době (1870) otevřen jako první učitelský ústav na jihu Čech.^{21 22} Studoval zde 4 roky: 1874–1878.²³

Na absolventy učitelského ústavu, své kolegy a jmenovitě i Karla Karáska vzpomněl ve výroční zprávě učitel, školní inspektor a autor knih pro mládež František Jungbauer: „*Cesta. Člověk by jí řekl 'cesta osudu', protože ho po ní vedla podivná*

¹⁴ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 43. *Matrika zemřelých Třeboň (1859–1877)*, fol. 92.

¹⁵ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 13. *Matrika narozených f. ú. Třeboň (1867–1875)*, fol. 6.

¹⁶ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 43. *Matrika zemřelých f. ú. Třeboň (1859–1877)*, fol. 116.

¹⁷ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 44. *Matrika zemřelých f. ú. Třeboň (1878–1914)*, fol. 81.

¹⁸ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 44. *Matrika zemřelých f. ú. Třeboň (1878–1914)*, fol. 156.

¹⁹ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Výkaz služební Karásek Karel.

²⁰ Srov. *Výroční zpráva c. k. reálného gymnázia v Třeboni za školní rok 1873*. Tábor: C. k. reálné gymnázium v Třeboni, 1873, s. 35.

²¹ Srov. JUNGBAUER, František. *Cesta. Vzpomínky na mladá léta. Doplněk výroční zprávy Stát. učitelského ústavu v Soběslavi*. [s. n.], 1927, s. 113.

²² Srov. TRNÍKOVÁ, Věra. *První český učitelský ústav na jihu Čech. Učitelský ústav v Soběslavi v letech 1871–1948: diplomová práce*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 2013, s. 58.

²³ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Výkaz služební Karásek Karel.

*a prozřetelná ruka. Ale nejde v tomto pojednání o poutníka, nýbrž o ty, s nimiž se na cestě potkal, kteří mu podali přátelskou ruku, něčím ho obdarovali a tvořili tak články řetězu té podivné osudovosti. A protože mnoho jich bylo soběslavských, píše tuto črtu do tohoto almanachu, ač sám nejsem žákem tohoto ústavu. Zastavení první: Léta 1906–1908. Týn n. Vltavou, I. a II. roč. měšťanské školy. Ředitelem školy byl Karel Karásek, třídním Karel Loula, – ostatní Linhart, Zelenka, Muttich, Vojta. Každý přicházel jako poctivý dělník, aby pracoval na staveništi našeho mladého života. Také já jsem vzal od nich, co jsem mohl a měl jsem je rád. A tu prvně jsem se sešel se soběslavskými bývalými studenty: Karásek, Loula, Muttich, Vojta... A kdybych šel zpět přes všechna místa této cesty, našel bych hrobů již více. Je mrtev Antonín Veselý, Václav Adámek, Karel Karásek. Ostatní odcházejí pomalu do pense – a člověk na ně často myslí, na živé i mrtvé a uvědomuje si při tom, že život učitelův má přece jen hluboký smysl, neboť i za hrob jde za ním požehnání a dík.*²⁴

Jako devatenáctiletý učitel se Karel Karásek (Příloha I.) stěhuje v roce 1878 do Týna nad Vltavou. O čtyři roky později, 24. září 1882, se zde v chrámu sv. Jakuba žení s Annou Bicanovou. Z matričního zápisu lze vyčíst, že postavení učitele bylo na malém městě uznávaným a úctyhodným povoláním. Zatímco ostatní zápisy začínají pouze příjmením a jménem bez oslovení, zápis o svatbě Karla Karáska nikoliv: „**Ženich: Pan Karásek Karel, učitel na obecní škole v Týně nad Vltavou č. 201, a vojín rezervní od 75. pluku kn. Creneville, syn Karla Karáska, kníž. úředníka v Třeboni č. 111 a Marie rodem Brejchovy z Budějovic. Nevěsta: Anna Bicanova, dcera Václava Bicana, měšťana v Týně a Anny rodem Kleinovy z Týna č. 252.**“ Oběma snoubencům bylo 23 let. Jako adresa je uveden dům čp. 201.²⁵ Tento dům byl v majetku rodiny Bicanových, jak vyplývá ze sčítání lidu z roku 1880. Žili zde manželé Václav a Anna Bicanovi, notariátní písař a „zkoumaná babička“, tedy porodní bába, se svými 6 dětmi: pěti dcerami a synem. Dcera Anna, nastávající manželka Karla Karáska, byla čtvrtým dítětem manželů Bicanových.²⁶ Rodina nevěsty Anny Bicanové byla zajímavá především z hlediska povolání její matky Anny, zkušené porodní báby. V Městském muzeu se dochoval unikátní dokument, porodní deník. Její curriculum vitae je natolik

²⁴ JUNGBAUER, František. *Cesta. Vzpomínky na mladá léta. Doplněk výroční zprávy Stát. učitelského ústavu v Soběslavi*. [s. n.], 1927, s. 113.

²⁵ Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 12. *Matrika oddaných f. ú. Týn nad Vltavou (1869–1896)*, fol. 156.

²⁶ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, fond Okresní úřad Týn nad Vltavou, Sčítání lidu soudní okres Týn nad Vltavou r. 1880, i. č. 1123, sig. IV/A/d-11.

zajímavé, že stojí alespoň na krátkou črtu.

Anna Bicanová, rozená Kleinová, se narodila v Dobrušce 26. 7. 1830. Kolem roku 1830 se rodina Kleinových z Dobrušky odstěhovala a její stopa mizí až do r. 1856, kdy se objevuje v Týně nad Vltavou. 9. září 1856 se zde Anna Bicanová vdává za Václava Bicana, o 17 let staršího vdovce, diurnistu (písař, prepisovatel či zapisovatel za denní plat) c. k. okresního úřadu. V době Annina sňatku je její otec Hynek Klein uváděn jako respicient finanční stráže v Týně nad Vltavou, je tedy pravděpodobné, že Kleinovi do Týna přesídlili za prací. Následně zde bydlí (zřejmě v nájmu) v domě čp. 252 U Modré hvězdy na vltavotýnském náměstí. Anna „vyvdala“ 8 dětí svého manžela z prvního manželství a v průběhu let 1857–1872 se jim narodilo ještě dalších sedm dětí: Václav, Anna, Božena, Bedřich, Helena, František a Julie, přičemž poslední dvě jmenované děti zemřely v dětském věku (František jako osmiletý a Julie v jednom a půl roce života). V průběhu manželství se rodina několikrát stěhovala, nejprve žili manželé v bydlišti nevěsty v čp. 252 U Modré hvězdy, později v čp. 37 (dnešní sídlo starosty města) a nakonec v domě čp. 198, kde žil Václav Bican před sňatkem.

Ve svých sedmatřiceti letech odchází Anna Bicanová do Vídně, aby zde absolvovala babický kurz a stala se tak zkoušenou porodní bábou. Kurz trval čtyři měsíce, na jeho konci složila Anna 26. února 1868 zkoušku s prospěchem „sufficenter“ (dostatečný). Už za tři týdny provedla v Týně nad Vltavou svůj první porod, 17. března přivedla na svět Josefa Šímu. Ten je prvním novorozencem, zaneseným v jejím deníku, který si vedla až do roku 1897.

Anna ovšem nebyla jedinou porodní bábou v Týně nad Vltavou. Ve městě působily už koncem 30. let 19. století čtyři zkoušené porodní báby, další byly na týnském panství v Dobšicích, Chrástěanech a Slabčicích. V době její praxe byly v Týně tři zkoušené porodní báby a další dvě v Kolodějích nad Lužnicí a ve Křtěnově. Vedle nich se zde pohybovaly také nezkoušené porodní báby (přestože jim za tuto činnost hrozil postih) a v některých případech vedly porody u svých dcer samy matky. Konkurence tedy byla veliká a získat důvěru klientek nebylo snadné. V prvním roce praxe odvedla Anna Bicanová devět porodů, v druhém 11, ve třetím už to bylo 26 porodů. Dále počty porodů kolísají, nikdy nedosáhly více než čtyř desítek v jednom roce. Součástí babické praxe také byly tzv. „křty z nouze“ – v případě, že novorozenec byl slabý a hrozilo jeho úmrtí dříve než před řádným křtem, měla porodní bába pravomoc tento úkon provést, aby dítě nezemřelo jako „nekřtěnátko“. Anna Bicanová jej použila u devíti porodů.

V roce 1889 Anna Bicanová ovdověla. V horizontu několika mála následujících let se přestěhovala ke své dceři Boženě (Příloha II.) do domu čp. 120 „Na Rámech“ (Božena Bicanová jej koupila r. 1894). Právě v tomto domě žil později pedagog Bedřich Karásek. Zajímavé je, že mu tedy na svět (14. 2. 1890) pomohla, stejně jako jeho sourozencům, nejen porodní babička, ale zároveň vlastní „genetická“ babička v jedné osobě. Kmotry při křtu mu pak byli František Bican (Příloha III.) a Kateřina Bicanová (Příloha IV.) v zastoupení Juliany Bicanové (Příloha V.). Jak je zřejmé, rod Bicanových byl v Týně nad Vltavou hojně zastoupen nejen potomky zmíněného Václava Bicana (osm z prvního manželství a sedm z druhého manželství s Annou), ale rovněž jeho bratra Františka, který zde s rodinou rovněž žil. Měl se svojí manželkou Kateřinou šest potomků. Kmotři František a Kateřina jsou tedy prastrýc a prateta Bedřicha Karáska, zastoupení svou dcerou Julianou, Bedřichovou tetou.

Porodní bába Anna Bicanová zemřela 21. 3. 1899 ve věku 68 let v čp. 120. Poslední porody vedla ještě rok před svou smrtí, v roce 1898, celkem jich odvedla 28, ty však už nejsou v deníku zaznamenány (nebylo zde místo). S největší pravděpodobností si Anna založila nový deník, který byl v té době již povinný, ten se ale bohužel ve sbírce muzea nedochoval. Je škoda, že se nedochovala ani její podobenka. Máme fotografii jejího švagra Františka Bicana i jeho manželky Kateřiny a fotografie jejich tří potomků: Boženy, Stanislava a Juliany. Pro zajímavost přikládám fotografii Juliany, která zastupovala své rodiče při křtu Bedřicha Karáska.²⁷

Zpět k rodičům Bedřicha Karáska. Manželům Karlu Karáskovi a Anně rozené Bicanové se v Týně nad Vltavou narodilo celkem deset potomků. Karel Václav (* 8. 7. 1883)²⁸; František Václav (* 1. 8. 1884)²⁹; Jan František (* 28. 3. 1886)³⁰; Anna Julie (*22. 5. 1888)³¹; Bedřich František (*14. 2. 1890)³²; Stanislav (*13. 1. 1892)³³; Marie

²⁷ Srov. SUDOVÁ, Martina. Deník porodní báby. *Vltavín*, 2018, roč. 28, č. 3, nestránkováno.

²⁸ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 16. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1880–1890)*, fol. 126.

²⁹ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 16. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1880–1890)*, fol. 167.

³⁰ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 16. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1880–1890)*, fol. 233.

³¹ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 16. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1880–1890)*, fol. 313.

³² Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 16. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1880–1890)*, fol. 375.

³³ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 17. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1890–1903)*, fol. 45.

(*30. 1. 1894)³⁴; Anežka (*19. 10. 1895)³⁵; Julie (*11. 11. 1896)³⁶ a Jaroslav (*24. 2. 1898)³⁷ (Příloha VI.).

Z matričních záznamů lze opět vyčíst informace o tom, jak rodina postupně sídlila na různých místech v Týně nad Vltavou. Při narození prvního syna Karla Václava žili Karáskovi v domě čp. 201, tedy v domě manželčiny rodiny. V době narození druhého syna Františka Václava v domě čp. 199, při narození Anny Julie v domě čp. 285, při narození Bedřicha Františka v domě čp. 206, Stanislav a Marie se narodili rovněž zde. Poslední tři děti se narodily v čp. 93.

Bedřich Karásek přišel na svět 14. února 1890 (Příloha VII.) v čp. 206 „U Havlů“ na tzv. Malém rynku, dnešním Vinařického náměstí (Příloha VIII.). Přímo naproti monumentální budově školy, která se následně stala na většinu jeho produktivního věku jeho druhým domovem. Pokřtěn byl o dva dny později v kostele sv. Jakuba.

Na rodinný život vzpomíná Bedřich Karásek v několika verzích svého životopisu: „*Ačkoliv nás bylo 10 přec otec se snažil o naše vzdělání a vždy dva jsme byli na studiích.*“ „*Bylo nás 10 dětí a přec všem tatínek poskytl přiměřeného vzdělání. Jediný já a starší sestra Anna posláni jsme byli na učít. ústav. Já jako literní a sestra jako industriální učitelka.*“³⁸

Zabezpečit početnou rodinu jistě bylo pro otce Karla Karáska nelehkým úkolem. Důkaz o tom přináší například jeho vlastnoruční zápis ze školní kroniky (byl kronikářem od r. 1901), kde květnatými a vřelými slovy ocenil navýšení platů učitelům: „*27. 1. 1903. Konečně po dlouhých trapných dnech, kdy bída snášela se nad námi a úzkost tísnila dech, zastkvělo se slunko jasů rozptýlivši chmurné mraky beznaděje a zoufalosti! Bleskem rozlétna se po širé vlasti radostná zpráva o podpisu zákona o úpravě platů učitelských, nejjasnějším mocnářem naším dne 27. ledna 1903. Vítězně ukončen tříletý boj českého i německého učitelstva za lepší existenci. Konečně tedy*

³⁴ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 17. Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1890–1903), fol. 98.

³⁵ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 17. Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1890–1903), fol. 146.

³⁶ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 17. Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1890–1903), fol. 177.

³⁷ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 17. Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1890–1903), fol. 211.

³⁸ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Vlastní životopis Bedřicha Karáska.

pevná země pod nohama! – zvolati můžeme s plavci Kolumbovými. Po plavbě plně svízeli, bezměrného utrpení, tísnivých obav a stokrát zklamaných nadějí učitelstvo konečně zakotvilo u kýženého břehu. Vědomí to neomamuje nás sice vzrušující radostí, ale zajisté přináší nám mír a uklidnění. Však také těžkou cestu, trním posetou prodělat musel ten nový zákon o úpravě našich platů. Bylo to v památných dnech 5. a 6. července 1901, kdy zemský sněm uznáváje naprostou nedostatečnost dosavadních platů vychovatelů národa, usnesl se jednomyslně na zákonu přiměřenější úpravy platů učitelstva. K uhrazení nákladu na zvýšené služné přijal zákon zavedení zem. dávky 2 K z každého v Království českém vyčepovaného hl. piva. Zákon tento však nedošel vládního souhlasu, neboť vládními orgány stanovena výše dávky této pouze 1.40 K a proto zákon tento vrácen a při novém projednávání smluvěna s předsedou ministerstva Korbrem výše 1.70 K, což také při novém sněmovním zasedání dne 30. prosince 1902 přijato. Hned potom předloženy oba zákony tyto Jeho Veličenstvu k nejvyšší sankci, již také skutečně dne 27. ledna 1903 dosáhly. Zákon o zvýšení služného nabývá platnosti již 1. lednem 1903... Zakrátko započalo se v některých okresích vypláceti služné zvýšené, v našem pak okrese stalo se tak již koncem února 1903. Učitelstvo zbaveno jsouc dosavadních trýznivých poměr., bude nyní moci věnovati veškeré síly své prospěchu školy a zdaru svěřené mládeže. Stojíme pevnou nohou na půdě nového světa a hledíme již klidněji v dálavu neznámé budoucnosti. V tom tkví všechna vážnost momentu, že se jí více nelekáme. Půjdeme dále s odvahou, ne abychom kořistili, ale kultivovali. Každý ví, že pro dlouholetý, urputný boj o existenci nemohli jsme proniknouti ke zdroji síly, která měla nás obroditi a povznésti k oněm světelným metám, na jichž výspě měl každý český učitel státi celou svojí duší na stráži proti vlnám polovzdělanosti anebo snad i hrubého zpátečnictví. Nyní bude jinak. Nikdo nesmí nás v práci té najíti váhavými, kolísavými, nepřipravenými. Břímě, jež ponese za nás český lid, bude nám stálým připomínatelem oněch čistě vlasteneckých povinností, jimiž vráceno bude duchu, co dala dlaň. Jestliže se nad námi rozednilo, bude světlo v příbytky rodin našich vnikající povellem k další usilovné činnosti na národu roli dědičné za heslem: *V práci a vědění jest naše spasení!*³⁹

Rozrůstající se rodina bydlela ve stísněných poměrech, proto Karel Karásek zakoupil v roce 1911 dům čp. 120 ve čtvrti „Na Rámech“ nad Vinařického náměstím,

³⁹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 93.

tedy opět na dohled budovy školy. „U Karásků už bylo dětí jako smetí a byt jen jen praskal ve švech. Proto se rodina přestěhovala k tetě Boženě Bicanové. V roce 1911 tatínek její domek zakoupil za 2000 zlatých a od té doby vládl už jenom jeho rod. Dům číslo 120 nebyl domem ledajakým. Jeho historie sahala až do poloviny 17. století. První stavebníky sem do podhradí zřejmě lákala především blízkost levného stavebního materiálu. V době třicetileté války neopravovaný hrad totiž dospěl k naprosté zkáze a jeho někdejší sláva se proměnila v haldu kamenných sutin. Značná část jich záhy zmizela v základech nových obydlí. O sto let později se sem údajně stěhovali především tkalci a barvíři, kteří tu měli dostatek prostoru pro rámy na upínání svých výrobků. Byl to pohled pro dané místo tak příznačný, že se tu záhy ujal název Rámy. Tak se, opět téměř symbolicky, malý Bedřich ocitl v přímo 'hmatatelném' sepětí s těmi nejdávnějšími svědky minulosti rodného města. Za zády už jen tušený hradní majestát, pod nohama kámen s pamětí jeho bývalých vládců a před očima oken údolí s tušenou řekou Vltavou. Neviděná přitéká volně a široce z hlubokého stínu starodávných lesů. Prozpěvujíc si cestu mezi půvabnými mlýny, vezme... ten pohled, tehdy ještě ničím nerušený, má Bedřich Karásek rád. Tam, mezi oběma čelními okny postaví jednou svůj pracovní stůl, aby se kdykoliv mohl ujistit, že řád věcí trvá (Příloha IX.).“⁴⁰

Dětství Bedřicha Karáska bylo nerozlučně spjato s historií rodného místa a láska k dějinám tohoto koutu jižních Čech jej nikdy neopustila, ba naopak, vzrůstala – jak často zaznamenává v několika verzích vlastního životopisu. Základy k jeho celoživotnímu koníčku položil již jeho otec Karel, který po vzoru své rodné Třeboně toužil založit v Týně nad Vltavou muzeum, bohužel, tato myšlenka nenašla naplnění. Podařilo se mu alespoň v roce 1894 uspořádat v budově školy ve spolupráci s kolegy, žáky i středoškolskými a vysokoškolskými studenty bohatou a hojně navštívenou národopisnou výstavu. Předměty shromážděné na výstavu se následně staly základem sbírky vltavotýnského muzea.

Tato regionální událost věrně odpovídá obecné tradici vzniku českých muzeí. Česká muzeologie má, na rozdíl od muzejnictví evropského, jistá specifika. Hlavní rozdíl spočívá historicky v účelu a způsobu vzniku muzeí. Zatímco v Evropě vznikala velká muzea především z obsáhlých soukromých sbírek (panovníků, šlechty nebo bohatých jednotlivců), česká muzea měla již od počátku vlastenecký charakter – vznikla z národní potřeby uchovávat kulturní (a politické) hodnoty jednotlivých zemí v tehdejší

⁴⁰ BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Bedřich Karásek*. Týn nad Vltavou: Městské muzeum v Týně nad Vltavou, 1990, s. 5.

habsburské monarchii. Posláním muzeí, jakožto veřejných ústavů a badatelských center, mělo být především dokumentovat a uchovávat prostřednictvím sbírek historii, umění, staré tisky, přírodu i současnost... Hlavním impulsem pro vznik muzeí byly především dvě velké výstavy: r. 1891 Jubilejní výstava v Praze a r. 1895 Národopisná výstava československá v Praze. Tyto výstavy byly několik let předem pečlivě připravovány, předcházelo jim množství krajinářských výstav a četné národopisné slavnosti. V Týně nad Vltavou to byla právě velká národopisná výstava uspořádaná místními pedagogy a studenty v roce 1894 v budově Vinařického školy.⁴¹ „90. léta přivála i na český venkov svěží vzduch činného konkrétního vlastenectví. Láska k vlasti si teď žádá nejen oslav písni či veršem, ale přímého svědectví o hmotné i duchovní kultuře českého lidu. Zachraňte vše, co se každým okamžikem ztrácí pod tlakem nového životního stylu! Nedejte zahynout tradici, která nás přes věky spojuje s odkazem předků a vytváří kontinuitu národa! Tak volá pražské vědecké centrum, které právě v souzvuku s celou Evropou pokládá základy národopisu a kulturní historii jako skutečně moderním vědám. Prodlouženou rukou tohoto centra je především studentstvo. Studentstvo vybavené nejen nadšením, ale též odbornou instrukcí, aby spontánní aktivita nepřinesla víc škody než užítku. Pokrokoví učitelé měst, městeček i vsí jsou jeho prvními spolupracovníky. Atmosféra kypící smysluplné práce charakterizuje všudypřítomný společenský pohyb především v období mezi Jubilejní (1891) a Národopisnou výstavou (1895) v Praze. Sběratelské úsilí a z něho vyplývající oživený zájem o minulost vrcholí v Týně nad Vltavou v roce 1894. S místní národopisnou výstavou byla spojena velkolepá slavnost, jejíž lesk přitáhl zástupy diváků nejen z města samého, ale i ze širokého okolí, daleko přesahující hranice tehdejšího okresu.“⁴²

„Horečná píle studujících, obyvatelstvem velmi vlídně přijatá, šťastně odkryla vzácné poklady nedoceněných, neb i pohozených památek pod krovky domů městských i vesnických chatek, oživila lásku k rodnému dědictví, zachránila přemnohé před zkázou a výmluvným názorem zplodila vděčnou myšlenku na trvalou ochranu shromážděných starožitností v příštím městském muzeu,“⁴³ zapsal v Dějinách města Týna nad Vltavou historik Josef Sakař. Výstava byla zahájena 26. srpna v půl desáté dopoledne. „O třetí hodině odpolední hnul se proud nevidané mohutnosti, zkrášlený banderiem a skupinou

⁴¹ Srov. SUDOVÁ, Martina. Historie českých muzeí. *Vltavín*, 2014, roč. 24, č. 4, nestránkováno.

⁴² BLŮMLOVÁ, Dagmar. *Bedřich Karásek*. Týn nad Vltavou: Městské muzeum v Týně nad Vltavou, 1990, s. 3.

⁴³ SAKAŘ, Josef: *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí*. IV. díl. Týn nad Vltavou: Vlastivědný kroužek musea v Týně nad Vltavou, 1957, s. 42.

národních krojů, do 'Lázně' (pozn. autorky – tehdejší obvyklé místo pořádání kulturních akcí v hostinci Na Lázni s velkou prostornou zahradou, v městské čtvrti zvané Peklo). Středem národní slavnosti tamější bylo věrné vyličení radovánek týnského venkova a svatby podle vyšetření studentského pořadatelstva i účastí některých venkovanů, starobylé obyčeje tehdy ještě osobně pěstujících. Plesem 'U Chrástánských' skončila slavnost nedělní. Následující dny 27. a 28. srpna shromáždily na výstavišti ve škole Vinařického veliký počet místních i cizích zájemníků a dokončily svůj úkol po všech stránkách velmi šťastně... Výstava národopisná naplnila tři školní síně prvního patra a chodbu, která změnila se v obrazárnu, vytvořenou z maleb arcibiskupského zámku a děkanství. Byly tu však rozprostřeny také veliké mapy archivu zámeckého z doby Josefské. První síň – selská jizba – zdělána byla v celku i v podrobnostech přesně podle námětů, při shledávání zajímavostí v selských státcích předsedou místního studentstva (pozn. autorky – Josefa Sakaře) v hojnosti získaných. Instalace jizby, zdobené původním nářadím, obrázky, nádobím a krojovými figurami prací studujících i laskavou pomocí odborného učitele měšť. šk. K. Karáska vytvořila věrný obrázek našeho selského bytu v minulosti. Pozoruhodné kusy měl měšťský pokoj. Z dědictví týnských patricijů ukazoval se tu vzácný nábytek, obrazy a kuchyňské náčiní, z něhož zvláště vynikal majolikový cechovní pohár z r. 1712. Kreslírnu zkrášlily sbírky archeologické, zbraně, památky měšťské i cechovní; z knih zvláště vynikal pergamenový gradual děkanství z r. 1465 a rukopisné zpěvníky choru z XVII. věku. Bohaté soubory národních krojů kryly stěny a několik stolů.⁴⁴

Tuto událost zmiňuje rovněž školní kronika: „Dne 26. srpna 1894 uspořádána v místnostech školy chlapecké za součinnosti učitelů p. Karáska a Zelenky od zdejších studujících za předsednictví theologa p. Jos. Sakaře národopisná výstava, kteráž velice spořádaně jsouc upravena velmi se všem líbila a zájem pro všeobecnou národopisnou výstavu dosti povzbudila. Z předmětů vystavených hlavně uvéstí sluší veliké Graduale se skvostnými iniciálkami a dokumenty a nářadí cechovní. Odpoledne téhož dne odbývána v hostinci na Lázni národní slavnost, při níž provedena rozkošně venkovská svatba se všemi zvyky a obyčeji lidu našeho za velice anonymované zábavy všech přítomných. Výstava potrvála po tři dny a skončila značným čistým výtěžkem.“⁴⁵

⁴⁴ SAKAŘ, Josef: *Dějiny hradu města Týna nad Vltavou a okolí*. IV. díl. Týn nad Vltavou: Vlastivědný kroužek musea v Týně nad Vltavou, 1957, s. 42–43.

⁴⁵ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťánské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 13.

Bedřichu Karáskovi bylo v době konání výstavy čtyři a půl roku. Bezesporu jej tato slavná událost ovlivnila a zanechala v dětské duši, plné fantazie, svoji nesmazatelnou stopu. *„To už člověk-človíček dovedl vnímavě pozorovat a leccemu rozuměl. Určitě s tatínkem nejednou vešel mezi vystavované sbírky, na mnohé předměty si s jeho dovolením – možná i tajně – sáhl. Uměl si k cínovým pohárům přimyslet ruce s prsteny a ke ztichlým zbraním udatný křik bitev. Vstupoval do minulého světa jako do pohádky. Ze vzrušených hovorů dospělých vyrozuměl, jak je ta pohádka důležitá. Ve zručných tatínkových rukou se navíc stávala blízkou a téměř rodinně důvěrnou. Chlapec se narodil na prahu nové doby. Její prvotní signály od samého počátku pronikaly i jeho malým světem. Nemohl je přeslechnout: láska k vlasti je především láskou k rodnému místu, jež co nejdůkladněji poznáme. Tak se v malé hlavičce zrodil velký sen.“*⁴⁶

⁴⁶ BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Bedřich Karásek*. Týn nad Vltavou: Městské muzeum v Týně nad Vltavou, 1990, s. 4.

2 Školství v období učitelského rodu Karáskových

Od 18. století je rakouské školství charakterizováno významnými reformami školského systému. Začala se formovat moderní podoba všeobecného vzdělávacího školství. 6. prosince 1774 začal v habsburské monarchii platit nový školský řád, Allgemeine Schulordnung a metodika Methodenbuch, vypracované pedagogem Johannem Ignazem Felbigerem. „Pro města zřídil školy německé (normální i hlavní), tj. školy pro příslušníky živností a průmyslu, na venkově pak školy triviální pro děti poddanských rodičů.“⁴⁷ K další reorganizaci došlo r. 1805, bylo kodifikováno Politické zřízení německých škol v c. k. německých dědičných zemích, tzv. Schulkodex.⁴⁸

V roce 1849 byl potvrzen dokument nazvaný Nástin organizace gymnasií a reálných škol v Rakousku. Tento nástin přinesl změny ve středoškolském vzdělání. Gymnázia byla ze šesti let prodloužena na osmiletá a rozdělena na dva relativně nezávislé stupně: nižší a vyšší gymnázium. „Změněny byly také osnovy. Výrazně, asi o čtvrtinu, bylo omezeno vyučování klasických jazyků. Jejich výuka ovšem i nadále zabírala téměř polovinu celkového vyučovacího času, neboť rakouský stát očekával, že výuka klasických jazyků a literatur se stane jednotícím kulturním faktorem mnohonárodnostní monarchie.“⁴⁹ Mezi střední školy byla nově zařazena reálná škola, která poskytovala vzdělání zaměřené především na praxi. Reálné školy se soustředily zejména na vzdělání přírodovědného, technického, obchodního a živnostenského charakteru (s tím, jak výrazně pokračoval rozvoj průmyslu a podnikání), tzn., že tyto předměty převažovaly nad předměty humanitními a připravovaly studenty pro praxi, případně na vysokoškolské studium technického směru. Gymnázia poskytovala především všeobecné vzdělání, zaměřené na humanitní obory, a byla prvořadě přípravou k vysokoškolskému univerzitnímu studiu.⁵⁰

V roce 1869 byla provedena další reforma rakouského obecného školství. Novým říšským školním zákonem z 14. 5. 1869, tzv. Hasnerovým školským zákonem, byl zrušen stávající systém triviálních, hlavních a normálních škol. Obyčejné obecné

⁴⁷ GREGOR, Vladimír.; SEDLICKÝ, Tibor. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. 2. vyd. Praha: Supraphon, 1990, s. 22.

⁴⁸ Srov. SOMR, Miroslav. *Dějiny školství a pedagogiky*, 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 157–158.

⁴⁹ ŘEZNIČKOVÁ, Kateřina. *Študáci a kantorři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867–1918*. Praha: Libri, 2007, s. 17.

⁵⁰ Srov. ŘEZNIČKOVÁ, Kateřina. *Študáci a kantorři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867–1918*. Praha: Libri, 2007, s. 18.

školy nahradily šestileté triviální školy, na venkově byly osmileté, ve městech pětileté s navazujícími tříletými měšťankami. Vznikem osmiletých obecných a měšťanských škol vznikl v Rakousku-Uhersku dvousměrný školský systém. Obě školy poskytovaly ukončené zákonné povinné vzdělání. V posledních třech ročnících osmileté a ve všech ročnících tříleté měšťanské školy měly být odděleny dívky od chlapců. Osnovy pro každou kategorii obecných škol vydávalo ministerstvo kultu a vyučování, naproti tomu místní školní rada měla pravomoc určit, jaký druh měšťanské školy bude v obci zřízen.⁵¹

Reforma se dotkla pochopitelně také školství v Týně nad Vltavou. Kronika obecní školy Týn nad Vltavou v roce 1869 na jedné straně chválí tuto reformu: „... nové zákony o zřizování a vydržování škol, jimiž velice zlepšeno hmotné postavení učitelstva, osnova vyučovací i řád školní valně ku všeobecnému prospěchu změněny jsou...“;⁵² na druhou stranu ovšem poukazuje na nepříliš šťastné personální změny: „Tímto rokem museli pp. Jakub Weichet, Josef Fürst a Karel Paleček z nedostatku vysvědčení pro hlavní školy zde míst svých se vzdáti, ač jinak všickni tři všeobecně co velmi horliví a svědomití učitelé známi byli. Na uprázdněná jimi místa zvoleni zde a dekretem z 16. srpna již definitivně ustanoveni jsou pp. Jan Bayer, co druhý učitel, Antonín Mašek, co druhý podučitel, a Lukáš Ledvinka, co třetí podučitel; místo čtvrtého podučitele podržel p. Hynek Valek, jenž tím rokem zkoušku podučitelskou pro hlavní školy složil; co první podučitel zůstal na dále již dříve sem dosazený p. Václav Pešta.“⁵³

Byla stanovena povinná osmiletá školní docházka pro děti do 14 let. Po absolvování povinné docházky mohl žák pokračovat ve středoškolském studiu, buď na reálkách (školy reálných, věcných nauk), nebo na gymnáziích. Hasnerův zákon platil s drobnými úpravami v českém školství až do roku 1948.⁵⁴

Tento přehled ukazuje na nejednoznačnou koncepci obecného vzdělání: v podstatě existovaly tři druhy obecných škol. Měšťanská škola se od obecné odlišovala rozsahem učiva a možnostmi pro navazující středoškolské studium. Z obecných škol děti většinou odcházely přímo do praxe, protože středoškolské vzdělání bylo finančně

⁵¹ Srov. VALIŠOVÁ, Alena; KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele*. 2. vyd. Praha: Grada, 2011, s. 73.

⁵² Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou, 1873–1893, s. 231.

⁵³ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou, 1873–1893, s. 231.

⁵⁴ Srov. ČAPKA, František. *Dějiny českých zemí 1800–1918*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2003, s. 140.

náročné (platilo se vysoké školné).⁵⁵ V roce 1883 došlo k novelizaci Hasnerova zákona tzv. Taaffeho reformou. 8. června 1883 bylo vydáno ministerské nařízení č. 10.618, které zrušilo osmileté měšťanské školy, jejich místo převzaly buď obyčejné školy obecní, nebo škola obecná s měšťanskou. Pozitiva Taafovy reformy jsou tedy Významná především ve vztahu k měšťanským školám, které začaly být chápány jako vyšší školy připravující žáky jak pro praxi (průmysl, zemědělství), tak ke studiu na odborných školách a učitelských ústavech.⁵⁶

Vzdělání pedagogů zajišťovaly tzv. učitelské ústavy, v r. 1874 byl vydán jejich první organizační statut, upravený a aktualizovaný r. 1886.⁵⁷ Nejbližší učitelský ústav v okolí Týna nad Vltavou byl v Soběslavi (založen r. 1870), v Českých Budějovicích fungoval od 70. let 19. století pouze učitelský ústav německý. Učitelské ústavy poskytovaly čtyřleté středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou. Absolventi získali oprávnění zastávat místo podučitele či prozatímního učitele, po dvou letech praxe pak mohli požádat o tzv. zkoušku učitelské způsobilosti pro obecné školy, pro školy měšťanské až po tříleté praxi. Uchazeč se rozhodoval mezi třemi okruhy, jímž hodlal nadále vyučovat, tzv. odbornými odděleními (s tímto termínem se velmi často setkáváme v pramenech v podobě historických školních kronik). I. Odbor mluvnicko-historický zahrnoval český jazyk, dějepis a zeměpis. II. Odbor přírodovědný obsahoval přírodopis (tzn. fyziku), přírodopis a jako doplňkový předmět matematiku. III. Odbor matematicko-technický zahrnoval matematiku, kreslení a jako doplňkový předmět přírodopis (fyziku).⁵⁸

Významným předělem v historii školství na našem území byl vznik Československé republiky. Po skončení 1. sv. války navazoval školský systém na někdejší systém rakousko-uherský, bylo zřízeno Ministerstvo školství a národní osvěty. V roce 1922 byl schválen tzv. Malý školský zákon. Oproti předešlému školskému systému zavedl nový název pro měšťanské školy – občanské školy. Nově se rovněž začalo vyučovat občanské nauce.⁵⁹ Z řad odborné veřejnosti a zejména pedagogů, kterým se nepodařilo prosadit do tohoto školského zákona potřebné reformy, byl tento

⁵⁵ Srov. KÁDNER, Otakar. *Vývoj a dnešní soustava školství*. I. díl. Praha: Sfinx, 1929, s. 116.

⁵⁶ Srov. Zákon říšský ze dne 2. května 1883 č. 53 ř. z. kterýmž se mění některá ustanovení zákona ze dne 14. května 1869 č. 62 ř. z. In: ČELAKOVSKÝ, Jaromír. *Zákony a nařízení u věcech obecného a pokračovacího školství, na ten čas platné v království Českém*. Třetí rozmnožené vydání. Praha: Edward Grégr, 1886, s. 63.

⁵⁷ Srov. BRŮŽEK, L. A. *Naše ústavy učitelské a jejich příští reforma*. Praha 1904, s. 9–10.

⁵⁸ Srov. KRÁL, Josef (ed.). *Sbírka říšských zákonů školských*. Praha 1894, s. 284–293.

⁵⁹ Srov. SOMR, Miroslav. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, str. 165–169.

zákon kuloárně nazýván „školský zmetek“.⁶⁰

Velkou změnu přineslo období nacistické okupace Československa, zahájené ve dnech 14. – 16. března 1939. 16. března 1939 byl zřízen Protektorát Čechy a Morava. Následovaly snahy o germanizaci českého školství, jakékoliv stopy vlastenečství byly tvrdě potlačovány. „*Učitelé, kteří odmítali spolupracovat nebo podporovali studenty ve vlasteneckých projevech, byli propuštěni. Zpívání vlasteneckých písní v restauracích a kavárnách bylo zakázáno. Nosit národní trikoloru v knoflíkové dírce bylo nezákonné.*“⁶¹ 7. listopadu 1939 byly uzavřeny české vysoké školy. V roce 1941 byla vládním nařízením č. 300 provedena reorganizace národního školství, pedagogové začali být intenzivně přeškoleni.⁶² Souhrnně lze hovořit o potlačování českého školství, de facto o jeho likvidaci.

Poválečné období je charakteristické hned několika školskými reformami, jejichž cílem byla především výchova socialistického člověka. 21. dubna 1948 byl vydán zákon č. 95/1948 Sb. O základní úpravě jednotného školství. Povinná školní docházka byla devítiletá, rozdělaná na 1. a 2. stupeň.

Další školský zákon č. 31/1953 Sb. O školské soustavě a vzdělávání učitelů ustanovil osmiletou střední školu a jedenáctiletou střední školu. Z textu tohoto zákona již jednoznačně vyplývá ideologizace školství a podřízení výchovy a vzdělávání politice Komunistické strany Československa. V úvodním ustanovení zákona se píše: „*Pro socialistickou společnost, kterou budujeme, musí naše škola vychovávat všestranně rozvitě a dokonale připravené nové socialistické občany – dělníky, rolníky a inteligenci. Toto poslání může splnit jen škola spjatá s velkými úkoly socialistického budování a s politickým, hospodářsko-technickým a kulturním rozvojem vlasti a s její obranou. Velkému poslání socialistické školy musí odpovídat taková příprava a vzdělání učitelů, hlavních to činitelů ve školní výchově mládeže, které zajistí vysokou ideovou i odbornou úroveň jejich pedagogické práce.*“⁶³

Následoval školský zákon z roku 1960, zákon č. 186/1960 Sb. O soustavě výchovy a vzdělávání. Povinná školní docházka byla stanovena na devět let, navazovala

⁶⁰ Srov. VÁŇOVÁ, Růžena. *Vývoj počátečního školství v českých zemích*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, s. 87

⁶¹ MACDONALD, Callum; KAPLAN, Jan; BRÁZDA, Jan. *Praha ve stínu hákového kříže: Pravda o německé okupaci 1939–1945*. 1. vydání. Praha: Melantrich, 1995, s. 42–44.

⁶² Srov. BOSÁK, František. *Česká škola v době nacistického útlaku: Příspěvek k dějinám českého školství od Mnichova do osvobození*. České Budějovice: Pedagogická fakulta České Budějovice, 1969, s. 67.

⁶³ Zákon č. 31/1953 Sb. O školské soustavě a vzdělávání učitelů. [online]. [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1953-31>.

na ni odborná učiliště spolu s učňovskými školami, odbornými školami a středními školami pro pracující a všeobecně vzdělávacími.⁶⁴

⁶⁴ Srov. Zákon č. 186/1960 Sb. O soustavě výchovy a vzdělávání. [online]. [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1960-186>.

2.1 Historie školství v Týně nad Vltavou

První škola vznikla v Týně nad Vltavou v druhé polovině 13. století. Panství Týn nad Vltavou náleželo v té době do majetku pražského biskupství. 22. 2. 1279 byl v Brně vysvěcen na českého biskupa Tobiáš z Bechyně, díky němuž došlo k prudkému rozvoji biskupských statků včetně Týna nad Vltavou. Tento biskup založil po r. 1280 v Týně nad Vltavou (nevelké osadě z počátku 11. stol.) nové městské centrum, tzv. Nový Týn. Jeho součástí se stal kostel sv. Christofora a v jeho blízkosti škola. „*Rozšířená část staré cesty pod kostelem sv. Christofora hostila záhy i školu, k valu těsně přilehlou, dům farní a špitál.*“⁶⁵ Po nástupu prvního arcibiskupa Arnošta z Pardubic (biskupem zvolen 1343, 30. 4. 1344 povýšen na 1. pražského arcibiskupa) byla při kostele sv. Christofora založena kolegiální kapitula, složená z probošta, děkana a 3 kanovníků, která se stala centrem vzdělávání pro celou oblast Vltavotýnska. „*Sloužilo však toto zařízení nejen církvi, nýbrž bezpochyby velmi záhy i světské osvětě prostředkem kapitulní školy.*“⁶⁶ V této škole se vyučovalo latinskému jazyku, církevnímu zpěvu a jiným „*užitečným předmětům*“.⁶⁷ Tyto „užitečné předměty“ J. Sakař blíže nespecifikuje, můžeme předpokládat, že obsah vyučování tvořilo septem artes liberales nebo jeho část. Budova školy stála pod hřbitovní zdí kostela sv. Christofora, směrem k řece Vltavě, přibližně v místech dnešního domu čp. 225.

K r. 1416 J. Sakař uvádí: „*Škola byla na starosti kanovníka – scholastika. Nelze nevěšimnouti si i sboru žáků, který v této době opatroval Bohoslužby zpěvem umělým.*“⁶⁸ Posledním známým kanovníkem je ke zmíněnému r. 1416 zaznamenaný jistý Mikuláš.⁶⁹ Po období husitských válek přešla škola do světské správy, ale rektor nadále zůstával služebníkem kostela. V polovině 16. století je znám rektor městské školy Jakub Ursinus. K r. 1565 je uváděn rektor Jakub Starý, r. 1583 Pavel, r. 1607 Jan Svatomír Domažlický, r. 1613 Baltazar Parlagius. Městská škola byla v té době vedena v duchu

⁶⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934, s. 10.

⁶⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934, s. 13.

⁶⁷ SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934, s. 95.

⁶⁸ SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934, s. 54.

⁶⁹ srov. SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934, s. 95.

protestantské konfese.⁷⁰

V r. 1600 je v Týně nad Vltavou také uváděna existence židovské školy. Tato škola bývá lokalizována na pravý vltavský břeh, do Nového Týna, při ústí Hlineckého potoka do Vltavy.⁷¹ Vzhledem k tomu, že na počátku 17. stol. žily ve městě pouze čtyři židovské rodiny, nebyla jistě škola početná.⁷² K velkému nárůstu židovského obyvatelstva ve městě ovšem došlo v druhé polovině 17. stol., kdy válkou zpustošené panství otevřelo své hranice židovským přistěhovalcům. V roce 1664 bylo ve městě již 22 domů se 122 židovskými obyvateli.⁷³

Ze 17. srpna r. 1622 se dochovala v arcibiskupském archivu zpráva P. Petra Loderekerera, který byl vyslán do Týna nad Vltavou k vyšetření náboženského stavu. V této zprávě se mimo jiné zmiňuje rovněž o týnské škole: „Škola není prostranná, obsahuje však aspoň světnici, kde se hoši učí a jinou malou studovnu s komorou.“⁷⁴ Zde byl Lodereker ubytován, jak vtipně píše: „Ubi ego interim dego, solus tamquam nicti corax in domicilio.“⁷⁵ (Kde zatím žiji jako havran ve svém hnízdě). „Kromě toho zbývají 2 světnice, kde nikdo nebydlí, avšak páni týnští proměnili je v sýpku... Hochů více školu navštěvuje, než bych byl doufal. Jest asi patnáct hochů, kteří znali dokonale latinsky psáti a čísti, ba i zpívati; většina ostatních se učí, kromě oněch, které zvoník učí, což zcela má se zameziti. Želeti jest, že tolik a tak nadaných má se zanedbávati. Učitelé nejsou vydržováni. Jenom jeden ženatý jakž takž řídí školu, jenž v náboženství více boří než staví a kdybych tohoto vyhnal, rozehnal bych celé stádo školské, že by se zase sotva dalo sehnati... (pozn. je pravděpodobné, že tato zmínka o učiteli se týkala výše zmíněného Baltazara Parlagia) vyskytají se učení mládenci, jak... předešlé neděle ke mně přišli tři, znamenití mužové, vousatí, z nichž jeden byl varhaníkem, maje hocha ssebou výborného diskantistu; prosili o službu, avšak jsouce ode mě propuštěni, odešli do Písku. Jsou-li katolíci, a kdybychom měli v kostele varhany, snadno dá se zavolati s nimi též onen varhaník. Což stane li se, jistě bude třeba opustiti školu, avšak kam potom, když fara jest zpustošena? Jest v sousedství fary dům, kde jsou dvě místnosti

⁷⁰ Srov. SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934, s. 95–96.

⁷¹ Srov. SUDOVÁ, M. *Židovství na Vltavotýnsku*. Týn nad Vltavou: Město Týn nad Vltavou, 2003, s. 13.

⁷² Srov. SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934, s. 186.

⁷³ Srov. SUDOVÁ, M. *Židovství na Vltavotýnsku*. Týn nad Vltavou: Město Týn nad Vltavou, 2003, s. 16.

⁷⁴ SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934, s. 165.

⁷⁵ SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934, s. 164.

*prázdné, jen kdyby okna a kamna se spravila, dosti bylo by místa pro mé studium. Aby kněz ve škole zůstával v hluku a reptání hochů studoval, je nemožné.*⁷⁶

V období před polovinou 17. stol. byl ve škole ustaven nový rektor Jiřík Jakobides Unčovský. R. 1652, při sňatku dcery Voršily, byl již mrtev, neboť je uváděn jako její otčím Václav Hvězda. Hvězdův syn, rovněž Václav, byl v Týně nad Vltavou r. 1686 varhaníkem.⁷⁷

R. 1660 byl rektorem školy Jan Coiremelli, který je významný rovněž z toho důvodu, že založil první místní matriku. Dále byli rektory Jan Mayer (bez udání data), po něm nebo zároveň s ním Ferdinand František Sporný (1689 – 19. 11. 1691), po jeho smrti Jakub Hayden.⁷⁸ Neobvyklé příjmení tohoto pedagoga a varhaníka se stalo v období 2. sv. války a v letech poválečných důvodem spekulací, že by snad mohl být předkem rakouského hudebního skladatele Franze Josepha Haydna (31. 3. 1732 Rohrau – 31. 5. 1809 Vídeň). Otázka příbuzenství zůstala zatím nedořešena.⁷⁹ J. Sakař o vltavotýnském Jakubu Haydenovi píše: „*Maje spor s magistrátem, vzdal se služby školské r. 1703 ve prospěch Jana Křištofa Schöna. Jsa mlád, zemřel 3. května 1713 a pochován jest u sv. Jakuba.*“⁸⁰

Rektor školy byl placen z městské pokladny, za služby při pohřbech a na choru mu poskytoval finanční příspěvek kostel. Z r. 1670 se dochoval dopis obce Týna nad Vltavou, adresovaný kanceláři Arcibiskupství pražského, v němž obec žádá úlevu na daních. Z dopisu vyplývá, že náklady na platy učitelů plynuly z obecního rozpočtu.⁸¹ V l. 1700–1716 je uváděn kantor a varhaník František Stejskal, který do Týna nad Vltavou přišel z Polné.⁸²

Podrobnější zpráva o obsahu výuky se dochovala k roku 1724. Kniha zápisů ze schůzí městské rady (Manuale radní) z 24. 2. 1724 obsahuje poznámku, v níž je uvedeno, že na týnské škole učí studovaný rektor s mládencem, vrchností a děkanem

⁷⁶ SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934, s. 164.

⁷⁷ Srov. SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934, s. 164.

⁷⁸ Srov. SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934, s. 164.

⁷⁹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, DAP, podsběrka historická, osobnosti – Haydn. Konvolut nepublikované korespondence.

⁸⁰ SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934, s. 165.

⁸¹ Srov. SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934, s. 126.

⁸² Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou, 1873–1893, s. 388.

schváleným, „*péru, aritmetice, musice a trúbám*“ a že škola má dvě třídy.⁸³ Ze stejného pramene pochází zápis z r. 1723, v němž se obec snažila zamezit tzv. „pokoutnímu vyučování“. Kantor Ventzl Vobratanský si stěžoval na purkmistrovském úřadě, že někteří rodiče namísto do školy posílají děti k „staré bednářce“. Bednářka se bránila, že to dělají rodiče dobrovolně, protože některé děti chodí dva roky do školy a nic se nenaučily. Bednářce byla následně tato její činnost zakázána a kantor byl napomenut, že již má pomocníka, školního mládence, aby mládež pilně a bedlivěji učil.⁸⁴ Přesto, jak uvádí J. Sakař, „postranní školy“ nadále ve městě existovaly a vážnost městské škole dodal až císařský patent z r. 1780, podle něhož se stala školní docházka pro děti od 6 do 12 let povinnou. Zde je třeba historika J. Sakaře doplnit, povinná školní docházka byla zavedena již o 6 let dříve, r. 1774, Všeobecným školním řádem císařovny Marie Terezie.

15. 7. 1791 získala týnská triviální škola pochvalu od krajského českobudějovického úřadu. Chvála se týkala především rektora Leopolda Kahlese, který školu spravoval až do své smrti r. 1832.⁸⁵ Kahles bývá v písemných záznamech označován titulem Musicus, vedl týnský chór a vyučoval hudbě. O Leopoldu Kahlesovi se dochoval pikantní zápis v kronice obecné školy: „*Jenom proto, že před zámkem hrál, byl zavřen.*“⁸⁶

Organizace školství byla na počátku 19. stol. obdobná jako ve století přecházejícím: patronát mělo město, kantor byl mimo to také vedoucím choru a „školní mládenec“ byl placen z pokladny knížecí (arcibiskupské). Z tohoto důvodu měl ve správě školy vážné slovo také místní děkan i arcibiskupství.⁸⁷

Budovu školy postihla r. 1796 pohroma. Při jednom z největších požárů Týna nad Vltavou, 12. března t. r., při němž vyhořely dvě třetiny města, lehla popelem také škola. Škola byla provizorně přesunuta do domu čp. 198 v městské čtvrti Podskalí.⁸⁸

⁸³ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, i. č. 21, sig. A1/b-1, ev. j. 8.

⁸⁴ Srov. SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. II. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1935, s. 105.

⁸⁵ Srov. SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. II. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1935, s. 105.

⁸⁶ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou, 1873–1893, s. 390.

⁸⁷ Srov. SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. II. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1935, s. 106.

⁸⁸ Srov. SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. III. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1936, s. 4.

Prostory však pro tehdejších tři sta žáků školy nedostačovaly.⁸⁹ V květnu r. 1798 začala stavba nové školní budovy. Byla vybudována v sousedství původní školní budovy, zcela zničené požárem, na gruntě čp. 225.⁹⁰ V druhé polovině r. 1799 byla škola dostavěna.⁹¹ (Příloha X.)

Od počátku 19. stol. učil v Týně nad Vltavou Jakub Chlup. Nejprve jako podučitel, později druhý učitel. K r. 1816 máme zprávu o tom, že měl ve třídě 188 dětí.⁹²

R. 1832 byla zřízena německá třída, byl přijat druhý pomocný učitel, týnský rodák Jakub Weichet. Žáků již bylo více než 400 a kapacitně se do budovy školy nevešli, byla proto pro tuto třídu pronajata část měšťanského domu čp. 227. R. 1848 byla tato německá třída zrušena a nařízeno vyučování německého jazyka v rámci výuky na české škole.

Zajímavou statistiku máme ze školního roku 1845–1846. Školních dětí bylo tehdy 406, pilně navštěvovalo školu 197, prostředně 88, 121 dětí do školy nechodilo.⁹³

Významný obrat v týnském školství nastává r. 1849, kdy do Týna nad Vltavou přichází jedna z nejvýraznějších osobností náboženského, kulturního, společenského i pedagogického života, děkan a spisovatel Karel Alois Vinařický (24. 1. 1803 Slaný – 3. 2. 1869 Praha) (Příloha XI.). Životopis tohoto osvíceného muže byl již zpracován v mnoha verzích, zejména v posledních několika letech (Městské muzeum Týn nad Vltavou vydalo v roce 2015 monografii o K. A. Vinařickém),⁹⁴ dovoluji si zde proto odcitovat v krátkosti alespoň část jednoho z nich, jehož autorem je František Morkes z Pedagogického muzea Jana Amose Komenského v Praze: „*Po ukončení bohosloveckých studií mu nabídl pražský arcibiskup Václav Chlumčanský z Přestavlk úřad obřadníka. Přízeň, které se Vinařický u arcibiskupa těšil, se projevila i v tom, že byl osobně arcibiskupem vysvěcen na kněze o celé dva roky dříve (a navíc v památný den sv. Václava), než bývalo podle dosaženého věku obyčejem. Vinařický založil*

⁸⁹ Srov. SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. III. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1936, s. 68.

⁹⁰ Srov. SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. III. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1936, s. 5.

⁹¹ Srov. SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. III. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1936, s. 68.

⁹² Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou, 1873–1893, s. 390.

⁹³ Srov. SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. III. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1936, s. 67.

⁹⁴ Srov. SLÁMOVÁ, Marcela. *Kněz, který viděl do lidských srdcí: Karel Alois Vinařický a jeho místo v proudu času*. Týn nad Vltavou: MCKV a Město Týn nad Vltavou, 2015.

a vydával *Časopis pro katolické duchovenstvo*, který – tištěný již latinkou a psaný analogickým pravopisem – byl výraznou novinkou v tehdejších jazykových pútkách. V roce 1832 bylo Vinařickému Musejním sborem svěřeno, již jako známému činiteli a obratnému stylistovi, vypracování Pamětního spisu, kterým měla být císaři doložena potřeba vzdělávání mládeže v českém, tedy mateřském jazyce. Po smrti arcibiskupa Chlumčanského se Vinařický stal arcibiskupským archivářem, opětovně se stal obřadníkem i nového arcibiskupa Aloise Krakovského z Kolovrat. Od roku 1833 působil jako farář v Kováni u Mladé Boleslavi, kam za ním jezdila řada předních osobností včetně F. Palackého nebo F. L. Čelakovského. V roce 1849 přešel do Týna nad Vltavou, kde nastoupil úřad děkana a zasloužil se o významné povznesení tamní školy. Od roku 1855 pak byl vikářem soběslavským. V závěrečných letech svého života působil již jako kanovník vyšehradské kapituly. Vinařický byl nejen autorem Pamětního spisu o nynějším stavu vyučování v jazyku českém na vyučovacích ústavěch v Čechách, ale i prvního skutečně moderního slabikáře *Česká abeceda, aneb Malého čtenáře* knížka první z roku 1839 a neméně zdařilé české *Čítanky* z roku 1850, za níž následovaly ještě další. Vinařický byl i značně oblíbeným autorem dětí, neboť pro ně sepsal řadu básniček a říkadel, lahodně rytmických a zvukomalebných, mnohdy s výrazným pedagogickým nábojem. Ještě dnes jsou z jeho básniček pro děti známy minimálně dvě: *Tluče bubeníček, tluče na buben a Ivánku náš, copak děláš...*⁹⁵

Karel Alois Vinařický se zasloužil o vznik nové školní budovy v Týně nad Vltavou. Stavba byla provedena ve velmi krátkém časovém horizontu, od března 1859 do října 1859. Dokončenou budovu posvětil českobudějovický biskup Jan Valerian Jirsík (Příloha XII.). Kronika obecné školy zaznamenala tuto událost: „R. 1859. Opět velepamátný to rok pro naše město vůbec a školu zvlášť. Dokončena zde totiž stavba nové, námi nyní obývané pěkné budovy školní, tento pomník onoho vzorného kněze, vzácného přítele, takřka otce mládeže a učitelstva, té naší v oboru vychovatelském chloubu, Kar. Al. Vinařického...“⁹⁶

Bližší informace o Vinařického často nesnadném úsilí v souvislosti s osvětou vltavotýnského školství nalzáme v publikaci Dagmar Blümlové *Sto tváří z jihočeské kulturní historie*: „*Psal učebnice, pozorně sledoval vyučování, zasazoval se o lepší postavení učitelů. Podařilo se mu zřídit hlavní farní školu, ačkoliv tím popudil*

⁹⁵ MOROKES, F. *K historii českého církevního školství* [online]. [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: https://www.skolstvi.cirkev.cz/_d/historie-ccs.doc.

⁹⁶ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou, 1873–1893, s. 225.

*neuvědomělé obyvatelstvo domácí a hlavně přiškolené obce. Nová škola se jim zřejmě jevila jako zbytečný přepych a finanční zátěž. Sympatie místních občanů si získal především v roce 1850, kdy na Týnsku řádila cholera, dva kaplani onemocněli, jeden dokonce zemřel, a Vinařický sám ošetřoval nemocné.*⁹⁷

Škola a přilehlé náměstí dnes nesou jméno Karla Aloise Vinařického, nad vchodem do budovy je od r. 1871 umístěna Vinařickému pamětní deska. Od r. 1864 se v této nové škole vyučovalo v šesti třídách (oddělené třídy chlapecké a dívčí). R. 1868 byla škola povýšena na farní hlavní školu.

V témže roce byla ve městě zřízena „Opatrovna maličkových“, tedy první školské zařízení pro předškolní děti. Vznikla díky iniciativě pedagoga Petra Stuchla. Petr Stuchl pocházel z Chřešťovic na Písecku, narodil se zde r. 1824. Do Týna nad Vltavou přišel v roce 1849 jako „čekanec“ (v dohledné době absolvent) učitelského ústavu v Budči. Získal vlivného přítele v tehdejší týnské děkanovi K. A. Vinařickém, jehož zásluhou se stal čtvrtým učitelem na právě rozšířené týnské čtyřtřídní škole. Působil tady krátce, do roku 1853, kdy na dvě léta odešel do Soběslavi, aby se následně vrátil již jako ředitel týnské školy a setrval v této funkci až do své smrti v roce 1875. Se svým příznivcem K. A. Vinařickým si korespondoval i po jeho odchodu z Týna do Prahy. V Týně nad Vltavou se Petr Stuchl seznámil se zdejší rodákem Petrem Hanzalem. Petr Hanzal vystudoval v letech 1849–1853 reálnou školu v Českých Budějovicích. Když v rozhovorech s ředitelem Petrem Stuchlem probírali otázku výchovy nejmenších dětí, odešel Petr Hanzal na Stuchlův popud na hlavní školu do Písku (kde předtím studoval i Stuchl) a 27. června 1868 tady složil zkoušku potřebnou pro pěstouna předškolních dětí. Hned nato, 1. července, byla ve městě otevřena „Opatrovna či zahrádka dítek“, jejímž vedoucím a zároveň vychovatelem se stal Petr Hanzal. Opatrovna se ukázala pro týnské občany velmi potřebným zařízením. Již v prvním roce ji navštěvovalo 84 hochů a 54 dívek. Opatrovna sice vznikla, ale zatím nebylo ustanoveno, kdo bude školu financovat. Petr Hanzal tak rok vyučoval bez služného. Teprve po roce převzalo tyto závazky město v čele s purkmistrem Josefem Pietschmanem a přidělilo opatrovně jednu místnost v domě čp. 225 pod kostelem. Pedagogický dozor nad chodem opatrovny převzal ředitel školy Petr Stuchl, vychovatelem zůstal Petr Hanzal.⁹⁸

V roce 1868 byla škola přeměněna z farní školy na pětitřídní školu obecnou.

⁹⁷ BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Sto tváří z jihočeské kulturní historie*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2000, s. 37.

⁹⁸ Srov. SUDOVOVÁ, M.: Dva Petrové a první mateřská škola v Týně nad Vltavou. *Týn nad Vltavou: Vltavín*, 2011, roč. 21, č. 10.

Kronika obecné školy přináší rovněž svědectví o tom, že množství místních pedagogů bylo členy známého a oblíbeného místního pěveckého sdružení, zpěváckého spolku Puchmír (jehož členem byl v pozdějších letech i Bedřich Karásek): „29. listopadu 1879... slavena ve městě našem pětistiletá památka nezapomenutelného otce vlasti, císaře a krále Karla IV. Učitelstvo zúčastnilo se slavnosti té... a sice jednak zpěvem, co členové zpěv. spolku Puchmír, jednak přednáškami o činnosti a zásluhách oslavence...“⁹⁹

V r. 1881 se od obecné školy oddělila samostatná dívčí obecná škola pod vedením řídicího učitele Václava Pešty (Příloha XIII.).¹⁰⁰ V r. 1893 byla otevřena chlapecká škola měšťanská (ve stejné budově, obě školy vedl řídicí učitel Antonín Mašek). Blíže o Antonínu Maškovi píše Kronika obecní školy v Týně nad Vltavou. Tato citace je zároveň názorným příkladem kariérního postupu pedagoga období přelomu 19. a 20. stol.: „Narozen v Bavorově. R. 1863 absolvoval dvouletý učitelský kurs v Č. Budějovicích; 1868 podrobil se další doplňovací zkoušce, 1869 pak zkoušce učitel. způsobilosti pro hlavní školy. Podučiteloval nejprve od 20. VIII. 1863 – 31. VIII. 1865 při dvoutrídni obec. škole v Opařanech, od 17. IX. 1865 – 30. X. 1867 při trojtrídni obec. škole v Protivíně, od 30. X. 1867 – 16. VIII. 1869 co def. podučitel při trojtrídni obec. škole v Bavorově. Od (pozn. zde chybí záznam) co II. podučitel při farní hlavní škole v Týně nad Vltavou. V lednu pak 1871 jmenován zde učitelem, 8. pak srpna 1885 říd. učitelem po Stuchlovi. 12. III. 1893 konečně ředitelem při nově zřízené měšť. škole chlapec. v Týně nad Vltavou, kdež účinkoval až do dne 4. V. 1902, kdy za příčinou vážné choroby (sarkom konečnicku) nucen podrobiti se bolestivé operaci, jež jej sice vyléčila, avšak k dalšímu zastávání školního úřadu nezpůsobilým učinila, následkem čehož prodlužována mu za příčinou churavosti dovolená až do 1. ledna 1904. Do doby to zákon. urovnání našich pětiletých služeb. přídavek, dle nového zákona školního, načež pak ihned podal žádost o penzionování.“¹⁰¹ Antonín Mašek byl rovněž v letech 1879–1903 kronikářem města Týna nad Vltavou.

V roce 1893, 12. března, byla slavnostně otevřena chlapecká měšťanská škola: „V půl deváté ranní hodině sloužil veledůstojný pan děkan Pát. Václav Korál slavnou mši sv. Veni Sancti na počátku za účastenství zástupů sl. c. k. okres. škol. rady s p. c. k.

⁹⁹ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou, 1873–1893, s. 259.

¹⁰⁰ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, DAP, podsběrka historická, nepublikovaný strojopis, i. č. 47535, př. č. 263/01, MASÁK, J.; RYCHLÍKOVÁ, M. Škola v Týně nad Vltavou, s. 9.

¹⁰¹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou, 1873–1893, s. 396.

okres. hejtmanem co předsedou, slav. obecního i okresního zastupitelstva a sl. místní školní rady s p. purkmistrem Karlem Nikolauem a pp. radními Janem Samcem, Vojtěchem Knihou a Josefem Struskem, p. Karlem Veselým, místním školdozorcem, p. Josefem Kadeřábkem, kníž. arcib. nadlesním aj. pány, školní mládeží obou škol s oběma učitelskými sbory a přečetného obecnstva. Po mši sv. odebrali se všichni pp. hosté s mládeží školní do nově upravené místnosti první třídy školy měšťanské, kdež p. purkmistr krátkou přiměřenou řečí poukázal k velikému významu této slavnosti a vybízel žáky k pilnosti a vytrvalosti, načež ředitel školy, ujav se slova, vřelým způsobem poukázal k dobrodiní nynějších školních zákonů a veliké důležitosti měšťanských škol a ukončil svoláním trojnásobného sláva jeho cis. kr. apod. veličenstvu Nejmilostivějšímu zeměpánu císaři a Králi Františku Josefu I., jež dlouho račiž Bože zachovat ve zdraví a síle ku blahu všech národů naší krásné říše Rakousko-Uherské a druhé naší země České. Národní hymnou slavnost ukončena.“¹⁰²

R. 1912 byla otevřena také dívčí měšťanská škola (opět pod sloučeným vedením, jako tomu bylo v případě chlapecké školy obecné), dívčí obecnou školu i měšťanskou školu vedl řídící učitel Václav Pešta.¹⁰³

Vznikem dívčí měšťanské školy přibýly další třídy, v budově Vinařického školy tak sídlily zároveň čtyři školy: obecná chlapecká, obecná dívčí, měšťanská chlapecká a nově měšťanská dívčí. Místnosti byly přepažovány, ale to nestačilo, musely se hledat nové prostory. V roce 1920–1921 vznikly dvě učebny obecné školy dívčí v arcibiskupském zámku, 1932–1933 další třída obecné dívčí školy v domě čp. 225 a další v pronajaté místnosti v domě na Vinařického náměstí.

V roce 1924 byla dokončena stavba Pokračovací hospodářské školy v Čihovicích (součást Týna nad Vltavou). Její provoz byl financován z příspěvků státních, zemských, okresních a městských a hospodářské záložny a hospodářského družstva (Příloha XIV.).

Ve školním roce 1940–1941 bylo v Týně nad Vltavou 12 tříd ve dvou měšťanských školách (chlapecké a dívčí), 18 tříd ve dvou obecných školách (chlapecké a dívčí) a jedna třída pomocné školy. Působilo zde celkem 39 učitelů. V budově Vinařického školy bylo 14 tříd, ostatní byly roztroušené v mnoha objektech po celém městě. Kromě zámku se vyučovalo v čp. 206 „U Havlů“ (shodou okolností rodném

¹⁰² Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou, 1873–1893, s. 379–380.

¹⁰³ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírká historická, nepublikovaný strojepis, i. č. 47535, př. č. 263/01, MASÁK, J.; RYCHLÍKOVÁ, M. *Škola v Týně nad Vltavou*, s. 9.

domě Bedřicha Karáska), v čp. 211 – v sále hostince „U Slabých“, v domě čp. 225 – někdejší škole a později budově muzea (opět bytostně spjaté s osobou Bedřicha Karáska) a v budově občanské záložny čp. 218.

Na tuto zcela nevyhovující situaci byl upozorněn při své návštěvě Týna nad Vltavou r. 1941 přímo ministr školství: „*Kapras v Týně. Dne 17. září na úřední cestě navštívil Týn nad Vltavou ministr školství JUDr. Jan Kapras... Učitelstvem upozorněn byl na ubohé umístění učeben po hospodách a soukromých domech, předáno bylo p. ministrovi krásně vypracované memorandum o stavu vltavotýnského školství...*“¹⁰⁴ Koncept zmíněného memoranda se ve strojopise dochoval v SOkA České Budějovice: „*V Týně jsou dnes dvě hlavní školy a dvě obecné školy, vždy dívčí a chlapecká. Pro všechny tyto školy, které mají t. č. dohromady 981 dětí v 27 třídách, je jediná školní budova o 14ti učebnách, dvou naprosto nevyhovujících sborovnách, dvou ředitelnách, ve kterých střídavě úřadují vždy ředitel s řídícím učitelem a 4 kabinety velmi nepatrných rozměrů. Ostatních 13 tříd jest umístěno nouzově v soukromých budovách po celém městě...*“¹⁰⁵

23. září 1943 byla Odborná škola hospodářská se školou hospodyňskou v Týně nad Vltavou přeměněna na zemskou... rolnickou školu s hospodyňskou a zemědělskou poradnou v Týně nad Vltavou.¹⁰⁶

V roce 1944 byla zabrána budova zámku pro gymnázium a obecnou školu z Říše a výuka probíhala třikrát v týdnu po půldnech. Po vánočních prázdninách již nebyla výuka až do konce války vůbec obnovena, pouze se zadávaly domácí úkoly a učitelé byli zaměstnáni na městském úřadě. Po osvobození byla výuka zahájena 16. 6. 1945. Vyučování probíhalo v pronajatých místnostech, protože budova školy byla zabrána pro české vojsko a zámek sloužil pro ubytování ruské armády. 10. prosince 1945 byla celá obecná dívčí škola a celá obecná chlapecká škola přestěhována do budovy zámku, zároveň zde byla i hudební škola a zvláštní škola.

Ani přestěhování školy do budovy zámku však neřešilo zcela nedostačující kapacitu. Byla znovu otevřena otázka stavby druhé školní budovy. Protože ale vytipovaný pozemek byl mezitím využit na stavbu okresního úřadu, byla zvolena nová lokalita, tzv. Děkanské pole v místní čtvrti Malá Strana. „*Na popud tehdejšího předsedy*

¹⁰⁴ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 74.

¹⁰⁵ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Strojopis ze 17. září 1941.

¹⁰⁶ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 82.

MNV Aloise Sovy byla vyslána do Prahy delegace v čele s tajemníkem Janem Bartošem a řídicím učitelem **Bedřichem Karáskem**, které se, zejména díky přičinění poslance Vojtěcha Pavláška, bývalého žáka vltavotýnské školy, podařilo prosadit stavbu nové školní budovy do pořadí 20 nejpotřebnějších škol v plánované dvouletce. Nové plány vypracovali Ing. Architekt Beneš z Prahy a vltavotýnský architekt F. Šulc za pomoci Výzkumného pedagogického ústavu Zemského národního výboru v Praze. První práce byly zahájeny v dubnu roku 1947. Úpravy staveniště a kopání základů provedlo místní obyvatelstvo dobrovolně svépomocí. Vlastní stavba budovy byla zahájena 1. července a provádělo ji konsorcium místních stavitelů pod vedením stavitele Aloise Sovy. Ještě na začátku stavby nebylo konkrétně vymezeno, jaký typ školy bude využívat novou budovu. Teprve v průběhu stavby bylo rozhodnuto, že v Týně nad Vltavou bude v rámci reorganizace českého školství zřízeno gymnázium. Datum zřízení této vzdělávací instituce bylo stanoveno na rok 1949. Vzhledem k tomu, že v roce 1949 nebyla ještě nová školní budova na Malé Straně dokončena, byla zahájena školní výuka místního gymnázia v provizorních prostorách, ve druhém patře bývalého arcibiskupského zámku na vltavotýnském náměstí.¹⁰⁷

V prosinci roku 1950 se do ještě nedokončené budovy na Malé Straně nastěhovalo gymnázium a měšťanská škola (Příloha XV.). „Podle svědectví pamětníků stěhovali studenti i učitelé na vozících přes zcela zamrzlou Vltavu.“¹⁰⁸ Tím došlo k uvolnění původní školní budovy na Vinařického náměstí. Sem byly 21. prosince 1950 přestěhovány ze zámku obě národní školy. „Ve čtvrtek 21. prosince započato se stěhováním učeben ze zámku do školy na Vinařického náměstí. Stěhování nedostatkem pomocných sil se protáhlo na 22., 23., 27., 28. a 29. prosince a dokončeno 2. ledna. Všechno učitelstvo i část žactva statečně vypomáhalo v těch třesnutých mrazech. Nový rok zahájen byl již ve staré budově. Druhé patro je obsazeno I. Národní, první patro II. Národní a družinou mládeže a přízemí bytem školníka, zvláštní školou a po jedné učebně obou národních škol.“¹⁰⁹

„Začátkem prázdnin určeno na MNV ve školském referátě, že gymnasium bude počátkem školního roku 1950–51 přestěhováno do dohotovených 4 učeben v nové střední škole na Malé Straně. Do uvolněných místností v přízemí zámku přestěhovány budou 4. a 5. třídy i zvláštní škola. Uvolněné učebny v přízemí budou přiděleny jako

¹⁰⁷ HLADEČEK, Jiří. 70. výročí vzniku gymnázia v Týně. *Vltavín*, 2019, roč. 29, č. 8, nestránkováno.

¹⁰⁸ 60. let Základní školy Týn nad Vltavou, Malá Strana. Týn nad Vltavou: ZŠ Malá Strana, 2011, s. 3

¹⁰⁹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

noclehárny pro žáky základní odborné školy.“¹¹⁰

Výše zmíněný školský zákon č. 95/1948 Sb., který zavedl jednotnou soustavu školství pod správou ministerstva školství a národní osvěty, transformoval obecné školy na školy národní. V roce 1949 byla národní škola na základě výnosu KNV v Českých Budějovicích přeměněna na II. Národní školu v Týně nad Vltavou.

V prosinci roku 1950 se poprvé v Týně nad Vltavou objevují školská zařízení pro výchovu mimo vyučování – školní družiny. „*Výnosem OŠV z 11. 12. 50 čís. 322-8/12 zřízeny při I. Národní škole pro 60 dětí I. stupně dvě oddělení družiny mládeže.*“¹¹¹ „*Družina mládeže při I. Národní škole provizorně umístěna byla, a sice v I. poschodí naší školy. Z dívčí sborovny zřízena kuchyně a v sousední učebně byla jídelna pro 62 dětí úplně nedostačitelná. Z dívčí ředitelny zřízena byla spíž kuchyně. Protože místnosti nevyhovovaly, usilováno o to, aby MNV uvolnil pro družinu místnosti v čp. 105 po okresní péči o mládež proponované pro oddělení SNB. Po tříměsíčním úsilí podařilo se nám toto patro budovy získat pro družinu a tak o zeleném čtvrtku stěhovala se družina do nově upravených místností v čp. 105.*“¹¹²

Další změnu přinesl zákon č. 31/1953 Sb. O školské soustavě a vzdělávání učitelů (školský zákon). Zavedl osmiletou základní školní docházku a jedenáctiletou střední školu. Poslední tři ročníky jedenáctileté střední školy nahrazovaly studium na gymnáziu. V Týně nad Vltavou vznikla jedenáctiletá střední škola, pod kterou bylo sloučeno 5 samostatných škol: I. a II. národní škola, I. a II. střední škola a gymnázium.

V roce 1960 došlo zákonem č. 186/1960 Sb. O soustavě výchovy a vzdělávání (školský zákon) k prodloužení základní školní docházky na 9 let – poslední tři ročníky jedenáctileté střední školy se tak transformovaly na střední všeobecně vzdělávací školu. V Týně nad Vltavou byla v důsledku toho 1. září 1961 rozdělena škola na dvě základní devítileté školy – první v budově na Vinařického náměstí, druhá v nové budově na Malé Straně.

V roce 1968 vstoupil v platnost zákon č. 168/1968 Sb. O gymnáziích, který stanovil, že gymnázia poskytují úplné střední všeobecné vzdělání a délka studia je čtyři roky. Z důvodu zvýšení počtu žáků se proto o pět let později, v roce 1973, přestěhovalo

¹¹⁰ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

¹¹¹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

¹¹² Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

gymnázium z Malé Strany do samostatné budovy v Týně nad Vltavou-Čihovicích, tedy někdejší budovy Hospodářské školy.¹¹³

¹¹³ Srov. *60. let Základní školy Týn nad Vltavou, Malá Strana*. Týn nad Vltavou: ZŠ Malá Strana, 2011, s. 3.

2.2 Školní léta Bedřicha Karáska

Bedřich Karásek nastoupil k povinné školní docházce jakožto šestiletý v září roku 1896. Ke vzdělání projevoval přirozený talent, první třídu absolvoval se samými výtečnými, jak vyplývá z dochovaného opisu jeho první školní zprávy (vysvědčení). Výkaz docházky a prospěchu první třídy pětitřídní školy obecné v Týně nad Vltavou školní rok 1896/97. Ve všech čtvrtletích měl Bedřich Karásek následující známkování: choval se 1, učil se 1, náboženství 1, čtení 1, psaní 1, počty 1, kreslení 1, zpěv 1, tělocvik 1, úprava písemných prací 1, za celý rok zameškal jen pět omluvených hodin.¹¹⁴

Po absolvování pěti ročníků základní a tří ročníků měšťanské školy v Týně nad Vltavou nastoupil Bedřich Karásek ke čtyřletému studiu na učitelském ústavu v Českých Budějovicích. Proč si ne zvolil stejný ústav, jako jeho otec, tedy ústav v Soběslavi, není známo, můžeme však předpokládat, že pro volbu Českých Budějovic hrálo význam několik faktorů: lepší dopravní dostupnost, velikost města s možností získání více zkušeností a podnětů a s velkou pravděpodobností také vlastenectví a láska k českému jazyku. Jak již bylo výše zmíněno, český učitelský ústav existoval v Soběslavi, německý v Českých Budějovicích. Změnu přinesl rok 1905, kdy Matice školská zřídila na návrh svého jednatele Augusta Zátky soukromý český učitelských ústav v Českých Budějovicích. Škola sídlila v budově smíšené obecné školy Matice školské na rohu ulice Komenského a ulice Matice školské (v letech 1907 a 1911 byla budova pro potřeby učitelského ústavu rozšířena o dvě přístavby). Ve školním roce 1905–1906 zde započalo studium prvních 40 žáků.¹¹⁵ Bedřich Karásek tedy nastoupil na tuto školu ve třetím roce její existence. Bedřich Karásek zde bydlel přímo v budově školy, na adrese Gymnasiální čp. 33. Dochovaly se nám v opisu jeho školní zprávy (vysvědčení), z nichž vyplývá, že byl spíše průměrným studentem, pro ukázkou uvádím první čtyři vysvědčení (pololetní) z 1. a 2. ročníku studia: v 1. pololetí 1. ročníku (9. 2. 1907): v mravném chování chvalitebně, v pilnosti uspokojivě, v nauce náboženské dobře, v jazyce českém dobře, v zeměpise chvalitebně, v dějepise chvalitebně, v počtářství a v kreslení měřickém chvalitebně, v přírodopise chvalitebně, v přírodozpytě chvalitebně, v krasopise dobře, v kreslení chvalitebně, ve všeobecné

¹¹⁴ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Výkaz docházky a prospěchu první třídy pětitřídní školy obecné v Týně nad Vltavou, šk. rok 1896/7, nestránkováno.

¹¹⁵ Srov. Encyklopedie Českých Budějovic [online]. [cit. 2019-11-11]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/cesky-ucitelsky-ustav>.

nauce o hudbě a ve zpěvu dobře, ve hře na housle chvalitebně, ve hře na klavír chvalitebně, v tělocviku výborně, v jazyce německém (nepovinný předmět) dostatečně, vnější úprava úkolů písemných úhledná. Ve 2. pololetí 1. ročníku (6. 6. 1907): polepšil se v českém jazyce na chvalitebně, naopak pohoršil v dějepise na dobře, v krasopise se polepšil na chvalitebně, pohoršil se ve hře na klavír na dobře a v tělocviku na chvalitebně, německý jazyk zlepšil na dobře. Ostatní předměty zůstaly nezměněny. V 1. pololetí 2. ročníku (15. 2. 1908): přibyl nový předmět: pedagogika – všeobecná nauka o vychovávání, byl klasifikován známkou dobře; krasopis – chvalitebně. V českém jazyce se zhoršil na dostatečně, zeměpis pohoršil na dobře, v počtářství a v kreslení měřickém na dobře, polepšil si v kreslení na výborně. Vnější úprava písemných úkolů – méně úhledná. Ve 2. pololetí 2. ročníku (4. 6. 1908): V pedagogice si pohoršil na dostatečně, v jazyce českém na dostatečně, v počtech a kreslení měřickém na dobře, přírodopyt dostatečně, tělocvik zlepšil na výborně (Příloha XVI.) .

Na konci třetího ročníku dokonce Bedřich Karásek neprospěl z českého jazyka, který měl klasifikován jako nedostatečný. Nadále pro něho byly problematické počty a geometrie – dostatečně, a dokonce i dějepis a nově hra na varhany – dostatečně. Byl uznán nezpůsobilým postoupit do čtvrtého ročníku a třetí ročník opakoval. Nedostatečné předměty si zlepšil a postoupil do 4. ročníku. I nadále ale zápasil s českým jazykem a dějepisem, v pololetí se známkou dostatečně, na konci ročníku si polepšil dějepis na dobře.¹¹⁶

7. 7. 1911 složil Bedřich Karásek zkoušku z dospělosti (Příloha XVII.). Opět se jako problematické předměty ukázaly dějepis a český jazyk, spolu s počty, přírodopylem a hrou na varhany – dostatečně. Naopak vynikal v kreslení, hudbě a tělocviku – hodnocen výborně. Co se týká prospěchu, je až s podivem, jak se v tomto ohledu velmi podobá jinému významnému pedagogovi, teologovi, historikovi a spisovateli, rovněž vltavotýnskému rodákovi, Josefu Sakařovi. Ten proslul jako výborný středoškolský učitel, spisovatel a dodnes nepřekonaný regionální historik. I on měl problémy s předměty, v nichž v dospělosti vynikal: s náboženstvím a slohem, díky nedostatečné známce ze slohu musel dokonce opakovat 4. ročník základního vzdělání. Paradoxem dějin tak zůstává, že se budoucí teolog a významný spisovatel potýkal ve školních letech právě s náboženstvím a slohem, stejně jako historik a spisovatel Bedřich

¹¹⁶ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice. Státní koedukační učitelství ústav České Budějovice, knihy č. 4, 5, 6, 7, 8 (třídní výkazy z jednotlivých ročníků) a č. 46 (výkaz o maturitních zkouškách 1911).

Karásek s českým jazykem a dějepisem, přičemž jehož publikace dějepisného charakteru jsou dodnes základními stavebními kameny regionální historie a jeho Vltavotýnské pověsti, v nichž převyprávěl příběhy vytěžené od místních pamětníků, jsou doposud jedinou publikací tohoto druhu vůbec.

3 Pedagogové otec a syn – v otcových stopách

Jak je uvedeno v první kapitole, Karel Karásek se přistěhoval do Týna nad Vltavou v roce 1878 ve svých 19 letech a stal se podučitelem na Obecné škole v Týně nad Vltavou. Přestože kronika této školy je vedena od roku 1873 (významné události jsou dopisovány zpětně do roku 1780), se jménem Karla Karáska (Příloha XIV.) se zde poprvé setkáváme až v roce 1893: „9. března 1893. Otevření školy měšťanské. Veleslavná c. k. zemská školní rada v Praze povolila v zásadě zřízení školy měšťanské pro chlapce již v r. 1882. Pro mnohý však odpor, jednak z neznalosti věci, jednak z obavy před výlohami, zdržena věc až do srpna 1893, kdy zavedeno bylo komissionelní řízení v příčině zřízení školy té dne 8. srpna... přikročiti se mohlo k rozdělení dosavadního počtu žactva do šesti tříd již dne 9. března 1893. V první a druhé třídě zůstal počet dosavadní, žactvo III., IV. a V. tříd rozděleno ve čtyři skupiny, tak že jeví se počet žactva 472 ve třídách následovně: v I. třídě 95 žáků, II. 81, III. 73, IV. 74, V. 77, I. měšťanské 69, úhrnem 472. Vynesením slv. c. k. okr. šk. rady ze dne 8. března, č. 217, nařízeno změnití síly vyučování ve třídách tak, aby řídící učitel Antonín Mašek vyučoval společně s učitelem p. Karlem Karáskem v první třídě měšťanské, tento pak aby zároveň vyučoval v I. třídě, učitel p. Jos. Hanzlík aby pak převzal vyučování v III. neb IV. třídě... P. Karásek... aby vyučoval přírodním vědám a kreslení, ostatním předmětům Ant. Mašek, občasný správce školy měšťanské.“¹¹⁷ Z tohoto zápisu je patrné, že počty žáků v jednotlivých třídách byly velmi vysoké.

O prvních dvaceti letech působení Karla Karáska v Týně nad Vltavou kronika obecné školy (jejíž 2. knihu od roku 1901 vedl) mlčí. 15. ledna 1904 sepsal Karel Karásek na stránkách 385–396 první školní kroniky historii vltavotýnskému učitelství od nejstarších dob. Začíná učitelem Janem Svatomisiem r. 1607 (viz výše v kapitole o historii školství v Týně nad Vltavou – jedná se o Jana Svatomíra Domažlického), končí svým nadřízeným ředitelem Antonínem Maškem r. 1904. Ke každému připsal i krátké životopisné medailony. Bohužel, ve své skromnosti nezaznamenal sám sebe. Pouze na konci kroniky se můžeme dočíst v přehledu pedagogů: Karel Karásek

¹¹⁷ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou, 1873–1893, s. 377–379.

podučitel 1879 – dosud působí (Příloha XVIII.).¹¹⁸ Více se zde dozvídáme až v roce 1913, kdy Karel Karásek po dlouhé nemoci umírá: maturoval na učitelském ústavu v Soběslavi v r. 1878, téhož roku byl ustanoven podučitelem na Obecné škole v Týně nad Vltavou. V roce 1881 vykonal zkoušku učitelské způsobilosti v Českých Budějovicích, r. 1882 byl jmenován učitelem při dívčí obecné škole, r. 1887 složil zkoušku z předmětů III. Odboru pro měšťanské školy, r. 1890 z předmětů II. Odboru. Při zřízení chlapecké měšťanské školy r. 1893 se stal odborným učitelem II. Odboru a po úmrtí ředitele Antonína Maška byl r. 1904 jmenován definitivním ředitelem Obecné a měšťanské školy chlapecké v Týně nad Vltavou (Příloha XIX.).¹¹⁹

K hlavním zásluhám Karla Karáska můžeme přičíst především polytechnizaci výuky, spjatou zejména s jeho působením na pokračovací průmyslové škole, která byla v Týně nad Vltavou otevřena v r. 1886. „*To byla právě ta sféra, se kterou nejvíc souzněl ústřední zájem Karla Karáska. Byla tu přítomna dokonalá řemeslná práce, užitkové posvěcení všech předmětů a Karáskovo zalíbení v názornosti a účelnosti tvaru pomohlo instalaci vtisknout ráz nejenom radou, ale i ruky přiložením.*“¹²⁰ Průmyslové a odborné školy, odborné i všeobecné živnostenské pokračovací školy, vznikaly dle nařízení ministerstva kultu a vyučování od r. 1883. Zakládala je živnostenská společenstva, spolky, Obchodní a živnostenská komora nebo přímo sama města, která stála o zřízení odborné školy na svém území. Okresní hejtmanství v Týně nad Vltavou reagovalo již 23. května 1883 výnosem týkajícím se zřízení večerní řemeslnické školy a pojednáním o jejím rozpočtu.¹²¹ Z roku 1885 se pak dochovala žádost konsorcia pro založení pokračovací školy živnostenské.¹²² Rovněž městské zastupitelstvo se rozhodlo z vlastní iniciativy poslat prosbu na ministerstvo, aby byla ve městě zřízena škola soustružníků, truhlářů a jiných výrobců ze dřeva s tím, že obec by na provoz přispívala.¹²³ Účelem nově zřizovaného ústavu bylo poučovat teoreticky a pokud možno

¹¹⁸ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 647.

¹¹⁹ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 230.

¹²⁰ BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Sto tváří z jihočeské kulturní historie*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2000, s. 4.

¹²¹ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1758, Průmyslová škola pokračovací Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2276, dat. 1886–1948. Korespondence okresního hejtmanství.

¹²² Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1758, Průmyslová škola pokračovací Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2276, dat. 1886–1948. Žádost konsorcia.

¹²³ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1758, Průmyslová škola pokračovací Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2276, dat. 1886–1948. Korespondence.

i prakticky učně a pomocníky o předmětech uměleckého a technického průmyslu a obchodu, které by jim byly prospěšné při výkonu živností.

Po třech letech se skutečně podařilo tento záměr zrealizovat. Kronika města k tomu píše: „Založení a otevření průmyslové pokračovací školy pro učně. Městské zastupitelstvo za souhlasu s okresním zastupitelstvem ujalo se té myšlenky po příkladu jiných měst založiti a otevřiti zde účelnou průmyslovou pokračovací školu pro učně. Po vícero úradách dospělo se ku kýženému cíli; za všeobecného souhlasu usneseno nutnou tuto školu zde zříditi. Hned z okres. výboru zvoleni 4 páni členové a z městského zastupitelstva mimo starostu 3 páni členové do konsorcia pro tuto školu. Z měst. zastupitelstva zvoleni pp. děkan Václ. Korál, Václ. Pešta a Vojt. Kniha. Starosta města p. František Samec po zákonu nastoupil v konsorciu místo předsedy. Dále zvoleni do konsorcia i 4 páni členové ze zdejších spolků. Na výlohy pro školu tu povolen pro r. 1886 nepřekročitelný obnos 100 zl. z městského důchodu. Naznačeným dnem (3. 1.) otevřena zde slavnostním způsobem průmyslová pokračovací škola pro řemeslnické učně spojená se školou chlapeckou. Sl. konsorcium této školy účastnilo se v plném počtu této slavnosti. Pan předseda konsorcia a pan c. k. okr. hejtman i pan děkan promluvili k učňům o důležitosti této školy, ředitel školy pokračovací pak přejal několika přiměřenými slovy správu této školy. Po ukončení slavnosti ve škole odebrali se veškerí účastníci s 52 uční do chrámu Páně a byli přítomni sl. Mši svatě.“¹²⁴

Tato škola zde pod modifikovanými názvy (Živnostenská škola pokračovací v Týně nad Vltavou, Učňovská škola Týn nad Vltavou) fungovala až do roku 1948.¹²⁵

Zde mohl pedagog Karel Karásek uplatnit svou manuální zručnost. „Své povolání odborného učitele chápal skutečně jako poslání a myšlenka zdokonalování svěřené mládeže určovala všem jeho snahám základní směr. Ministerský výnos z roku 1886 měšťanským školám doporučil vyučování řemeslným pracím. Ne všude se tento návrh ujal, protože znamenal finanční zátěž pro místní školní rady. Tam, kde byl tento podnět chápán jako praktická modernizace výchovného účinku školní docházky a kde jej navíc naplnilo i osobní nadšení a zaujetí, byl konkrétní výsledek zvýšených nákladů určitě hoden. To byl i příklad týnských měšťanských škol, jejichž ředitelem byl v té době právě Karel Karásek. Založil ve škole soustružnickou dílnu a polytechnizace výuky byla

¹²⁴ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1689, Archiv města Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1836–1933, s. 81.

¹²⁵ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1755, Základní odborná škola Týn nad Vltavou, zn. Fondu 2273, dat. 1833–1953.

jeho koníčkem. Říšský školní zákon přiřadil k měšťanským školám také tzv. pokračovací kursy, které měly v praktickém smyslu připravovat mládež ještě po ukončené školní docházce. Otevření pokračovací průmyslové školy v Týně nad Vltavou se chystalo už v roce 1885. Skutečně však byla otevřena až 1. ledna roku následujícího. Problémů, které tím zainteresovanému učitelstvu nastaly, nebylo málo. Chyběly pomůcky, nebylo ani teoretické vodítko školních osnov. Nadšení obou zúčastněných stran však počáteční obtíže zdárně překlenulo. Vltavotýnská pokračovací škola jako první v celé zemi převedla méně účinné večerní kurzy na denní vyučování. Karel Karásek, který se u pana Honzáka řádně vyučil soustružnictví a u pana Vodičky truhlářině, zřídil už v roce 1887 pro obě řemesla praktické dílny, ochotně zapůjčil své vlastní nářadí a další sám vyráběl. To vše bez valného finančního zisku a s rizikem, že se s mnohými předměty již neshledá. Jeho nadšení a víra v užitečnou myšlenku však hleděly nad materiální problémy a zmatky, kterých bylo postupem dalších desetiletí čím dál tím víc. Nic to však nezměnilo na skutečnosti, že šestadvacet let učitelské práce, kterou pokračovací škole věnoval, tj. v letech 1886–1912 (posledních deset let ve funkci správce), vybavil desítky jejích žáků nejen řemeslným fortem, ale především zodpovědným vztahem k práci jako náplni života.¹²⁶

Ze zápisů školní kroniky se dozvídáme aprobaci Karla Karáska na měšťanské škole. Ve školním roce 1893–1894: „Pan Karel Karásek učiti bude vědám přírodním, tělocviku v obou třídách, pak kreslení v I. a psaní ve II. třídě, což s němčinou v obou třídách a s praktickými cvičeními ve školní zahrádce činí 25 hodin týdně.“¹²⁷

Od 30. října 1893 mu byla svěřena také správa školní zahrady: „Dosavadní správce školní zahrádky vydal pak tuto p. Karlu Karáskovi s podrobným udáním počtu stromků a křovin.“¹²⁸

Ze své vlastní iniciativy Karel Karásek vytvořil a uspořádal ve školním roce 1893–1894 učební pomůcky: „Domácí pilí učitele pana Karáska upravena pěkně sbírka nerostů a fysikálních přístrojů, jenže s politováním zmíniti se jest, že žádost ředitelství za novou přiměřenou skříň na věci ty dosud nevyřízena a krásné pomůcky vydány

¹²⁶ BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Bedřich Karásek*. Týn nad Vltavou: Městské muzeum v Týně nad Vltavou, 1990, s. 2–3.

¹²⁷ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. Fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 2.

¹²⁸ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. Fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 4.

*prachu a nepohodě, neboť válečníci se musí tu a tam po zemi a stojanech a podléhají porušení. Totéž platí o pomůckách zeměpisných. Uznáváme jistě, že náklad na zařízení školy stál mnohých obětí, avšak zařízení nutná odkládati se nemají, ana se tím větší škoda působí, než by věc žádaná stála.*¹²⁹

V roce 1895 obdržel Karel Karásek od okresní školní rady pochvalu za svoji pedagogickou práci: *„Vynesení sl. c. k. okresní školní rady ze dne 26. července 1895 č. 758... vyslovena byla úplná spokojenost a uznání členům sboru učitelského školy měšťanské panu Karlu Karáskovi za horlivé a zdárné vychovávání mládeže za docílení utěšených výsledků.*¹³⁰ Úspěšná byla i jeho pěstitelská činnost: *„Správu zahrádky školní vede s velkou pílí učitel p. K. Karásek a vypěstoval mnoho krásných ovocných stromků, jež ku prospěchu obce pak se vysazovati budou.*¹³¹

V prosinci roku 1898 Karel Karásek onemocněl. Diagnózu bohužel neznáme, zřejmě se jednalo o první příznaky jeho pozdější nemoci: *„Dne 2. prosince 1898 roz nemohl se odborný učitel p. Karel Karásek a učiněno opatření, aby předměty, jimž vyučoval, svěřeny druhým silám učitelským.*¹³² *„30. ledna 1899. Po dlouhé 10-nedělní nemoci počal opět milý náš kolega Karásek vyučovati. S radostí přivítali jsme ho všichni, přejíce mu ze srdce, aby Bůh zachránil jej ku prospěchu školy a blahu četné jeho rodiny od podobné nehody a on aby s námi jako dříve myslí veselou trávil okamžiky přátelské. Tím též navrátilo se vše k bývalému pořádku.*¹³³

V roce 1902 se stal Karel Karásek v důsledku zdravotní indispozice ředitele Antonína Maška zástupcem ředitele obecné a měšťanské školy: *„Vynesení sl. c. k. okres. škol. rady ze dne 3. 5. 1902 č. 399 udělena panu řediteli Ant. Maškovi dovolená s nemocí na dobu 4 neděl a svěřena týmž výnosem správa školy učiteli měšť. školy Karlu Karáskovi s nařízením řádného suplování vyučovacích hodin za churavého pana*

¹²⁹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 7.

¹³⁰ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 27.

¹³¹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 41.

¹³² Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 50.

¹³³ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 51.

ředitele ostatními členy sboru učitelského měšťanské školy“¹³⁴ Následně byla dovolená panu řediteli Antonínu Maškovi několikrát prodlužována a na počátku školního roku 1902–1903 přesídlil z důvodu léčby do Prahy: „Dne 15. září 1902 podal pan ředitel Ant. Mašek žádost o další pololetní dovolenou a rozloučiv se se všemi přítomnými v Týně členy sboru učitelského obec. i měšť. školy pro hochy velice tklivě a dojemně, odstěhoval se s celou rodinou svou do Prahy k dalšímu léčení, provázen jsa nejnřelejšími sympatiemi a nejpřímnějšími přáními všech, aby opětně dřívějšího zdraví nabyl.“¹³⁵ Antonín Mašek krátce nastoupil na 19 dnů do zaměstnání v srpnu roku 1903, ale následně opět požádal o dovolenou z důvodu nemoci a zastupování opět předal Karlu Karáskovi. Na konci roku 1903 odevzdal Antonín Mašek c. k. okresní školní radě přípis, v němž oznámil, že 1. 1. 1904 nastoupí po poradě s domácím lékařem opět jako ředitel. Nástup však neuskutečnil a zdůvodnil tuto situaci tím, že přípis vznikl z obavy, že by mu nebyly přiznány zvýšené pětileté služební přídavky. 5. ledna obdržel přiznání těchto přídavek („zvýšení komisionálky“) a podal žádost o pensionování. 16. února 1904 byl po více než čtyřicetileté službě pensionován. C. k. okresní školní rada následně jmenovala dne 29. 3. 1904 dosavadního zástupce ředitele Karla Karáska zatímním ředitelem Obecné i měšťanské školy chlapecké v Týně nad Vltavou.¹³⁶ 2. 7. 1904 byl Karel Karásek ustaven c. k. zemskou školní radou definitivním ředitelem obou škol a 19. 7. složil služební přísahu.¹³⁷ Někdejší ředitel Antonín Mašek zemřel 2. 12. 1905 a byl pohřben na Olšanských hřbitovech v Praze. Karel Karásek byl pohřbu přítomen.¹³⁸

Z činností školy i mimoškolních aktivit, které probíhaly v době jejího vedení Karlem Karáskem, můžeme zmínit alespoň některé:

„30. 5. 1904. Návštěva místní octárny. Žáci III. roč. měšť. školy podnikli dne 30.

¹³⁴ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 75.

¹³⁵ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 82.

¹³⁶ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 103, 106, 113.

¹³⁷ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 115.

¹³⁸ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 134–135.

května s řídit. K. Karáskem poučnou vycházku do moderně zřízené octárny zdejší, kde laskavostí majitele téže pana J. Bondyho vysvětleno žákům celé zařízení a ukázáno prakticky chemické zkoušení různých druhů octa. ¹³⁹

„18. 6. 1904. Prohlídka st. telefonu. Podobnou poučnou vycházku konali žáci dne 18. VI. 1904 za příčinou prohlídky stát. telefonu zřízeného při zdejším c. k. vodním úřadě, kdež žáci seznali nejnovější systém Bellova telefonu a také všem laskavostí vodního dozorce K. Beniera umožněno bylo súčastniti se při telefonování. ¹⁴⁰

„Dne 17. června 1905 konána okresní učitelská porada... Přednášel p. kol. Zelenka O novém směru v kreslení na základě nabytých zkušeností... K přednášce této... zhotovil řid. K. Karásek 120 zinkografických výtisků různých postupů vyuč. z kreslení pro každý stupeň trojtříd. škol, tak že ku přednášce páně Zelenkové dostalo se všem po 5 výtiscích s náčrty vždy 20 výkresů, jež sloužiti mají jaksi jako návod pro učitele při kreslení, neboť při každém výkresu vyznačeno pravidelně dílo, list i stránka, kde každému možno další vysvětlení a pojednání, jak si při tomto kreslení počínati má (Příloha XX.) ¹⁴¹

„Laskavostí míst. Dám. odboru zahájila dnem 16. 11. 1905 naše polévková kuchyně opětně humanní činnost svou. Letošní polévková akce trvala od 16. 11. 1905 až do 28. 2. 1906 a podělováno denně, kromě středy a soboty průměrně 160 hochů naší obec. a měšťan. školy, jimž za dobu tuto rozdáno celkem 8 160 porcí polévky v úhrnné ceně 330 K 48h, tak že letoš. roku 1 porce průměrně 4,05 h stála. Kromě chudých škol. dětí podělováno několik zámožných přespolečných žáků, jichž rodiče starostliví o zdraví dítek svých buď penězi neb viktualiemi k záslužnému podniku tomuto přispěli. Zřízením tím povznesla se nejen velice škol. návštěva, ale i zdravotní stav v době zimní, zejména chudých žáků. ¹⁴²

„Letoš. roku konána se žactvem obou zdejších škol spol. stromková slavnost dne 10. 3. 1904. Téhož dne shromáždilo se žactvo o 1 hod. odpol. svátečně oblečeno ve

¹³⁹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 115.

¹⁴⁰ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 115.

¹⁴¹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 126.

¹⁴² Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 131.

svých třídách, rázem pak 1 ½ hod. vyšlo v průvodu čtyřstupem s prapory za nadšených zpěvů nesouc 40 k vysazování možných ovoc. stromků vlastního pěstění ze škol. zahrady i s kůly na místo nového sadu k tábořské silnici a do Hlinek k vysazování určená. Tam upozornil řed. Karásek žactvo na důležitost a veliký význam stromoví pro lidstvo vůbec a pro naše krajiny zvláště. Upozornil na lásku starých Slovanův, s níž ku stromoví, zejména k posvátným hájům a lesům již v pradávných dobách..., kladl žákům na srdce by vždy a všude byli stateč. ochránci stromů, rostlinstva a přírody vůbec a dnešní den by se stal všem vřelou upomínkou a podnětem k další záslužné činnosti v příčině sázení, pěstování a ochrany stromoví. Na to zapělo žactvo píseň Čechy krásné, Čechy mé a malý žáček 2. tř. obec. Slávek Karásků přednesl velmi pěkně básničku Stará lípa...¹⁴³

Pravděpodobně se jednalo o nejmladšího sourozence Bedřicha Karáska – Jaroslava, narozeného 24. 2. 1898. Další z bratrů, starší Jaroslav, nepřipadá v úvahu, narodil se 13. 1. 1892, v roce 1904 by mu již bylo 12 let a nemohl být tedy žákem 2. třídy obecné školy. Stromkové slavnosti byly častou školní aktivitou, která se opakovala téměř každý rok. Díky výpěstkům žáků získalo město mnoho nových výsadeb.

„4. a 17. 4. 1906 Divadelní představení školní mládeže Tři halíře... účinkovalo 60 dětí obou zdejších škol... Slzičku hrála Anežka Karásková.“¹⁴⁴ V tomto případě se jedná o Bedřichovu mladší sestru Anežku narozenou 19. 10. 1895.

Ve školní kronice se rovněž pravidelně objevují každoročně pořádané výlety pro žáky, nejčastěji do blízkého okolí, které bylo možné zvládnout za jeden den s dopravou na otevřených vozech (valnících). Častými cíli byla Bechyně, Protivín, Hluboká nad Vltavou; v místě pak okolní lesy „Bohuňák“, „Čihovák“ a „Semeneč“.

V roce 1909 byl Karel Karásek iniciátorem velkolepého projektu: Kursu ku vzdělávání učitelů v kreslení a modelování. Kurs byl povolen Ministerstvem kultu a vyučování 28. 7. 1909, žadatelem o konání soukromého kursu byla Učitelská jednota Vinařický, vedením kursu byl ministerstvem pověřen Karel Karásek. Kursu se zúčastnilo celkem 30 studujících: 21 učitelů a pět učitelek z okresu Týn nad Vltavou, dvě učitelky z Prahy, jedna učitelka z Hluboké a jeden učitel z Bechyně (Příloha XXI.). Vyučovalo se 16. – 31. 7. 1909 každodenně dopoledne i odpoledne při měšťanské škole

¹⁴³ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 134.

¹⁴⁴ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 136.

chlapecké v Týně. Kreslení se vyučovalo celkem 90 hodin, modelování 36 hodin.¹⁴⁵

Zde se poprvé setkáváme v souvislosti s Karáskovým jménem s Učitelskou jednotou Vinařický. Tento spolek byl v Týně nad Vltavou založen 3. 5. 1879, povolení pražského místodržitelství získal 3. 6. 1879 s oficiálním názvem Učitelská jednota Vinařický v Týně nad Vltavou. Spolek vznikl po vzoru ostatních učitelských jednot v Čechách, 7. 2. 1880 se stal členem ústředního spolku učitelských jednot.¹⁴⁶ Jméno Karla Aloise Vinařického bylo zvoleno s ohledem na jeho pedagogické zásluhy a zároveň na jeho desetileté působení v Týně nad Vltavou, jako díky za prosazení stavby vůbec první moderní školní budovy, jež slouží svému účelu až do dnešních dnů. Posláním spolku bylo: „*Vzájemné vzdělávání členů, hájení školských a učitelských zájmů, opatrování školních potřeb a pomoc při zřizování učitelských a školních knihoven*“.¹⁴⁷

Dějiny spolku velmi přehledným a vyčerpávajícím způsobem zpracovala Marcela Brabencová ve výše zmíněné monografii o Karlu Aloisi Vinařickém, dovoluji si zde tedy činnost jednoty odcitovat: „*V době svého založení čítal spolek 21 členů. Počáteční jmění jednoty činilo z příspěvků v období od 31. července do 30. ledna 1880 10 zlatých a 50 krejcarů. Každá schůze, kterou spolek pořádal, měla pevně stanovený pořádek, který se týkal pedagogického a didaktického obsahu. Se čtyřtýdenním předstihem se se stručným obsahem ohlašovaly přednášky a spolkový výbor rozhodoval, zdali se mohou povolit. Tím se mělo prohlubovat odborné i všeobecné vzdělání členstva. Dále se diskutovalo nad nejrůznějšími návrhy, které se týkaly spolkového účelu. V roce 1940 došlo ke změně stanov, a tím i ke změně jména jednoty. Nové jméno znělo – Okresní učitelská odbočka Jednoty učitelstva národních škol a ke změně došlo na valné hromadě, která se konala 21. dubna 1940. 11. dubna 1940 byla všem učitelům rozeslána pozvánka na valnou hromadu, která se měla konat v neděli 21. dubna v půl deváté ráno ve školní budově v Týně nad Vltavou. Na této valné hromadě provedeme vlastně ustavení Okresní učitelské odbočky, ve které budou po prvé v dějinách vltavotýnské učitelské jednoty členy všichni literární učitelé, učitelky, odborní učitelé a učitelky domácích nauk a mateřských škol i pensisté. Je proto Vaši*

¹⁴⁵ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 193.

¹⁴⁶ Srov. SLÁMOVÁ, Marcela. *Kněz, který viděl do lidských srdcí: Karel Alois Vinařický a jeho místo v proudu času*. Týn nad Vltavou: MCKV a Město Týn nad Vltavou, 2015, s. 404.

¹⁴⁷ SLÁMOVÁ, Marcela. *Kněz, který viděl do lidských srdcí: Karel Alois Vinařický a jeho místo v proudu času*. Týn nad Vltavou: MCKV a Město Týn nad Vltavou, 2015, s. 404.

povinností, abyste se všichni této valné schůze účastnili.' Účastníci tak měli dokázat, že učitelstvo ve vltavotýnském okrese je jeden celek a že mají radost z toho, že dochází k utvoření jednotné učitelské organizace, po níž všichni tak dlouho a marně volali. Účelem Odbočky bylo sdružovat učitele národních škol v činné službě i ve výslužbě, stejně tak i vdovy po těchto učitelích, dále pracovat pro rozkvět českých národních škol ve vltavotýnském okrese a pro zdokonalení jejich služeb, starat se o mravní, služební, sociální, právní a hmotné zájmy učitelstva národních škol ve vltavotýnském okrese a také přispívat k rozvoji národního života. Velmi pravděpodobné je, že jednota zanikla v roce 1942, neboť se zachoval přípis od okresního úřadu České Budějovice týkající se nevyvíjení činnosti jednoty. Z významnějších událostí jednoty lze na tomto místě jmenovat především vypravení výstavní lodě k zemské jubilejní výstavě. Loď vyplula za zvuků národní hymny 4. srpna 1891 z Týna nad Vltavou ve čtyři hodiny ráno, cestou na zastávkách – Červená, Zvíkov, Orlík, Kamýk, Zbraslav – přijímala výletníky z dalších měst a obcí. Kapacita lodi byla omezená počtem 280 osob, více nedokázala pojmout, proto bylo nutné ještě před vyplutím učinit rezervaci a to do 10. července u pokladníka jednoty Josefa Hanzlika. Poplatek za lístek byl 1 zlatý a 5 krejcarů. Celé toto opatření mělo předejít zklamání těch, kteří by se na loď již pro omezenou kapacitu nedostali. V případě, že by se sešel větší počet uchazečů, byla jednota ochotna vypravit i další loď. Těsně před jejím vyplutím oznamovala Národní politika, že se na plavbu lodí přihlásilo již minimálně 200 účastníků a to nejen z různých částí Čech, ale i z Moravy. Začaly se také objevovat obavy, že by se loď mohla potýkat s obtížemi jako například s nízkým stavem vody, který by loď mohl zdržet a její cesta by se tak prodloužila na dva dny. Tyto obavy se snažil deník rozehnat ujištěním o kvalitách lodě a lichotivými slovy o jejím tvůrci. 'Avšak třeba připomenouti, že loď tuto vypravuje učitelská jednota Vinařický společně s p. Josefem Knihou, proslulým stavitelem lodí, kterýž jest zároveň i dodavatelem lodí Jeho císaře. Výsosti arcivévodě Františka Ferdinanda d'Este a Jeho Jasnosti knížeti Lobkovici a do roka mnoho lodí zejména do průplavů a řek německých zasílá.' Sám osobně se Josef Kniha ujal i vedení lodi. Loď byla dokonce pro větší rychlost vepředu tažena dvojími vesly. Na cestě bylo postaráno o příjemnou zábavu. Nechyběla možnost objednat si jídlo a nápoje dle nabídky jídelního lístku. Nicméně, co se objednat nedalo, bylo počasí. Loď, jak již bylo zmíněno výše, vyplula ve čtyři hodiny ráno a to za největšího deště. Podle toho také na lodi panovala dosti sklíčená nálada, všichni byli zamklí. V devět hodin se naštěstí objevilo na obloze slunce, tato chvíle byla přivítána bouřlivým jásotem a nálada se všem jako mávnutím kouzelného proutku rázem

zlepšila, 'z veliké části též výtečným ležákem z chvalně známého kníž. arcibisk. pivovaru Vltavotýnského podporovaná.' Pohoda na lodi vydržela až do deváté hodiny večerní, kdy loď osvětlená lampióny, za zvuků hudby a hřmění ran z hmoždířů připlula do Kamýku. Tam bylo všem účastníkům plavby postaráno o řádné ubytování. Loď pak druhý den pokračovala do svého cíle. Tentokrát vyplula v pět hodin ráno. Počasí bylo po celou dobu plavby proměnlivé, ale už po šesté hodině večer za toho nejkrásnějšího počasí doplula do Prahy. Zde byla davy tisíců lidí bouřlivě uvítána. Za hojnou účast na vlasteneckém podniku účastníkům plavby poděkoval Václav Pešta, řídící učitel obecné dívčí školy v Týně nad Vltavou, poté se všichni rozešli. Druhého dne se ale účastníci plavby shromáždili se zvláštními odznaky 'Výstavní loď' na Národopisné výstavě a byli u hlavního portálu výstavním výborem čestně uvítáni.¹⁴⁸

V roce 1906 se u Karla Karáska znovu projevil zdravotní potíže. Kronika školy k tomu poznamenává, že v době prázdnin byl ředitel Karásek za příčinou léčení „rheumatismu“ v pišťanských lázních zastupován kolegou p. K. Zelenkou.¹⁴⁹ O jeho ne příliš dobrém zdravotním stavu vypovídá i neobvykle osobní zápis ve školní kronice: „Opětně nový rok, zase blíže do hrobu? Co nám a naší škole asi dobrého přinese? Zlého zažili jsme již dost, doufejme proto, že bude lepší minulých let, uplynulých již do moře věčnosti.“¹⁵⁰

2. ledna roku 1912 byla v Týně nad Vltavou slavnostně otevřena také měšťanská škola dívčí (ve společné budově s chlapeckou) a žákyně obecné školy konečně mohly dosáhnout stejné úrovně vzdělání, jako chlapci.¹⁵¹

Tento rok však zastihl Karla Karáska ve špatné zdravotní kondici. Kronika k tomu poznamenává: „Školní rok 1912–1913. Poněvadž se nemoc p. ředitele K. Karáska značně zhoršila, nemohl se dosud ujmouti svých povinností...“¹⁵²

28. května 1912 se nemoc ředitele Karáska ještě zhoršila, kronika píše: „Veliká

¹⁴⁸ SLÁMOVÁ, Marcela. *Kněz, který viděl do lidských srdcí: Karel Alois Vinařický a jeho místo v proudu času*. Týn nad Vltavou: MCKV a Město Týn nad Vltavou, 2015, s. 404–405.

¹⁴⁹ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 40.

¹⁵⁰ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 43.

¹⁵¹ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 222.

¹⁵² Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 227.

*nehoda stihla naši školu 28. května 1912. Zasloužilý a všeobecně vážený ředitel Karel Karásek těžce onemocněl rheumatizmem. Poněvadž bylo lékařským vysvědčením oznámeno, že nemoc ta jistě do konce školního roku potrvá, svěřila c. k. okresní školní rada výnosem z 15. 6. 1912 číslo 744 řízení obecné i měšťanské školy chlapecké na čas potřeby učiteli Filipu Veselému.*¹⁵³

Následně bylo výnosem c. k. okresní školní rady z 24. 12. 1912 svěřeno zástupné řízení chlapeckých škol pro rok 1913 za nemocného ředitele Karla Karáska odbornému učiteli K. Loulovi.¹⁵⁴

Karel Karásek se do své milované školy již nevrátil. 27. ledna roku 1913 zemřel. Jako příčinu úmrtí stanovil místní lékař MUDr. Lev rakovinu (Příloha XXII.). Je možné, že toto onemocnění sužovalo Karla Karáska velmi dlouhou dobu a jeho příznaky byly mylně diagnostikovány jako těžký revmatismus. Školní kronika zaznamenává dojemný nekrolog, který svědčí o tom, jak ctěnou a váženou osobností Karel Karásek byl: *„Utrpěla škola naše velikou ztrátu úmrtím zasloužilého svého ředitele p. K. Karáska. Od května r. 1912 trpěl zákeřnou chorobou a marně hledal pomoci u nejvýtečnějších lékařů. Smrt vysvobodila ho z hrozných útrap, jež snášel s myslí hrdinnou. Protože choroba jeho učinila mu řeč nemožnou, dorozumíval se se svými drahými jen písmem. Ředitel Karel Karásek narodil se 26. února 1859 v Třeboni. Vystudoval 5tř real. gymnasia v Třeboni a v Táboře a učitelský ústav v Soběslavi, kde maturoval r. 1878. Téhož roku ustanoven byl podučitelem při obecné škole v Týně nad Vltavou. Roku 1881 vykonal zkoušku učitelské způsobilosti v Českých Budějovicích a r. 1882 byl jmenován učitelem při dívčí obecné škole v Týně nad Vltavou... Když zřízena byla měšťanská škola chlapecká v Týně nad Vltavou, byl jmenován odborným učitelem pro II. Odbor a po úmrtí ředitele Ant. Maška r. 1904 definitivním ředitelem obecné a měšťanské školy chlapecké v Týně nad Vltavou. Dojemný byl pohřeb zesnulého, jehož se zúčastnil p. okres. inspektor J. Železný, c. k. okresní a místní školní rada, skoro všechno učitelstvo z okresu, školní mládež a veliký zástup lidstva z města a z okolí. Smuteční průvod zastavil se před školou, kdež ředitel J. Zelenka dojemnými slovy promluvil o zásluhách zesnulého. Učitelstvo zapělo smuteční sbory u domu, u školy*

¹⁵³ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 228.

¹⁵⁴ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 229.

i před hrobem. Zesnulý vyslovil kdysi přání, aby mu učitelstvo zapělo na rozloučenou píseň Zasviť mi ty slunko zlaté na poslední z vlasti krok. A opravdu, sotva stanul průvod u školy a učitelstvo počalo zpívati, rozjasnila se zachmuřená obloha a slunko vrhlo své paprsky na nebožtíka posílaje mu svůj poslední pozdrav. Všichni smuteční hosté byli hluboce dojati a málokteré oko zůstalo nezaruseno. Pohnutý byl pohled na četné sirotky kráčeující za rakví. Bývalí žáci zemřelého ředitele, absolventi naší měšťanské školy, aby ukázali svou vděčnost, nejen že ozdobili rakev nádherným věncem, ale dali zhotovit trnovou korunu, která nesena před rakví na svědectví jak trpký a nevděčný je posud úřad učitelský. Ředitel Karásek nemiloval zábav a společnosti, všechn svůj čas věnoval škole a rodině. Pro školu zhotovil veliké množství pomůcek, byl dovedným kresličem i v mnohých řemeslech se vyznal, jeho prací obohaceny byly školní sbírky věcmi ceny veliké. Svě děti miloval vroucně a vychovával je jako otec nejpečlivější. Nemoha slovy s nimi se rozloučiti, napsal každému dítěti svá poslední naučení a svůj pozdrav. Dne 31. ledna konána za zesnulého smuteční mše sv., již zúčastnila se veškerá školní mládež týnská s učitelstvem a hojně obecnstva. Budiž ti lehká země, již jsi tolik miloval, druhu milý v práci, jméno Tvé nebude zapomenuto v dějinách týnské školy a nástupcové Tvoji vždy budou míti v Tobě jasný vzor pilného, milého, svědomitého učitele a ředitele. Učitele, jemuž škola byla nadevše. Ze svých skromných prostředků založil nadaci 100K na ošacení chudého dítěte zdejší školy. Nadaci tu spravuje Učitelská jednota Vinařický. Hned po úmrtí ředitele Karla Karáska jmenován zástupce jeho Karel Loula zatímním ředitelem a definitivní učitel V. Syřiště z Nezdášova přeložen z příčin služebních jako zástupce odborného učitele I. Odboru do Týna nad Vltavou.“¹⁵⁵

Z úroků zmíněné nadace Karla Karáska byli následně obdarovávaní nejchudší žáci – buď formou hotových peněz nebo nákupem oděvů či obuvi. V některých letech byly výnosy z úroků věnovány také dívčí škole pro chudé žáčky. Nadace byla následně rozšířena i odkazem 160 K ředitele Jana Zelenky, zemřelého 27. září 1922. Následně nesla název Nadace Karáskova a Zelenkova.¹⁵⁶

Bedřich Karásek vstoupil do „těže řeky“ jako jeho otec poprvé v čtyřtřídní

¹⁵⁵ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 230.

¹⁵⁶ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 230.

¹⁵⁶ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 325, 327, 399, 407.

obecné škole v Kolodějích nad Lužnicí (3 km od Týna nad Vltavou) jako výpomocný učitel 16. 9. 1911. (Příloha XXIII) Od 15. září 1912 do 31. 8. 1913 působil jako zatímní učitel na obecné pětileté škole v Týně nad Vltavou. Od 1. 9. 1913 do 31. 8. 1914 strávil jeden školní rok jako zatímní učitel na tříleté obecné škole ve Křtěnově (7 km od Týna nad Vltavou). V průběhu tohoto školního roku složil zkoušku učitelské způsobilosti pro obecné školy a zkoušku způsobilosti vyučovat náboženství, obě v Příbrami 19. 11. 1913. Od 4. 8. 1914 do 31. 8. 1921 působil jako definitivní učitel na jednotřídní obecné škole v Litoradlicích (9 km od Týna nad Vltavou). Na osm let, strávených v této škole, později velmi často a velmi rád vzpomínal. Škola byla otevřena 1. ledna 1904 (dostavěna a vysvěcena 8. listopadu 1903) jakožto expozitura školy ve Křtěnově.¹⁵⁷ Bedřich Karásek tak de facto nadále zůstával učitelem křtěnovské školy. Škola byla přízemní budovou s jednou třídou, chodbou, WC a učitelským bytem.¹⁵⁸ V roce 1922, tedy rok po odchodu Bedřicha Karáska, byla škola přeměněna na samostatnou školu.¹⁵⁹

Z období počátků pedagogické činnosti se dochoval v Karáskově pozůstalosti zajímavý rukopisný deník, do něhož si lepil s komentářem omluvenky rodičů, kteří odůvodňovali neúčast svých ratolestí na vyučování. Protože se jedná o skutečně unikátní dokument, který by zajisté zasloužil samostatné publikování, a navíc půvabné zápisky, připojuji pro ukázkou několik omluvných textů (včetně pravopisných chyb): „*Velevážený Pan učiteli. Já níže podepsaný Vám uctivě zděluji, že moje cera Anna Panochová nezameškala dne 5. června svevolně, jelikož tyž den jí velyce bolelo v krku, tak že smejí musili dávatí opklady.*“ „*Ctěnému panu učiteli se slušně zděluje že žákyně (má) Barbora Štěchová za příčinou práce na louce (dělání sen) musela dne 17/6 chovat.*“ „*Připomínka, prosím pane učiteli připomínám chlapce žemosel biti doma skrze to ze tatinek jeho máneš jednu zdravou ruku tak musel zavoravati brambori.*“ „*Pane učitel Tomáš Kabele musel vopatrovat malí dítě nemužu si pomost.*“ „*Pane Učitel. Jaji nemohla posílat do školy. Dostala na tělo nakej svrap, nakazila mi děti já musela schlapsem jiti k P. Lvovy doktoru von řek že je to nakažlyvy že by neměla ani jit doškoly.*“ „*Prosím pane učiteli. Růžena Majerová nemohla včera přijíti do školy protože byla s praotcem v lese na šiškách.*“ „*Pane učiteli! Moje dcera přinesla vši*

¹⁵⁷ Srov. BARTUŠKA, Jan. *Ohlédnutí za životem Litoradlic*. Temelín: Obecní úřad Temelín, 2013, s. 19.

¹⁵⁸ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 6, Okresní úřad Týn nad Vltavou, zn. fondu A6, karton 5, Hlášení o stavu škol.

¹⁵⁹ Srov. BARTUŠKA, Jan. *Ohlédnutí za životem Litoradlic*. Temelín: Obecní úřad Temelín, 2013, s. 20.

nevím kde je sebrala jestli některé děvčátko je nemá buďte tak laskav a prohlédněte jestli je některé nemá.“¹⁶⁰ Dochovala se i poznámka Bedřicha Karáska z 23. 5. 1913: „Vážený pane! Račtež prosím být tak laskav a svého syna Tomáše co nejpřísněji potrestat, jinak budu nucen pro jeho rozpustilost dáti mu špatnou známku z mravů. V plné úctě Bedřich Karásek, třídní učitel.“¹⁶¹

Pedagogickou činnost Bedřicha Karáska přerušila v Litoradlicích 1. sv. válka, která mu přinesla množství útrap. V životopise píše: „Hned při vypuknutí světové války nastoupil jsem vojenskou službu k 29. pěšímu pluku do Čes. Budějovic jako jednoroční dobrovolník. Tři měsíce úplně stačily, abych šel bránit shnilé Rakousko a tak 1. listopadu 1914 odvážen jsem byl v dobytčím voze na ruskou frontu. Zajímavé bylo, že při povyšování na 'literárního fraitra' udělal jsem si pořádnou kaňku. Byl jsem zásadně proti aktivování tj. povýšení hned na 'Kadetaspiranta', tu jsem se neprozřetelně, ale otevřeně vyjádřil, že raději budu v zastrčené vsi učit 120 dětí, než-li být vojákem s naději na důstojnickou hodnost rakušáckou. A tak po celou dobu jako skvrna na mých dokumentech bylo 'politisch verdechlig', tj. politicky nespolehlivý a jako takový zařaděn do nejbližšího 'marsch batalionu' a na frontě do předních literních čar. Dlouho jsem neválčil, po čtrnáctidenním pobytu na 'frontě' při 'bajonetovém' útoku střelen jsem byl u ruské vesnice Vavřinčic střelou 'dům-dům' do pravého předloktí a při odchodu zbloudilou střelou přeražena mi byla pravá noha v holeni a po provisorním ošetření při velké ztrátě krve na cestě do nemocnice zasypán vybuchnutým granátem. V nemocnici chtěli ruku amputovat, a když jsem se bránil, zachránil jsem si jí. Po 15. měsících léčen ve vojenských nemocnicích v Těšíně, Vídni a Písku. 24. února 1916 vrátil jsem se domů, propuštěn z vojenského svazku jako 50% válečný invalida. Po celou dobu nedostal jsem ani jediný den dovolené. Ve Vídni na vycházkách měl jsem vždy doprovod říšského Němce, inu byl jsem bouřlivák český učitel! Nejhorší bylo to zasypání, neboť otrěsem ztratil jsem úplně paměť – to, co bylo před válkou, zapadlo u mne v zapomnění (Přílohy XXVI.–XXVIII.).“¹⁶²

Bedřich Karásek sloužil na vojně 2 roky, 3 měsíce a 26 dní. Co přesně prožil a jakými místy prošel, není známo – ani on sám o tom nikdy nemluvil a nikdy se nehlásil k vojenským vysloužilcům. Stal se zapřisáhlým antimilitaristou. Na památku si schoval pouze vojenský batoh (brotsak) (Příloha XXIX.). Víme, že k výše

¹⁶⁰ Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

¹⁶¹ Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

¹⁶² Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Životopis Bedřicha Karáska z 1. 11. 1935.

popisovanému zranění došlo na Haličské frontě 6. března 1916 a že mu hrozila osmdesátiprocentní invalidita, která byla, zajisté i díky jeho silně vůli, postupem několika let snížena až na 20 procent, takže opět mohl dokonce i hrát na svou milovanou mandolínu (Příloha XXX).¹⁶³

Na začátku školního roku 1916 začal Bedřich Karásek navzdory trvalým následkům po zranění opět vyučovat v Litoradlicích. V životopise píše: „Tak zničený nastoupil jsem školní službu v roce 1916 v Litoradlicích. Všemmu *musel jsem se učit znova, na tabuli psal jsem levou rukou a z roztráštěné ruky ještě po 10 letech lezly kostičky. A tomu klidu, vesnickému klidu v Litoradlicích a té práci děkuji, že jsem zase tím bývalým učitelem. Můj život v Litoradlicích nebyl záviděníhodným. První měsíce stravoval jsem se u Šiklů, pak jsem dostal výpověď a nikdo neměl čas by mne stravoval a tak než-li přijela sestra Julča z Vídně asi 3 neděle musel jsem si vyvařovat sám. No a také to šlo... Při opatřování pomůcek pro prázdný kabinet litoradlické školy, začala vlastně moje sběratelská (musejní) činnost, takže sbírky moje daly podnět k znovuzkříšení dávného přání mého otce – utvoření musea v Týně nad Vlt.*“¹⁶⁴

Za svého působení v Litoradlicích začal Bedřich Karásek vedle shromažďování muzejních artefaktů sbírat rovněž místní pověsti, které se staly základem jeho pozdější slavné knihy, Vltavotýnských pověstí. Zaznamenal zde například pověsti o několika litoradlických pokladech.¹⁶⁵

28. 4. 1917 vstoupil Bedřich Karásek v manželský svazek (Příloha XXXI.). Ne však v Týně nad Vltavou, kde jej v matrice sňatků nenalzáme. Svatba se konala v Mnichově Hradišti, odkud pocházela jeho nastávající, Božena Sudová.

V matrice sňatků Mnichova Hradiště nalzáme další podrobnosti: ženich Bedřich Karásek, nar. 14. 2. 18790, učitel v Litoradlicích v okrese Týn n. V., syn Karla Karáska ředitele měšťanské školy v Týně n. Vlt., a Anny, dcery Václava Bicana měšťana z Týna n. Vlt. Stáří 27 let, 2 měsíce a 12 dnů. Ohlášky byly v Mnichově Hradišti a Křtěnově v neděli velikonoční a v ned. 1krát 2 po velikon. 8., 15., 22. dubna 1917. Nevěsta: Božena Sudová, narozená v Brně 1. 7. 1899, dcera Theodora Sudy, starosty z Kláštera okr. Mnichovo Hradiště a Boženy dcery Františka Stangela ředitele spořitelny v Plzni, stáří 17 let, 9 měsíců a 12 dnů. Svědky byli Antonín Suda, c. k.

¹⁶³ Srov. BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Bedřich Karásek*. Týn nad Vltavou: Městské muzeum v Týně nad Vltavou, 1990, s. 7.

¹⁶⁴ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Životopis Bedřicha Karáska z 1. 11. 1935.

¹⁶⁵ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Eva. *80. výročí založení hasičského sboru v Litoradlicích*. [s. n.], 2003.

vrchní živnost. inspektor z Královských Vinohrad a Karel Meuzel (r?) mlynář z Kláštera. Vzhledem k tomu, že nevěsta byla nezletilá, podepsal její otec v matriční knize zápis: „*Já Theodor Suda, otec nezletilé nevěsty Boženy Sudové této své svolení k její sňatku s Bedřichem Karáskem dávám, dosvědčuji svým a dvou svědků vlastnoručním podpisem.*“¹⁶⁶ Zmíněný Klášter je dnes obec Klášter Hradiště nad Jizerou, dva kilometry od Mnichova Hradiště. V databázi českého amatérského divadla dokonce můžeme nalézt jméno Theodora Sudy, jakožto režiséra místních ochotníků v letech 1916 a 1917.¹⁶⁷ Jak je patrné z fotografií, pocházela nevěsta ze skutečně zámožné rodiny (Přílohy XXXII.–XXXV.). Podle informací vnuka Bedřicha Karáska k seznámení snoubenců došlo prostřednictvím inzerátu. Měli to štěstí, že v sobě našli zalíbení. Manželství bylo podle dochovaných pramenů i vyprávění potomků šťastné. Bedřich Karásek ve svém životopise napsal: „*Nevěstu přivezl jsem si ze sev. Čech. Jako žena je mi dobrou pomocnicí ve všech pracech, vzornou ženou a pečlivou matkou čtyř zdravých děvčat.*“¹⁶⁸ Manželům se narodily čtyři dcery: Božena * 8. 12. 1918, Věra * 16. 9. 1920, Jarmila * 13. 8. 1922 a Maruška * 15. 8. 1927.¹⁶⁹

Od 1. 9. 1921 do 31. 8. 1922 působil Bedřich Karásek opět nakrátko v Kolodějích nad Lužnicí.¹⁷⁰ Odtud odešel na roční záskok do Týna nad Vltavou. Školní kronika píše: „*Učitel Bedřich Karásek, dosud službou přihlášený do Koloděj, byl vynesemím okr. škol. výboru ze dne 30. srpna 1922 čís. 1573 od 1. září 1922 přikázán službou na obecnou školu chlapeckou jako zástupce učitele Jos. Voračky... Učitel Jos. Voračka, který po ukončení zdravotní dovolené měl dne 1. září 1922 opět nastoupiti službu při zdejší obecné škole chlapecké, obdržel od 1. září dovolenou, aby mohl zastávat místo zastup. říd. učitele v Bohdaneči. Učitel Bedřich Karásek, přikázaný službou obecné škole v Kolodějích, byl přikázán od 1. září 1922 službou na zdejší obecnou školu chlapeckou.*“¹⁷¹ Pro konkrétnější představu o stavu a kapacitě školy přikládám počet žáků v tomto školním roce 1922/1923: 1. třída obecné školy 44 žáků, 2.

¹⁶⁶ Státní oblastní archiv Praha, kniha 33. Matrika sňatků f. ú. Mnichovo Hradiště (1866–1925), fol. 246.

¹⁶⁷ Srov. Amatérské divadlo. [online]. [cit. 2019-11-10] Dostupné z: <https://www.amaterskedivadlo.cz/main.php/pic/ico/main.php?data=soubor&id=13588>.

¹⁶⁸ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Životopis Bedřicha Karáska z 1. 11. 1935.

¹⁶⁹ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Rodopis Bedřicha Karáska z 20. 3. 1940.

¹⁷⁰ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Služební výkaz VII. Působení ve službě školní.

¹⁷¹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 323–324.

třída 65, 3. třída 67, 4. třída 75, 5. třída 66. I. Ročník měšťanky 63 žáků, II. ročník. 41. Celkem tedy na obou školách 468 žáků.¹⁷²

Na obecné škole v Týně nad Vltavou působil Bedřich Karásek do 30. 11. 1923, 1. prosince 1923 se vrátil jako definitivní učitel na obecnou čtyřtřídní školu do Koloděj nad Lužnicí a sloužil zde do 1. 9. 1924. Téhož dne nastoupil konečně natrvalo do Týna nad Vltavou. Nejprve jako službou přikázaný učitel na obecnou dívčí pětitřídní školu, od 1. 9. 1925 do 19. 11. 1925 jako definitivní učitel na této škole.¹⁷³ Ve vlastním životopise napsal: „*Konečně po čtrnáctiletém měnění dosáhl jsem 12/8 1925 definitivu na dívčí škole v Týně.*“¹⁷⁴ 20. 11. 1925 – 30. 6. 1927 působil jako službou přikázaný učitel na měšťanské dívčí tříleté škole, od 1. 9. 1927 do 5. 5. 1929 jako definitivní učitel na obecné dívčí pětitřídní škole. 6. 5. 1929 – 30. 6. 1929 byl službou přikázaným učitelem měšťanské dívčí tříleté školy; 1. 9. 1929 – 31. 8. 1932 definitivním učitelem obecné dívčí pětitřídní školy; 1. 9. 1932 – 31. 10. 1932 službou přikázaným učitelem měšťanské dívčí tříleté školy; 1. 11. 1932 – 31. 8. 1940 definitivním učitelem obecné dívčí pětitřídní školy; 1. 9. 1940 – 31. 8. 1950 zatímním řídícím učitelem obecné chlapecké pětitřídní školy a 1. 4. 1950 – 1. 9. 1953 zatímním ředitelem národní školy.¹⁷⁵

Jak je výše uvedeno, ve škole v Týně nad Vltavou se Bedřich Karásek poprvé nakrátko objevuje ve školním roce 1912/1913, tedy právě v době nemoci a následného úmrtí jeho otce Karla Karáska. Definitivně pak přichází do Týna nad Vltavou v roce 1925, aby zde následně setrval až do svého odchodu do penze v roce 1953.

V průběhu své pedagogické činnosti se nadále vzdělával, rozšiřoval si kvalifikaci a obdržel také několik pochvalných uznání za svoji práci: v roce 1924 absolvoval kurs ručních prací výchovných v Týně nad Vltavou, v roce 1925 absolvoval odborný kurs živnostensko-obchodní v Českých Budějovicích, r. 1940 Kreslířský kurs pro učitele národních škol v Týně nad Vltavou, v témže roce také Tělovýchovný kurs při ministerstvu sociálním a zdravotním v Týně nad Vltavou a kurs německého jazyka

¹⁷² Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 324.

¹⁷³ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Služební výkaz VII. Působení ve službě školní.

¹⁷⁴ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Životopis Bedřicha Karáska z 1. 11. 1935.

¹⁷⁵ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Služební výkaz VII. Působení ve službě školní.

(bez uvedení data).¹⁷⁶

Ve výuce kladl důraz na vlastenectví a prohlubování lásky svých svěřenců k rodnému kraji. Jedním z příkladů je pořádání okresní školské výstavy 5. – 9. července 1930, k níž byla připojena ukázka vzorně uspořádaných musejních sbírek, které byly zamýšleny jako základ budoucího týnského musea.¹⁷⁷ „*Ale co ostatní obyvatelé Týna? Ti, kteří se valem škole vzdalují, ti, kteří ji už dávno mají za sebou, ti, kteří sem nově přicházejí? Jak jim ukázat dávný střípek, vltavín či kafačku vypalovanou v Pekle? Jak v nich zažehnout vroucí plamínek vztahu k městu? Už dlouho ví učitel Bedřich Karásek, že tahle škola historie pro všechny musí mít jméno muzeum.*“¹⁷⁸ „Ředitel Karásek si byl vědom významu muzejních dokladů a soustavně jich využíval při své pedagogické činnosti.“¹⁷⁹

V roce 1911 začal Bedřich Karásek působit také na živnostenské pokračovací škole (vyučovalo se i nadále v budově obecné školy) jako učitel a od r. 1932 do r. 1942 jako správce školy.¹⁸⁰ (Příloha XXXVI.)

Dle záznamů ze školní kroniky víme, že od svého nástupu v Týně nad Vltavou vyučoval Bedřich Karásek na obecné škole (s výjimkou měšťanky) většinou první ročníky, třídním učitelem byl obvykle v 1. A. Byl tedy první autoritou, první osobností, s níž se nově přichozí žáci ve škole setkali. A pro mnohé z nich to bylo setkání nezapomenutelné a osudové, jak zachycují dále vzpomínky pamětníků. Byl učitelem laskavým a kreativním. „*Vítal žáčky svým laskavým způsobem do školních lavic při zápisu a specializoval se na obtížnou výuku v elementární třídě. Dětem usnadňoval první krůčky při získávání vzdělání, tvořivě pracoval s učebnicemi a v době okupace a v prvních letech po válce při nedostatku učebnic vytvářel své vlastní nové texty pro začínající čtenáře. Působil též řadu let jako správce bývalé pokračovací školy. Kdyby žil a pracoval v době platnosti výnosů o čestných učitelských titulech, rozhodně by byla samotná jeho učitelská práce oceněna některým z nich. Pro učitele svého sboru byl vzorem v promyšlené, tvořivé, klidné a úspěšné pedagogické práci, nezištně jim*

¹⁷⁶ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Služební výkaz VII. Působení ve službě školní.

¹⁷⁷ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 394–395.

¹⁷⁸ BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Bedřich Karásek*. Týn nad Vltavou: Městské muzeum v Týně nad Vltavou, 1990, s. 8.

¹⁷⁹ Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Strojopis: PLETZER, Karel. K výročí úmrtí ředitele Bedřicha Karáska.

¹⁸⁰ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Životopis Bedřicha Karáska z 1. 11. 1935.

předával svoje zkušenosti.“¹⁸¹

Přestože v průběhu své pedagogické kariéry přestupoval Bedřich Karásek z obecné školy na měšťanku a zpět, pohyboval se stále v rámci jedné budovy, pod jednou střechou Vinařického školy, která byla jakožto jediná školní budova ve městě doslova „přecpána k prasknutí“, proto bylo nutno vyučovat v některých pronajatých soukromých prostorách. Jak je uvedeno výše, počet žáků se v jedné třídě pohyboval i nad hranicí sedmdesáti dětí. Prožil zde i velmi nelehké období 2. sv. války, v jehož průběhu, roku 1940, se stal zatímním řídícím učitelem. Těžké časy zachytil rovněž jakožto kronikář v kronice školy, kterou vedl od r. 1940, a také jako kronikář města Týna nad Vltavou, jímž byl od r. 1934.

Zaznamenával válečné útrapy již od počáteční okupace Týna nad Vltavou. 16. března 1939 při obsazení města zapsal: „*Ve čtvrtek 16. března po 9. hodině přerušeno vyučování a všechny učebné místnosti školní ihned vyprázdněny, aby byly připraveny k ubytování říšského vojska. Již ve středu 15. března o 9. hodině večerní přivezlo 6 nákladních říšskoněmeckých vojenských aut něm. vojáky, kteří ten den přespali na radnici. K 3. hodině ve čtvrtek vtáhlo neslavně německé vojsko do Týna. Pro velké závěje a neschůdnost cest transport vojska se protáhl do 6. hod. večerní. Byl to dělostřelecký oddíl č. 98 a 99 motorisované oddíly, jezdeckto i plukovní hudba. Celkem 1500 mužů 600 koní. Vojsko umístěno v kasárnách, v arcibiskupském zámku, ve škole, sokolovně, U Koců, Královců, hospodářské škole i soukromých bytech. Část pak v Kolodějích, Neznašově a Zvěrkovicích. Občanstvo tiše bez úsměvu se zařatými pěstmi přihlíželo příjezdu vojska v ojedinělých hloučcích.*“¹⁸²

Tato situace zcela pochopitelně narušila výuku: „*Vyučování ve všech školách od 16. do 27. března úplně přerušeno. Teprve po 27. březnu po uvolnění školní budovy na měšťanských školách vyučováno pravidelně, kdežto obecné školy vyučovány střídavě. Ve třídách umístěných mimo hlavní budovu zahájeno vyučování po svátcích velikonočních dne 14. dubna odchodem větší části říšskoněmeckého vojska.*“¹⁸³

Ještě téhož roku byla nařízena reorganizace školství, koncem srpna byl vládním nařízením stanoven počet žáků ve třídě na 45. Bedřich Karásek píše: „*Školní budova dávno nevyhovuje rozšířením učeben a tu nastal místní školní radě těžký oříšek nalézt*

¹⁸¹ Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Strojopis: Vzpomínáme na Bedřicha Karásku, 24. 1. 1988.

¹⁸² Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 50.

¹⁸³ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 52.

v Týně aspoň trochu vyhovující místnosti. O některých učebnách mimo hlavní budovu jako nevyhovujících bylo rokováno o zrušení, ale nyní nutno tyto ponechat, ale ještě je doplniti. Tak 12 tříd je roztrháno po různých soukr. domech, jako v muzeu, zámku, opatrovně, občan. záložně, v hostinci U Slabých, na Sokolovně, U Havlů, U Suchých, tento stav našeho školství je naprosto neudržitelný – nutnost stavby nové školní budovy je bezpodmínečná.¹⁸⁴

Například v roce 1941 vypadala organizace výuky takto: 1. třída byla v hlavní školní budově, 2. třída v městské opatrovně (dnes MŠ Dewetterova), třída 3. A „U Slabých“ (hostinec), třída 3. B rovněž v opatrovně, 4. třída v okresním domě (čp. 16 Horní Brašov), 5. třída v sokolovně, 1. pomocná třída také v sokolovně a nově povolená 2. pomocná třída „U Hanzalů“ (soukromý dům čp. 96).¹⁸⁵

V roce 1943 získala škola nový pozemek k obhospodařování u jatek na zavezeném rumišti. Jak zaznamenala kronika města: „Úrodu sklídila cháska a lidé kupující maso na jatkách z nuceného výseku.“¹⁸⁶

Nátlak na českou výuku i učitele byl v období okupace velmi výrazný. Bylo to období stálého strachu z nacistické zvůle, jak zaznamenal Bedřich Karásek zpětně v kronice města: „A česká škola? Naše budoucí generace? Jen z milosti na oko, na čas ponechána. V těch málo hodinách nesměly děti ničeho slyšet z dějepisu, zeměpisu, literatury – existovala jen Říše Velkoněmecká, němčina a hlavně vyhubení všeho českého. Český učitel se strachem šel do školy, neboť nevěděl hodiny, kdy pro nepatrné slovíčko nebude německým nadčlověkem gestapákem zničen, odvečen...“¹⁸⁷

Snahy po germanizaci a výchově v duchu nacionálního socialismu se projeví nejen ve škole, ale i v mimoškolní výchově, například ve známé organizaci Kuratorium pro výchovu mládeže, založené v květnu 1942. Předseda Městské správní komise Emil Pisinger (starosta města Týna nad Vltavou, popravený v r. 1945) a místní vedoucí organizace Vlajka, rozeslal všem ředitelům škol v roce 1943 důtklivou výzvu, de facto příkaz, k účasti na schůzi kuratoria: „Věc: Pracovní schůze Kuratoria pro výchovu mládeže. V pátek dne 11. června 1943 o půl 8. hod. več. koná se v sále městského

¹⁸⁴ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 58.

¹⁸⁵ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

¹⁸⁶ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 82–83.

¹⁸⁷ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 90.

biografu pracovní schůze Kuratoria pro výchovu mládeže. Z příkazu okresního pověřence ukládám Vám, abyste se Vy a všichni členové Vašeho učitelského sboru této pracovní schůze zcela určitě zúčastnili. Současně žádám, abyste uložili školní mládeži, aby o konání schůze, v níž budou sděleny nové zásady výchovy mládeže, vyrozuměla své rodiče a pozvala je k nejhojnější účasti.¹⁸⁸

Nebezpečí hrozilo také ze strany náletů „hloubkařů“ na důležité průmyslové body a železnici. Týn nad Vltavou nebyl naštěstí v tomto ohledu důležitým cílem, nebyla zde žádná významnější průmyslová výroba a železniční trať byla pouze lokálního charakteru, přesto se v jeho okolí odehrálo několik nebezpečných akcí, zejména na konci války: „Ráno 22. dubna 1945 supěl vlak č. 432 ze Zlivi do Hluboké nad Vltavou. Už v Čičenicích a Dívčicích byli železničáři upozorněni na možný výskyt kotlářů. V kritický moment v 8:56 u kilometrovniku 225 měl strojvedoucí zakrytý výhled masivem lesa. Trojice hloubkařů zaútočila bez varování a spustila na vlak palbu v jeho plné rychlosti. Tím byla zasažena nejen lokomotiva, ale i sedm vagonů. Už během prvních výstřelů si cestující polehali na podlahu a kdosi zatáhl za záchrannou brzdu. Souprava brzdila 300 metrů, pak hned lidé začali vyskakovat z vlaku a prchat do polí. Lokomotiva byla vyřazena z provozu. Palbou byla zabita Němka Anna Seidlová, zraněno bylo dalších 6 cestujících. Strojvedoucí Vojtěch Poněšický si při skoku z lokomotivy zlomil nohu. Při prvním náletu 23. dubna 1945 byl kolem 17. hodiny napaden u stanice vlak jedoucí od Týna nad Vltavou. Ze 40 cestujících jich bylo 14 usmrceno a převážná většina zraněna. Též strojvedoucí byl raněn a po krátké době svému zranění podlehl. Největší nálet stanice prožila 24. dubna v 7 hodin, kdy ve stanici stály čtyři nákladní vlaky a stanice byla přeplněna cestujícími, většinou uprchlíky z Německa a Slezska a německými vojáky. Celkem bylo ve stanici přes 800 cestujících. Téměř půl hodiny trval nálet čtrnácti hloubkových letadel, jež ostřelovaly všechny stroje, prostřílely jak staniční tak obytnou budovu. Střely létaly i do dopravní kanceláře. Po náletu byla nalezena jen jedna usmrcená osoba a zcela shořel jeden vůz. K poslednímu útoku kotlářů došlo 4. května 1945, kdy útočili na vlaky ve stanicích Hluboká, Chotýčany, Netolice, Čičenice a Protivín.“¹⁸⁹

Pedagogové proto měli za úkol absolvovat školení, jak v případě náletu ochránit životy svých svěřenců. Bedřich Karásek se účastnil ve dnech 5. – 11. prosince 1943

¹⁸⁸ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Dopis adresovaný Bedřichu Karáskovi 11. 6. 1943.

¹⁸⁹ LOUŽENSKÝ, Jiří. Historické ohlédnutí. *Čičenický hlasatel*, 2015, roč. 8, č. 2, s. 13.

kursu protiletecké obrany v Praze, ve dnech 6. – 8. ledna pak přednášel na kursu PO pro učitelstvo vltavotýnského okresu.¹⁹⁰ Pedagogové také veškerý svůj volný čas věnovali nezištné pomoci městu: pracovali na radnici, někteří na venkovských obecních úřadech, v loutkovém souboru, v muzeu, ve veřejné osvětové službě apod.¹⁹¹

Bylo velkým štěstím, že reálně zažili žáci letecký poplach pouze dvakrát. V sobotu 7. října 1944 byl hlášen ve 13 hodin přelet velkého množství nepřátelských letadel přes Týn nad Vltavou. Škola byla evakuována, žáci se odebrali do zámeckých krytů (sklepů). Druhý nálet byl v době mimo vyučování dne 18. října. Protože učitelé usoudili, že zámecké sklepy nejsou pro žáky bezpečné, poslali žáky raději domů.¹⁹²

Právě jaro roku 1945, těsně před koncem války, bylo v Týně nad Vltavou nejexponovanějším obdobím. Bedřich Karásek v kronice města zapsal: *„Válečné vyučování. Hrůzy války zasahují i do našeho Týna nad Vltavou – dne 30. března místní lokálka dopravuje do Týna na 150 něm. uprchlíků z východu a maďarského Banátu. Školy ihned vyprázdněny pro tyto rozpínavé a náročné uprchlické rodiny. Členům učitelských sborů, pokud nebyli lokálně nasazeni, nařizeno obstarávání životních potřeb pro uprchlíky. Od 9. dubna vyučováno U Suchých, občan. záložně, u Havlů střídavě s obecnou školou dívčí. Od 19. března dávány dětem již jen písemné úkoly jednou týdně a od 17. dubna z nařízení okr. hejtmana bylo vyučování na českých školách úplně zastaveno. Po příchodu uprchlíků čítá naše město cca 6.000 obyvatel proti poslednímu sčítání 4.021. V důsledku toho trpí obyvatelstvo nedostatkem potravin.“*¹⁹³

Až konečně nastal dlouho očekávaný 5. květen 1945 a Bedřich Karásek mohl do kroniky zaznamenat: *„Slavný 5. květen 1945 v Týně nad Vltavou oslaven nekrvavým převratem. Správy města se ujal revoluční národní výbor v čele s kpt. Václavem Růžkem. Předseda správní komise Em. Pisinger jako kolaborant zajat a uvězněn. Rev. národní výbor zvolil po dohodě již druhý den místní národní výbor s předsedou JUDr. Josefem Šádou. Do MNV byl z řad učitelstva zvolen Jan Bartoš,*

¹⁹⁰ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

¹⁹¹ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

¹⁹² Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

¹⁹³ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 88.

Bed. Karásek do ONBV Frt. Ryska. ¹⁹⁴

16. června 1945 bylo slavnostně zahájeno vyučování ve svobodné zemi. Všichni žáci i učitelé se shromáždili v místní sokolovně: „*Kdež řídící učitel Bed Karásek měl osvobozenecký radostný proslov k mládeži, oznámeny a určeny místnosti, kde bude vyučování a pak zahájeno pravidelné vyučování v pravdě naší.*“ ¹⁹⁵

V prosinci téhož roku byl částečně vyřešen akutní nedostatek prostor: „*10 prosince. Když začátkem prosince zrušena byla koncentrační ruská stanice v Týně, stěhuje se definitivně celá obecná škola chlapecká i dívčí do vyčištěných místností v přízemí i celého prvního patra v zámku.*“ ¹⁹⁶ Podrobněji popsal Bedřich Karásek situaci ve školní kronice: „*Místnímu národnímu výboru podařilo se po definitivním odchodu ruských jednotek uvolnění místností v arcibiskupském zámku, část přízemí a celé první patro. Ochotou dobrovolnic z řad občanstva byly tyto místnosti vyklizeny a vyčištěny. Školní nábytek a zbytek inventářů přestěhován 12. prosince, takže tím dnem zahájeno vyučování celé obecné školy pod jednou střechou. Po dohodě se správou obecné školy dívčí umístěna obecná škola chlap. v pravém křídle 1. poschodí a to 1., 2., 3., 4. třída a kabinet se záchodem, v levém křídle společná ředitelna. V přízemí a v levém křídle vedle bytu školníka 5. třída a 1. pomocná. V pravém křídle 2. pomocná směrem na dvůr.*“ ¹⁹⁷

Do místního národního výboru byl hned od začátku jeho činnosti v r. 1945 zvolen jako školský a osvětový referent Bedřich Karásek, současně zastával post člena rady MNV; školu rovněž zastupoval v místní školní radě spolu s kolegyní Julií Havránkovou. ¹⁹⁸

Jak je uvedeno výše, v kapitole 2.1., velkou zásluhou Bedřicha Karáska je v poválečném období vybudování druhé školní budovy v Týně nad Vltavou na Malé Straně. U příležitosti návštěvy ministra školství a osvěty dr. Stránského v Českých Budějovicích byla vypravena dne 21. září 1946 delegace z Týna nad Vltavou: předseda MNV Alois Sova, školní inspektor Ladislav Novák a řídící učitel Bedřich Karásek.

¹⁹⁴ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

¹⁹⁵ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 95.

¹⁹⁶ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 96.

¹⁹⁷ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

¹⁹⁸ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

Předseda MNV Alois Sova tlumočil prosbu podpory opomíjeného Týna nad Vltavou při výstavbě nové školní budovy, rozšíření učňovské školy, umožnění rozkvětu města přemístěním podniků z pohraničí do Týna. „*Pan ministr se usmál a řekl: Do Týna musíme něco dát. Týn si toho zaslouhuje.*“¹⁹⁹ V roce 1947 byla stavba druhé školní budovy zahájena a v roce 1950 se v ještě ne zcela dokončené budově začalo vyučovat.

V dalších letech se již zprávy o činnosti Bedřicha Karáska vyskytují spíše sporadicky. V roce 1946 při vytvoření školní komise při Okresním národním výboru v Týně nad Vltavou dne 8. 8. byl zvolen předsedou poštovní zřízenec Jan Říha a jako zástupce Bedřich Karásek.²⁰⁰

V roce 1948 zaznamenal Bedřich Karásek na stránkách školní kroniky změnu (výše v kapitole 2.1) v důsledku platnosti školského zákona č. 95/1948 Sb.: „*Novým školním rokem přejímá naše škola nové úřední pojmenování, a sice Národní škola chlapecká v Týně nad Vltavou. Se změnou touto spojen je i titul vedoucích. Tedy ani správce ani řídící učitel ale ředitel národní školy.*“²⁰¹

Sjednocené školství bylo podřízeno ideologické výchově, což dosvědčují zápisy ve školní kronice: „*Letošním rokem povinně zúčastnilo se naše žactvo průvodu na oslavu prvního máje.*“²⁰² „*Prázdninové závazky. Dříve než-li se učitelstvo odebralo na prázdniny, vypracovalo závazky na prázdninovou dobu mimo zákonné dovolené. Mnozí jsou povoláni na přeškolovací politické kursy, do mateřských škol, na státní statky a v době zákonné dovolené se zavázali ve výpomoci při žňových pracích. První týden prázdninový pracovalo učitelstvo ve škole.*“²⁰³ „*Školní rok zahájen opravdu slavnostním způsobem neboť nejen, že jsme vítali žactvo, nýbrž oslavovali také 3. rok jednotné školy. Po vyslechnutí projevu ministra školství Zd. Nejedlého promluvil k žactvu řed. školy Bedřich Karásek a žactvo i učitelstvo složilo závazný slib a závazek, že se bude poctivě učit, pracovat pro své štěstí, pro vlast a za mír na celém světě. Odpoledne ve 13 hodin na náměstí dr. Edv. Beneše vyslechlo žactvo proslovy a slib POJ z Koloděj nad Lužnicí a pak se slavnost přenesla na Sokolovnu, kdež o rekreaci mládeže bylo plně postaráno.*

¹⁹⁹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 110.

²⁰⁰ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

²⁰¹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

²⁰² Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

²⁰³ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

Loutkové představení, biografické představení, střelba z pušek, jízda na živých koních vojenských.²⁰⁴ „Letošního roku překročeno k opětovnému založení (pozn. předchozího roku se organizaci nepodařilo založit) pionýrské organizace. Ze 4. tříd je 12 čekatelů a z 5. tříd 11 čekatelů.“²⁰⁵ V březnu roku 1953 projeví žáci odesláním telegramů smutek nad úmrtími J. V. Stalina a K. Gottwalda: „I žactvo svými dopisy Co pro mne znamená s. Stalin a Gottwald, dokázalo, že výchova na škole je vedena v duchu nově se rodící socialist. školy... Naše žactvo vykonalo povinný projev smutku tím, že spontánně poklonilo se vystavené bustě zemřelých státníků před MNV a položilo kytičky na improvizovaný hrob.“²⁰⁶ „Již 24. dubna 1953 jednomyslně schválilo národní shromáždění zákon o školské soustavě a vzdělání učitelů podle zkušeností sovětské pedagogiky a sovětského školství... Nová školská soustava zavádí povinnou osmiletou střední školu pro mládež od 6–14 let tak zvanou osmiletku mimo nově zřízené jedenáctileté střední školy zkráceně jedenáctiletky. Již od letošních prázdnin provedena bude změna ve staré budově u nás na Vinařického náměstí kdež bude osmiletka a na Malé Straně jedenáctiletka.“²⁰⁷

V roce 1953 odchází Bedřich Karásek na zasloužený odpočinek. Ve školní službě strávil neuvěřitelných 44 let a 7 měsíců.²⁰⁸ „Dne 24. března vyžádalo si ONV aby Bedřich Karásek a Julie Havránková písemně oznámili, podají-li si od prázdnin 1953 žádosti do pense do 28. března což oba písemně učinili. Dne 2. června 1953 KNV v Čes. Budějovicích vystavil zprošťovací dekrety z činné služby s poznámkou poděkování za celoživotní práci školskou.“²⁰⁹

Poslední roky života následně Bedřich Karásek věnoval zintenzivnění práce v milovaném muzeu, jemuž se věnoval nepřetržitě už od počátku jeho založení v roce 1932. „Po odchodu do výslužby v roce 1953 až do své smrti věnoval se cele muzeu jako jeho ředitel. Roku 1956 mu připadl obtížný úkol přestěhovat muzejní sbírky z již nevyhovujícího domu na břehu Vltavy do uvolněných místností v zámku. Za tři desetiletí

²⁰⁴ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

²⁰⁵ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

²⁰⁶ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

²⁰⁷ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

²⁰⁸ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Služební výkaz VII. Působení ve službě školní.

²⁰⁹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953, nestránkováno.

*houževnaté práce vytvořil základ sbírkového fondu, který jeho pokračovatelé ve vedení muzea rozmnožili v průběhu dalších třiceti let natolik, že dnes bohatstvím shromážděných dokladů a z nich vycházející čilou kulturněosvětovou aktivitou vltavotýnské muzeum předčí mnohé větší ústavy.*²¹⁰

²¹⁰ Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Strojopis: PLETZER, Karel. K výročí úmrtí ředitele Bedřicha Karáska.

4 Životní poslání – muzeum

Myšlenka na zřízení muzea vznikla již v roce 1880, kdy učitel Karel Karásek žádal o přidělení vhodné místnosti na uložení muzeálních památek, podobně jako tomu bylo v případě jeho rodné Třeboně nebo právě zakládaného muzea v Soběslavi. Jeho žádosti nebylo bohužel vyhověno a mnoho památek z vltavotýnského regionu, které shromáždil, bylo věnováno řediteli Karlu Lustigovi do soběslavského muzea. V roce 1892 byla alespoň studenty a učiteli uspořádána výše zmíněná výstava v místnostech Vinařického školy. Historické předměty, které byly prezentovány na výstavě, zamýšleli místní studenti uložit a vytvořit z nich základ vltavotýnského muzea.

V roce 1896 proto podali studenti městské radě žádost o zřízení městského muzea, ale opět bezúspěšně. Zatím všechny památky sbírala a uchovávala Učitelská jednota Vinařický. Snahy o založení muzea pak na téměř tři desetiletí utichly. V roce 1925 zaslal pedagog Bedřich Karásek opět městské radě rezoluci o zřízení muzea. Žádosti nebylo vyhověno, ale započaly tím konkrétní kroky vedoucí k úspěchu. Bedřich Karásek se nemínil této ušlechtilé myšlenky vzdát. *„Pomaloučku, ruku v ruce s učitelským působením dává dohromady svou vlastní sbírku. Počinek do ní mu zůstavil už tatínek. Scházejí se tedy střepy z vykopávek, místní nerosty, předměty vzešlé z rukou týnských řemeslníků. Najednou je jich spousta: však má pan učitel Karásek i spoustu malých pomocníků, kteří mu pro radost přinesou kdeco. Dobře si pamatují, co jim tak důrazně a často připomíná: všechno má smysl; na každé věci, byť zdánlivě neužitečné, ulpěl kousek lidského života. Čím více těch kousků bude pohromadě, tím celistvější obraz budeme mít my o svých předcích, stejně jako naši potomci o nás. Karásek není sběratel-gurmán, ale sběratel-zachránce... Nashromážděné památky zcela opanovaly dům na Rámech a jeho obyvatele pronásledovaly všude. Ano, vězte, že se památné střepy z pradávne popelnice nalezené kdesi u Červeného mlýna jednou ocitly i v nudlích, nachystaných do nedělní polévky. Tak žije Bedřich Karásek spolu se svou sbírkou pod jednou střechou, ale dobře ví, kolik historických cenností pořád utíká jemu i městu mezi prsty. Ví, že čipernější muzea v Soběslavi, v Českých Budějovicích a také v Praze bystře využila toho, že v muzejní myšlence Týn trochu zaspal...“²¹¹*

V roce 1928 vytvořil Bedřich Karásek pro potřeby budoucího muzea „ideální model“ vltavotýnského hradu, s jeho podobou mu odbornými radami pomáhal historik

²¹¹ BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Bedřich Karásek*. Týn nad Vltavou: Městské muzeum v Týně nad Vltavou, 1990, s. 9.

Josef Sakař, o čemž svědčí dochovaná korespondence (Přílohy XXXVII., XXXVIII., XXXIX.).²¹² Tento model byl později předlohou modelu hradu vytvořeného v parku nad městem, v místě někdejšího hradiště.

V roce 1929 se členovi městského zastupitelstva Josefu Nikolauovi podařilo prosadit zřízení muzejní komise. Ta se poprvé sešla 6. února 1930. Členy komise byli významní představitelé města Týna nad Vltavou: lékárník PhMg. Josef Procházka, rada politické správy Antonín Böhm, ředitel školy ve výslužbě Karel Loula, ředitelka dívčí školy Františka Havránková, ředitel hospodářské školy Josef Pacovský, síťář Josef Urks, ředitel městské spořitelny Josef Nikolau, vrchní oficiál Václav Brych, obchodník František Šmídt, hodinář Václav Nováček, krajinář Jan Švehla, odborná učitelka Ema Stadlmayerová a učitel Bedřich Karásek. Za povšimnutí jistě stojí, že z této třináctičlenné komise bylo pět pedagogů! Do představenstva byli zvoleni: předseda Antonín Böhm, místopředseda Václav Nováček, jednatel Bedřich Karásek a pokladník Josef Nikolau.²¹³ Komise začala okamžitě pracovat na přípravách k založení muzea. Město prozatím zapůjčilo místnost v městské registratuře v přízemí radnice, kam byly uloženy předměty nasbírané Bedřichem Karáskem a předměty prozatímně uložené na půdě solnice.

V krátké době se komise proměnila na Muzejní spolek: 7. 5. 1930 předložil Josef Nikolau, jakožto člen městského zastupitelstva, zastupitelům stanovy vznikajícího musejního spolku a komise následně a požádala o schválení svých stanov podle vzoru muzeí v Blatné a Bechyni.

Do stanov Musejního spolku v Týně nad Vltavou bylo v článku 3 vtěleno poslání (účel) spolku:

a/ aby sbíral a zachovával památky předhistorické, historické a národopisné, a to

²¹² Srov Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska. Dopis z 8. 11. 1928 a dopis ze 4. 12. 1928.

²¹³ „V roce 1930 učiněna zmínka o jmenování muzejní komise, bez vyjmenování členů. Ve schůzi městské rady ze dne 13/12 1929 zvoleni byli pp. A. Böhm (předseda), V. Nováček (místopředseda), Jos. Nikolau (pokladník), Bed Karásek (správcem sbírek), Jos. Urks, Em. Stadlmayerová, Jos. Procházka, Jan Švehla, J. Brych, Fr. Havránková a Fr. Šmíd ostatními členy. Valná hromada ustaveného musejního spolku dne 28. Zář 1930 ustanovila: A. Böhma (předsedou), H. Cipru (jednatelem), Jos. Nikolaua (pokladníkem), Bed Karáska (kustodem) a ostatní členy výboru J. Pacovského, Em. Stadlmayerovou, J. Švehlu a náhradníky: J. Strnada, J. Hodného, K. Kotašku, Lad. Kunu. Zástupci města jmenování Ph.Mg. J. Procházka, Jos. Urks a přehlížiteli účtů: K. Loulu a Fr. Šmidta. Dnešní upravené museum těší se velké pozornosti hostů, ale týňáky je opomíjeno. Sbírkys jsou rozmnoženy tou měrou, že místnosti nevyhovují a již dnes nutno pomýšleti na rozšíření.“ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 1.

v první řadě z okresu vltavotýnského a míst, jejichž historie souvisí s historií města a okresem

b/ aby přispíval k vytvoření a zdokonalení obrazu historie a lidového umění města Týna nad Vltavou a okresu vltavotýnského

c/ aby šířil v lidu lásku k památkám a přispíval ke vzdělání lidovému v oboru historie, archeologie a národopisu.²¹⁴

Předsedou Muzejního spolku se stal Antonín Böhm, místopředsedou Josef Pacovský, jednatelem Hynek Cipra, správcem sbírek Bedřich Karásek, pokladníkem Josef Nikolau. Dalšími členy byli: Ema Stadlamyrová, která měla na starosti kroje a knižní fond, Františka Havránková, která rovněž pečovala o kroje, Jan Švehla obhospodařoval obrazovou a fotografickou část sbírky. Náhradníkem v komisi byl zvolen Jan Strnad a jako zástupci města byli členy komise PhMg. Josef Procházka a Josef Urks, jejichž funkce byla potvrzena volbou v zastupitelstvu města: „*Musejnímu spolku v Týně nad Vltavou. Dovolujeme si oznámiti, že zastupitelstvo obce Týna nad Vltavou zvolilo ve schůzi dne 26. září 1930 členy výboru tit. spolku za obec Týn nad Vltavou. P. PhMr. Procházku Josefa, starostu města a p. Urkse Josefa, I. náměstka starosty.*“²¹⁵

Vznik Musejního spolku v Týně nad Vltavou byl s povděkem kvitován mnoha institucemi či osobnostmi, zabývajícími se ochranou památek či uchovávání historie: „*Státní památkový úřad pro Čechy v Praze. Musejnímu spolku v Týně nad Vltavou. Státní památkový úřad vzal s povděkem na vědomí ustavení Musejního spolku v Týně nad Vltavou, přeje mu plný zdar v jeho činnosti a zásadně předem přislubuje mu svoji podporu a spolupráci. O formě součinnosti s podepsaným úřadem budou Vám sděleny podrobnosti co nejdříve, zatím již předem Vás ujišťuje Státní památkový úřad tím, že podávání zpráv z města a okresu ve všech věcech ochrany památek za účelem společného postupu a úplné evidence bude velmi vítati. Za Státní památkový úřad...*“²¹⁶

„*Slavnému Musejnímu spolku v Týně nad Vltavou. Oznamuji zdvořile svůj vstup do chystaného Spolku musejního s vkladem 500 Kč zakládajícího člena. Peníze zasílám současně šekem měst. spořitelny. Památné předměty ze svého majetku, k Týnu a okolí se vztahující, věnuji později. Přeji radostného vzrůstu naší nové místní osvětové instituci...*“

²¹⁴ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Stanovy Musejního spolku v Týně nad Vltavou.

²¹⁵ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis Městského úřadu v Týně nad Vltavou, 30. 9. 1930.

²¹⁶ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, nedatován.

Sakař²¹⁷

Muzejní spolek začal okamžitě připravovat půdu pro vznik muzea. 25. 3. 1930 schválil městský úřad zapůjčení přední části registraturní místnosti v přízemí radnice a vyjádřil se, že nemá nic proti označení budoucí instituce jako okresní museum. O schválení tohoto názvu požádal jednatel Bedřich Karásek také okresní zastupitelstvo hned následujícího dne 26. 3. 1930.²¹⁸ Okresní hejtman rady politické správy následně odpověděl: „*Podpora musejní akce, zasláno musejní komisi: okresní výbor jednal ve schůzi dne 4. července t. r. o žádosti musejní komise ze dne 26. března 1930 a usnesl se, sdělit, že akci komise pro zřízení a udržování muzea bude všestranně podpořiti. Pokud se týče názvu, navrhuje okresní výbor, aby budoucí korporace jmenovala se Okresní musejní spolek v Týně nad Vltavou, kterýžto název by účelu plně vyhovoval. Stanovy se vrací...*“²¹⁹

V srpnu roku 1930 bylo vydáno prohlášení k rodákům a občanům města oznamující ideu založení muzea s prosbou o dary nebo zapůjčení muzeálních předmětů a nábor nových členů. Koncem srpna byly nejvzácnější sbírky přestěhovány do domu Josefa Nikolaua, zbytek zůstal v registratuře radnice. Spolek poté požádal městskou radu o přidělení staré budovy opatrovny, která se stěhovala do nové budovy v Dewetterově ulici (dnešní MŠ). Bedřich Karásek zároveň publikoval v Ročence městské spořitelny článek, který obhajoval myšlenku vzniku muzea, vysvětloval jeho důležitost a je dodnes poutavým svědectvím nejen o vzniku, ale i účelu a podstatě vltavotýnského muzea: „*Jako malé dítě často jsem se zamyslel nad svým drahým rodným hnízdem. Záviděl jsem pohádkovým hrdinům, že pro své rodné město podstoupili tolik bojů a trápení! Co myšlenek a předpokladů brázdilo mou hlavou, jak to u nás vypadalo před 100–300 léty. Jak se šatili lidé našeho okresu? Na čem jídali? Potěšila mne zpráva, že v jubilejním roce našeho milého presidenta T. G. Masaryka jmenovalo městské zastupitelstvo, na návrh správce spořitelny pana Josefa Nikolaua, musejní komisi. I v nezapadlejším městečku mají svou chloubu, své vlastní museum, v němž schraňují vše, co krásného u nás bývalo a co láska dovedla uchránit až do dnešní doby. Obrázek minulých zlatých časů vyzařuje z uložených památek. Mládež, která se dnes jen po zábavách pachtí, ani netuší, co vše dovedli naši otcové tvrdou*

²¹⁷ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Rukopisný dopis Josefa Sakaře, září 1930.

²¹⁸ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis Bedřicha Karáska, 26. 3. 1930.

²¹⁹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, 10. 7. 1930.

*mozolnou pěstí uhájit, vyrobit, vykouzlit. Zadíváme-li se do minula, s bolestí shledáváme, že to nejcennější a nejvzácnější uloženo je dnes jinde, protože dodnes nebylo dost pochopení pro zřízení musea. Sta a sta věci leží pohozených na půdách mezi nepotřebnými věcmi a přec mají velikou cenu historickou – musejní. Historie, toť svatá kniha, která nám dovoluje nahlédnout do minulosti. Členové kroužku přátel starožitností, kteří nezištně s láskou chtějí se postarati o uskutečnění musea, zavítají i k vám, aby drahé památky po vašich předcích od vás převzali a s úctou uložili do musea. Prosím vás všechny, kteří lnete láskou k našemu drahému Týnu, pomozte nám rozmnožiti skrovný dosud počet starožitností tím, že darujete staré památky, nebo přispějete peněžitým darem. Bude vás těšit podívaná na váš předmět uložený v museu. Proto by měli všichni občané celého okresu památky svého rodu odevzdati museu, neboť museum bude jejich věrným strážcem. Jaký veliký kulturní význam bude mít museum pro naši mládež! Vždyť ukazující dětem staré památky, vznítíme v jejich srdcích lásku a úctu k rodnému místu. I hosté budou s úctou pohlížeti na náš nám tak drahý Týn. Pamatujte, že až vy zde nebudete, vaše věci zde uchráněné budou hlásat vaši lásku k rodné hroudě. Jen trochu lásky a chuti! Bedřich Karásek, jednatel musejní komise.*²²⁰

Dnes, s odstupem devíti desetiletí, můžeme slova výzvy Bedřicha Karáska potvrdit. Muzeum skutečně uchovává množství sbírkových předmětů, které jako neživá památka přežily své dárcce. V roce 1930, kdy Karásek publikoval tento článek, začaly být zapisovány první předměty do „Inventáře musejních věcí“, dnešních přírůstkových knih. Zcela prvními zapsanými předměty byly knihy s náboženskou tematikou – tzv. Nebeklíče, modlitební knížky a sbírky básní, některé velmi vzácné, z 18. století. Do konce roku 1930 bylo nashromážděno 991 předmětů: knihy, oblečení a oblekové součásti a kroje, obrazy, svaté obrázky, svícny, pečetítka, nádobí, prehistorické nádoby a střepy, lampy, cechovní postavníky atd., i kuriózní věci – jako například okovy z městské šatlavy, staré zámky a klíče od solnice nebo plechová nádoba na pouliční prodej párků. Všechny tyto sesbírané věci ovšem měly a mají dodnes obrovskou historickou a především výpovědní a dokumentační hodnotu, patří k životu našeho města a regionu a jejich historii.

Dle dochovaných archivních dokumentů byly ohlasy na založení muzea kladné a mnoho vltavotýnských rodáků i přátel města s hrdostí věnovalo novému muzeu

²²⁰ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Koncept Bedřicha Karáska, strojopis, 12. 1. 1930.

množství cenností. Dokladem jsou například děkovné dopisy, které muzejní spolek rozesílal svým mecenášům: „*Velevážené milostivé paní Anně Dvořákové, vdově po řídícím učiteli v Českých Budějovicích. Jménem Musejního spolku tlumočím srdečné díky za vzácnou přízeň našemu Museu věnovanou. Potvrzuji příjem: Zlatého čepce z kraje vltavotýnského a hedvábnou červenou stuhou, červené hedvábné stuhy se zelenými květy, bílou ruční výšivku s různými výplněmi, roh vyšívané bílé pleny blatského kroje. Darem Vaším rozmnožila jste mil. paní chudé naše krojové sbírky a prosíme Vás, byste na nás i v pozdějších dobách nezapomněla. S projevem hluboké úcty za Musejní spolek v Týně nad Vltavou 20. IX. 1930. Jednatel.*“²²¹ „*Velevážený pan Josef Mikota, ředitel fy Lanna v. v. V Týně nad Vltavou. S radostí potvrzujeme příjem 819 – 3 talířů s modrou výzdobou a monogramem MJ, 820 – 2 skleněných vysokých pohárů, 821 – 2 pivních sklenic vysokých, 822 – jednoho kalíšku s vybroušenou hvězdici na dně, 823 – 1 skleněné slánky se širokým vnitřkem, 824 – 1 vysoký pohár s vybroušenou ozdobou, 825 – 1 sklenice na vodu s vyleptanou pannou, 826 – 1 sklenku na olej s leptanou výzdobou. Za vzácnou přízeň a pochopení významu našeho musea vzdáváme tímto nejsrdečnější díky. Pevně doufáme, že přízeň nám i nadále ráčíte zachovati. V Týně nad Vltavou 30. října 1930. Za musejní spolek: pokladník Nikolau, správce sbírek B. Karásek.*“²²² „*Tit. Musejnímu spolku v Týně nad Vltavou. K uctění památky svého bývalého profesora pana školního rady Ot. Joska, historika a spisovatele a jeho právě zesnulé choti paní Josefíny Joskové věnuji tit. Musejnímu spolku obnos 200 Kč, který přikládám. V dokonalé účtě Lad. Kuna, notář.*“²²³ V únoru roku 1931 byl jmenován čestným členem Musejního spolku v Týně nad Vltavou také historik Josef Sakař, který byl již v té době členem Musejního spolku v Pardubicích, kde působil.²²⁴

Musejní spolek požádal město o získání vhodných prostor pro otevření stálé muzejní expozice. V červnu 1931 bylo jeho žádosti vyhověno. „*Musejnímu spolku v Týně nad Vltavou. K Vašemu přípisu ze dne 4. května 1931 č. 122 sdělujeme, že se zastupitelstvo obce usneslo ve schůzi konané dne 22. května 1931 propůjčiti musejnímu spolku obecní dům čp. 225 k účelům musejním, a sice postupně, jak bude možno*

²²¹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Ukázka děkovného dopisu za sbírkové předměty, 20. 9. 1930.

²²² Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Ukázka děkovného dopisu, 30. 10. 1930.

²²³ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis Ladislava Kuna, notáře z Týna nad Vltavou, 21. 1. 1931.

²²⁴ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, DAP, podsběrka historická, i. č. 14079.

*jednotlivé místnosti pro účely musejní vhodné uprázdniti. Věnovati ovšem dům ten nemůže. Městská rada v Týně nad Vltavou, dne 2. června 1931. Náměstek starosty.*²²⁵ 19. listopadu 1931 se konečně v domě čp. 225 uvolnila velká místnost, kam byly sbírky přestěhovány. Později se vystěhoval strážník Rudolf Calta do obecního domu v Jiráskově ulici a muzeum získalo další prostory. V patře domu zatím ještě zůstávala učebna 5. třídy obecné dívčí školy. Muzeum tedy získalo za své sídlo budovu někdejší školy (viz Příloha X.).

O Svatovítské pouti 19. června 1932, v 9 hodin dopoledne, bylo muzeum slavnostně zpřístupněno veřejnosti. Z dobové pozvánky známe pořad této slavnosti: Zahájení, uvítání hostů, proslov o utvoření muzea, prohlídka. Vstupné bylo 1 koruna, děti a vojsko 50 haléřů. Návštěvním dnem byla stanovena neděle od 9 do 11 hodin a od 14 do 16 hodin.²²⁶ Přímo v den otevření muzea bylo ve sbírkách zapsáno 1436 přírůstkových čísel. Vzhledem k tomu, že pod jedním přírůstkovým číslem bylo zapsáno i více kusů, spravovalo muzeum odhadem kolem necelých dvou tisíc sbírkových předmětů (Přílohy XXXVII., XXXVIII.). „*Musejní spolek v Týně n. Vlt. otevřel slavnostně dne 19. června museum v místnostech staré opatrovny pod kostelem. Horlivému správci musea uč. Karáskovi podařilo se ještě zachytiti různé památky před vyvezením, shromáždit a upravit je ve 3 místnostech staré opatrovny,*“ píše školní kronika.²²⁷

V roce 1934 se stal zakládajícím členem Musejní spolku v Týně nad Vltavou také Kroužek rodáků a přátel města a okresu Týna nad Vltavou.²²⁸ „*Přihláška k zakládajícímu členství Musejního spolku. Na základě usnesení valné hromady konané dne 10. května 1934 přihlašuje se Kroužek rodáků a přátel Týna nad Vltavou s okolím*

²²⁵ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis náměstka starosty, 2. 6. 1931.

²²⁶ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Koncept článku Bedřicha Karáska do periodika Vltavín.

²²⁷ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934, s. 409.

²²⁸ V dubnu roku 1933 byl v Praze založen Spolek rodáků a přátel města a okresu Týna nad Vltavou. Prvním předsedou spolku byl zvolen Jindřich Pavlíček, někdejší starosta města Týna nad Vltavou, žijící trvale v Praze-Dejvicích. Po jeho smrti v lednu roku 1925 byl zvolen předsedou spolku Josef Sakař. Do činnosti spolku náleželo pořádání pravidelných měsíčních schůzí v Praze (nejčastěji v japonském sále hotelu Beránek na Vinohradech), spojené s odbornými přednáškami členů spolku, pořádání zábav, zájezdů, pravidelné příspěvky do periodika Vltavín, jejichž prostřednictvím se Týn nad Vltavou dozvídal o činnosti svých rodáků v Praze apod. Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, DAP, podsbírká historická, i. č. 60675.

v Praze za zakládajícího člena Musejního spolku v Týně nad Vltavou...²²⁹ Muzeum pokračovalo nadále ve své činnosti, nejen zpřístupněním stálé výstavy – expozice, ale i dalšími akcemi. Například 8. listopadu 1934 byla na náklady muzejního spolku opravena freska rodu Čabelických v presbyteriu kostela sv. Jakuba, i když způsob její renovace vyvolal rozpaky Státního památkového ústavu, zejména v okamžiku, kdy spolek žádal o dotaci na tuto akci „*Pokud jde o subvenci na opravu nástěnné malby Ukřižování v děkanském kostele, vyvolává věc sama u zdejšího úřadu značné rozpaky. Úprava malby jest, jak je i z fotografie zřejmo, velmi nešetrným překreslením a namnoze i zkreslením originálu. I když se celá věc a zvláště pokyn k opravě staly nesporně bona fida, je výsledek velmi žalostný a úřad by při žádném subvenčním návrhu nemohl a nesměl potvrditi, že oprava je prováděna podle zásad ochrany památek. Úřad tento velmi lituje a prosí, aby v jiných obdobných případech byl o věci uvědoměn, což ovšem v daném případě bylo především věcí děkanského nebo patronátního úřadu. Ačkoli tedy úřad uznává faktickou zásluhu Musejního spolku o věc samu, musí s politováním sděliti, že žádost za státní nebo zemskou subvenci by nemohl doprovoditi prohlášením o dobře provedené konzervaci, což je předpokladem a vlastním účelem těchto subvencí.*“²³⁰ Dle konceptu dalšího rukopisného dopisu (nedatováno) provedl restaurování akademický malíř Tomáš Peterka (Příloha XXXIX.).

Na úsilí a překážky při zakládání muzea vzpomíná Bedřich Karásek ve svém životopise z roku 1935: „*Petice zasílané k úřadům nepomáhaly, ale osobní intervence p. řed. J. Nikolaua uskutečnila zřízení musejní komise, kdež jmenován jsem byl jednatelem a při utvoření musejního spolku zastávám dodnes funkci správce sbírek. S opravdovou láskou dal jsem se do shánění, sbírání, třídění a upravování musejních sbírek pravidelně sám a sám, podporován pochopením a porozuměním své manželky, která často obětovala drahocenný čas upravováním sbírek, tříděním i vyhledáváním rozbitých střepů popelnicových nádob v celky. Zaměstnán téměř ve všech spolicích, chvílky pro práci musejní musím krást. Jen ta neúčast a nezájem týňáků mne bolí, ale vědomí, že budované museum tvoříme ne pro dnešek, ale pro ty, kteří po nás přijdou, mne udržuje v činnosti. Mám radost, jak sbírky se rozšiřují, takže dnes místnosti nevyhovují a místo přehledných celků máme skladiště, které volá o rozšíření místnosti.*

²²⁹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, 15. 5. 1934.

²³⁰ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis Státního památkového úřadu pro Čechy v Praze, 1. 8. 1934.

*Snad i tento nedostatek bude časem rozřešen ku prospěchu musea, kterému přeji ze srdce plné pochopení veřejnosti a mnoho zdaru v další činnosti!*²³¹

Sbírký muzea byly nadále rozšiřovány zejména soukromými dary, donátory byli nejen občané města Týna nad Vltavou, ale i rodáci, žijící v jiných místech republiky, umělci, například spisovatel Karel Dewetter, nebo i někdejší šlechta, kupříkladu Juliana Schnöblingová, dcera hraběte Berchtolda z nedalekého Neznašova: „*Děkovný dopis. Vážený pan Ladislav Kuna, notář, Praha-Dejvice. Vážený pane notáři, pokládáme za milou povinnost, poděkovati Vám co nejsrdečněji za vzácný dar benátského zrcadla. Dar tento jest pro zdejší muzeum tím významnější, že se jedná o památku po českém buditeli a vlastenci zasloužilém děkanovi Karlu Vinařickém...*“²³² „*Vážení pánové, potěšen zájmem, jaký projevujete o mé spisy, zasílám do Vašich sbírek některé ze svých poslednějších knih.... Dewetter.*“²³³ „*Musejnímu spolku v Týně nad Vltavou. K Vašemu dopisu ze dne 18. t. m. sděluji, že souhlasím s tím, aby dva staré plechové trombony z kůru kostela v Nezdášově byly předány dle přání mého zesnulého chotě JUDra Emila Schnöblinga tamnímu musejnímu spolku... v dokonalé úctě Juliana Schnöblingová.*“²³⁴

V roce 1937 inicioval Bedřich Karásek vytvoření modelu týnského hradu v parku („Na Sadech“), v místech, kde se zaniklý hrad původně nalézal. „*K přípisu ze dne 10. května 1937 sdělujeme, že městská rada souhlasí s tím, aby o umístění modelu býv. hradu v městských sadech bylo rozhodnuto po šetření a úradě zástupců tit. Musejního spolku, obce a místního Sadařského a okrašlovacího spolku, jehož péči obec městské sady svěřila...*“²³⁵ Dle dalšího dopisu se zástupci sešli v sadech 20. srpna 1937 a po všeobecném schválení Bedřich Karásek následně cementový model hradu navrhl.²³⁶ „*Nákladem Musejního spolku zřízen byl velký cementový ideální model týnského hradu v místech, kde stával týnský hrad na parku. Model vypracován dle návrhu uč. Bed. Karáska, schváleného p. prof. Sakařem, invalidním cement.*

²³¹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Životopis Bedřicha Karáska z 1. 11. 1935.

²³² Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Ukázka děkovného dopisu za sbírkové předměty, 11. 8. 1936.

²³³ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis spisovatele Karla Dewettera, 5. 3. 1936.

²³⁴ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, Praha, 24. 2. 1936.

²³⁵ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, 29. 5. 1937.

²³⁶ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, nedatováno.

družstvem.“²³⁷ Bedřich Karásek o stavbě modelu následně sepsal krátkou stať do periodika Vltavín s přáním: „*Jak s láskou ku krásné týnské minulosti byl hrad vypracován, aby byl hlavně naší mládeži s toutéž láskou ochráněn a šetřen.*“²³⁸ Toto přání se mu bohužel nevyplnilo. O několik desetiletí později zůstalo z modelu pouhé torzo, v roce 1995, kdy jsem se do Týn nad Vltavou přistěhovala, zde byl jen neidentifikovatelný betonový sokl, o němž mi pamětníci vyprávěli, že zde stával model hradu, nic bližšího ovšem nevěděli. Je štěstí, že se nám podoba Karáskova modelu zachovala alespoň na historických fotografiích (Přílohy XL., XLI.).

V roce 1938 se uvolnil v přízemí muzejní budovy byt po panu Šťastném a uvolněný prostor získal stálý muzejní správce a průvodce Jan Bečvář. Ve válečném roce 1940 postihla muzejní sbírky pohroma. Blesk zasáhl budovu muzea a při následném požáru shořely veškeré sbírky legionářského charakteru, které zde byly připraveny na výstavu. V letech 1940–1941 získalo muzeum do svých sbírek část archeologických nálezů z průzkumu mohyl v blízkosti obce Hosty – nálezy z lichých mohyl obdrželo Národní muzeum Praha, ze sudých pak vltavotýnské muzeum.²³⁹ Nálezy byly vzápětí vystaveny pro veřejnost: „*Dne 21. července při valné hromadě Národohospodářského sboru byla pořádána přednáška p. A. Svobody z pražského národního musea O pravěku jižních Čech ve vztahu k našemu okresu. Při té příležitosti uspořádána výstava vykopávek z Hostí a Pašovic letošního roku získaných. Výsledek jedné vykopané mohyly stal se zemského musea, druhé našeho týnské musea.*“²⁴⁰

V roce 1940 již mělo muzeum nashromážděno 6 tisíc sbírkových předmětů: „*Dne 28. září vzpomněl Musejní spolek svého desetiletého trvání. Za tak krátkou dobu nashromážděno bylo 6 000 sbírkových museálních předmětů pojištěných na 400 000 K. Jediná potíž je naprostý nedostatek místa.*“²⁴¹

20. – 27. července 1941 uspořádalo muzeum rozsáhlou výstavu skla a porcelánu v přísálí sokolovny. Téhož roku se vystěhovala z muzejní budovy obecná dívčí škola a muzeum tak získalo další prostory. Spolek začal uvažovat o rekonstrukci celé budovy.

²³⁷ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 35.

²³⁸ KARÁSEK, Bedřich. Jak jsem stavěl model týnské hradu + linoryt. *Vltavín*, 1937, roč. VII., č. 20, nestránkováno.

²³⁹ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis z Národního muzea v Praze, 18. 5. 1941.

²⁴⁰ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 68.

²⁴¹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 70.

V důsledku žádosti o adaptaci přijel do Týna zástupce ministerstva vnitra ing. architekt Vlad. Kostka, který muzeu navrhl zcela nové řešení – stavbu nové muzejní budovy. V letech 1941–1942 proběhlo za dozoru spolku stěhování památky: Božích muk na Malé Straně: „6. ledna 1941 se dostavil na okresní úřad jednatel Hynek Cipra se zástupcem konzervátora památkového úřadu a vyjádřil se k přemístění božích muk, uváděna jako památková kaplička českých patronů na Malé Straně, aby se vyjádřil k přemístění, které požadovala okresní silniční správy z důvodu rozšíření rozcestí. Bylo rozhodnuto přemístit památku na náklady okresní silniční správy, byla umístěna na pozemek paní Josefy Vančatové, domkářky z čp. 11. Po přesunu památku ozdobil obrazy Tomáš Peterka akademický malíř, vysvěcena byla 5. června 1942.“²⁴²

18. – 25. srpna 1943 pořádal muzejní spolek výstavu amatérských fotografií spojenou se soutěží. V prosinci 1943 zemřela obecní chudá paní Pavlásková, obývající jednu přízemní místnost v muzejní budově, a muzeum získalo další část domu. V lednu 1944 byl opět otevřen záměr stavby zcela nové samostatné budovy muzea. Architekt Šulc zpracoval plány stavby, která se měla nacházet naproti městské opatrovně (MŠ Dewetterova) (Příloha XLII.). V březnu 1944 bylo s městem jednáno o schválení projektu v ceně 1,45 milionu korun, přičemž měl být projekt z 90 % hrazen státem. Bylo jednáno o předkupním právu pozemků a v březnu zaslány plány ministerstvu ke schválení. Bohužel, válečné události celý projekt zastavily. 3. května 1944 byla výnosem ministerstva školství uzavřena všechna muzea v Protektorátu.

V roce 1945 mělo muzeum už více než 10 tisíc sbírkových předmětů: „*Musejní spolek... letošního roku oslavuje své 15leté trvání. 15 let tiché náročné obětavé práce ve prospěch budoucích pokolení oslaveno v nejužším kruhu. Dnes čítají sbírky přes 10.000 kusů a dle posudků odborníků, jak našich tak i cizích je musejní spolek hrdý na ocenění práce a pochvalu.*“²⁴³

Na konci čtyřicátých let již bylo muzeum natolik přeplněno sbírkami, že bylo zapotřebí hledat nový prostor. Bedřich Karásek ve výroční zprávě za rok 1946 píše: „*Musejní spolek plní stoprocentně své poslání... Naše musejní výstavy těší se veliké pozornosti nejen týnského obyvatelstva, ale dochází velikého ocenění cizinců. To je myslím nejkrásnější vysvědčení ocenění práce všech činovníků spolku. I v samostatném muzeu je vidět mnoho změn v uspořádání sbírek. Ač získali jsme mnoho věcí, přece*

²⁴² Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Zápis o přesunu Božích muk.

²⁴³ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 88.

podarilo se mi vše stěsnat tak, aby to neuráželo oko návštěvníka. Není to moje každoroční přání, ale každý návštěvník si vzdychne: Jen kdybyste měli více místa, aby uvolněním a odstupem vynikly předměty tak, jak si svou museální hodnotou zaslouhují. Plně to všichni uznáváme a více dělat o získání dalšího uvolnění, nebo jiné vhodnější budovy nemůžeme. Doufejme, že čas nás překvapí a pak ukážeme světu, co vše krásné chová naše museum. Jen přírůstkový inventář vykazuje vzestup získaných věcí... poslední přírůstkové číslo hlášené při valné hromadě 6334 vzrostlo na 6870...²⁴⁴ Na počátku roku 1946 dokonce město zařadilo do rozpočtu 80 tisíc Kč na zakoupení pozemku pro stavbu nové samostatné budovy muzea: „Výbor našeho spolku vzal na vědomí sdělení p. stav. Frant. Šulce o tom, že rada a finanční komise MNV zařadily do mimořádného rozpočtu pro rok 1946 obnos 80.000,- na zakoupení místa pro novostavbu musejní budovy. Děkujeme za tento počin, kterým město Týn nad Vltavou znovu dokumentuje svoji neutuchající činnost pro spolek, a doufáme, že se v dohledné době dočkáme buď nové budovy, nebo přidělení nějaké vhodné budovy již stávající...“²⁴⁵ K realizaci však nedošlo.

„15. let Musejního spolku. Musejní spolek při své valné hromadě konané 3. března v tichosti oslavil své 15leté trvání. Vykonaná práce obětavých činovníků projevuje nevšední výsledek uspořádání sbírek oceněných cizími na slovo vzatými odborníky. Jediný nedostatek místností zaviňuje, že sbírky jsou tak stěsnány, že tvoří musejní skladiště. Musejní spolek doufá v brzkou nápravu.“²⁴⁶

Jako součást slavností při prvním výročí květnových oslav 5. – 9. Května 1946, uspořádal spolek ze svých zachráněných sbírek výstavu: „Přehled událostí prvního i druhého domácího i zahraničního odboje, ponižující poroby protektorátní a řádění nacismu vztahující se k našemu městu. Výstava těšila se velké pozornosti, takže přilákala na 4 000 návštěvníků. Rozvržení výstavy bylo: Rakouská mobilisace, světová válka, legie, Rakousko padá, čsl. republika, řádění fašismu, nacismus, ilegální činnost, 5. – 9. květen v Týně.“²⁴⁷

5. června 1946 žádal spolek Národní fond pro obnovu republiky v Českých

²⁴⁴ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Zpráva správce sbírek Bedřicha Karáska za rok 1946 pro valnou hromadu spolku konanou 2. 3. 1947.

²⁴⁵ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, 22. 1. 1946.

²⁴⁶ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 106.

²⁴⁷ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 108.

Budějovicích o přidělení domů čp. 153 a 154, které byly zabaveny z důvodu kolaborace majitelky ve prospěch státu. Spolek zamýšlel čp. 153 zbourat a přistavět zde dům čp. 154, dále provést nástavbu a celkem by tak získal 30 prostorných místností.²⁴⁸ Ani tento záměr však nebyl realizován.

Nakonec obdrželo muzeum pro svoji činnost budovu nejprůhodnější a nejlukrativnější – arcibiskupskou rezidenci přímo v centru, na vltavotýnském náměstí, která byla uvolněna v důsledku dostavby nové školní budovy na Malé Straně, kam byly přemístěny školní třídy. (Příloha XLIII.) Bedřich Karásek zde vytvořil novou muzejní expozici.

V roce 1953 přešlo muzeum jako Okresní muzeum Týn nad Vltavou do veřejné správy pod správcovstvím pana Bedřicha Karáska. Ve výroční zprávě za tento rok je shrnuta dosavadní činnost muzea a vyzdvíženy zejména zásluhy Bedřicha Karáska: *„Jakmile se uprázdnila jedna místnost v obecním domě čp. 225 (opatrovna pod kostelem) věnovala ji obec k neúnavnému úsilí funkcionářů; spolku se během let podařilo zaujímat jednu místnost po druhé, až se konečně městské zastupitelstvo usneslo věnovati celý dům čp. 225 pro účely musejní. Užívali jsme tam poslední dobou celkem 8 místností (z nich dvě malé, bez oken) pro uložení sbírek a 2 místnosti malé jako byt sluhy. Snažili jsme se – snad plných 20 let – aby stát užívající 1 místnost v přízemí pro účely cejchovního úřadu, opatřil si jinou místnost, ale naše snažení jak před německou okupací tak po 5/5 1945 bylo bez účinku, i v době, kdy několik místností v nových budovách čp. 497/498 v Sakařově ulici zelo prázdnotou, nedocílili jsme vyklizení této místnosti. Jako jeden z nejstarších členů (mám legitimaci čís. 3) každoroční člen výboru, delší dobu pokladník a jednatel, posléze místopředseda a v posledních letech předseda spolku musím, dnes už bez trpkosti, vzpomenouti toho, že tehdejší okresní úřad, a do nedávné doby též okresní národní výbor, věnovaly velmi málo práce tomu, aby našemu spolku sebe méně pomohly, i v případech, kdy jim to zákon a nařízení ukládaly za povinnost, neučinily buď vůbec nic, nebo tolik, že to ani mouchu nezabílo. Charakter muzejníka nese s sebou rozvahu, vytrvalost, uvážení všech okolností vyskytujících se za klidného žití republiky, chceme tedy zapomenouti na minulé nezájem a omluviti jej zcela neodkladnou nutností výstavby jiných důležitých úseků celostátního a krajského života... Jen jedno jméno musím uvést. Je to starý osvědčený nezmar přítel Bedřich Karásek, od prvního do posledního dne trvání spolku*

²⁴⁸ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, 5. 6. 1946.

*správce musejních sbírek. Řeknu-li, že neznal v musejní práci oddech za každé doby denní a noční, za každého počasí, řekl jsem o tom málo slov, že byl 100%ním funkcionářem spolku, a procenta přes těchto 100 %, byla by stačila k obstarávání jiných funkcí. ONV dovedl oceniti tuto jeho zdatnost a jmenovat jej vedením okresního musea, jako mírně honorovanou sílu. Spolek náš mu před mnoha léty zaplatil, alespoň se tak domníval, jmenováním čestným členem. Je jistě přáním nás všech, aby okresní museum prospívalo co nejlépe a aby přítel Karásek v úzké součinnosti se svými nadřízenými, zvláště s přítelem F. Ryskou, dosáhl uskutečnění takového musea, o kterém 23 roku snil a pro které bez oddechu pracoval. Nevím, jakým způsobem bude nás několik i nadále v museu pracovati, učiníme tak však jistě radostně, tím spíše, když nynější přeměna spolku na okresní muzeum dává všechny předpoklady pro vývin musea... Tato hrst vzpomínek není pohřební řečí, je to uvítání obrozeného musea, které nechť plní stoprocentně heslo musejníků: Kdo nectí památku svých předků, není jich hoden! Přejeme si, aby naši následovníci a budoucí měli totéž vědomí ve své další následovníky. Okresnímu museu zdar!*²⁴⁹

V roce 1955 bylo muzeum definitivně přestěhováno do budovy zámku, kde bylo pro výstavní účely vyčleněno sedm prostorných místností. Tehdy sbírky obsahovaly téměř 10 000 předmětů, část jich byla vystavena v zámku, zbylý sbírkový fond zůstával uložen v depozitářích původního muzea v budově pod kostelem. Bedřich Karásek nově uspořádal expozice (Přílohy: XLIV., XLV., XLVI.) V témže roce, 23. 10., uspořádal Bedřich Karásek v Domě osvěty (sokolovně) výstavu ochotnickému spolku k 100. výročí první české hry v Týně nad Vltavou.²⁵⁰

V roce 1957 došlo k likvidaci muzejního spolku, svoji činnost spolek zakončil vydáním posledního, čtvrtého dílu Dějin Týna nad Vltavou, historika, vltavotýnského rodáka, Josefa Sakaře. Tyto dějiny rodného města jsou druhou nejrozsáhlejší prací Josefa Sakaře, po dějinách Pardubic. První díl vyšel tiskem ještě před Sakařovým odchodem do Pardubic, v době, kdy působil na gymnáziu v Třeboni. Vydal jej v roce 1904 vltavotýnský knihkupec Josef Kučera vlastním nákladem, pod názvem Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí. Jednalo se o první celistvou Sakařovu knižně vydanou práci. Josef Sakař zde zaznamenal dějiny města od pravěkého osídlení do roku 1698, zániku hradu v Týně nad Vltavou. Pokračování se dějiny dočkaly až po

²⁴⁹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Výroční zpráva spolku, nedat., dle kontextu r. 1953.

²⁵⁰ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska. Scénář.

profesorově odchodu na penzi. Druhý díl s pozměněným titulem Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí vyšel r. 1934 nákladem knihkupce Bohuslava Kučery, syna zmíněného Josefa Kučery. O rok později se uskutečnila reedice doplněného prvního dílu a v roce 1936 vyšel třetí díl. Poslední, čtvrtý díl, měl být vydán v roce 1937, ale Josef Sakař se konečné podoby svého díla nedočkal. Přestože rukopisně byly dějiny hotové, po jeho smrti 25. 11. 1937 byl tisk zastaven. Bylo vytištěno 17 archů, tedy 136 stran. Text končil v polovině popisu historie domu U Modré hvězdy. Dílo zůstalo nedokončeno dlouhých 20 let. Dokončení knihy se ujal v roce 1957 Vlastivědný kroužek musea v Týně nad Vltavou. Členové kroužku doplnili původní archy o nové dle dochovaného rukopisu a nově sestavili věcný a jmenný rejstřík v závěru knihy. Zbytek IV. dílu byl dotištěn na náklad spolku v Jihočeských tiskárnách n. p. Písek. V knize je tato skutečnost dobře patrná, do str. 136 je odlišný font písma, jeho síla i barva, než v následném dotisku.²⁵¹ Bedřich Karásek byl velkým obdivovatelem historika Josefa Sakaře, jak potvrzuje jeho dopis, dochovaný v pozůstalosti profesora Sakaře: „*Slovutný pane profesore! Nenalézám slov díky, kterými bych rád projevil svou vděčnost za tak vzácnou pozornost – darování mně tak drahých Dějin hradu a města Týna nad Vltavou s vlastnoručním věnováním. Byly-li mi dříve slabikářem, budou nyní mými modlitbami, bych mohl alespoň ve stínu Vašich šlépějí kráčet v práci pro naše rodné drahé hnízdo...*“²⁵²

18. února 1958 pan Bedřich Karásek zemřel. „*V mlčenlivém a mrazivém tichu stojí dnes řada zámeckých síní týnského musea, jakoby – ovšem marně – čekaly na svého hospodáře, který jemnou a dovednou rukou kdysi stíral patinu starých mincí z nálezů a vyhlazoval vrásky na starých tiscích a přepečlivě slepoval střípky z pravěkých vykopávek svého rodného kraje.*“²⁵³

Jeho odkaz ale naštěstí našel své pokračovatele. Na přechodnou dobu byly sbírky svěřeny bývalému pokladníkovi muzejního spolku Janu Strnadovi. V roce 1959 se vedení muzea ujal František Tesař. Došlo k rozsáhlému třídění a určování sbírkových předmětů, vznikla nová expozice obsahující archeologické nálezy, doklady voroplavby, výstava loutek s připomínkou Matěje Kopeckého a sál věnovaný významným regionálním osobnostem.

²⁵¹ Srov. SUDOVÁ, Martina. Josef Sakař – život a dílo, kněze, pedagoga a historika: diplomová práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Teologická fakulta, Katedra pedagogiky, 2017, s. 57.

²⁵² Městské muzeum v Týně nad Vltavou, DAP, podsběrka historická, i. č. 14019.

²⁵³ Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Strojopis: citováno z řeči při pohřbu Bedřicha Karáska. Podpis Sch, 25. 2. 1958.

Když v roce 1960 zanikl okres Týn nad Vltavou, bylo muzeum předáno do správy tehdejšímu MěNV. Původní expozice sloužila veřejnosti dvě desetiletí. 14. prosince 1982 pak byla zpřístupněna nová stálá expozice – Život na Vltavotýnsku. Tato expozice byla ještě v roce 1987 doplněna u příležitosti 200. Výročí první vědecké práce o vltavínech stálou expozicí Jihočeské vltavíny. Obě expozice mohli návštěvníci po menších úpravách vidět až do konce srpna roku 2013. V roce 1988 vznikla v horním patře zámku expozice věnovaná jaderné energetice. Vzhledem k tomu, že technický pokrok a nové technologie jdou nezadržitelně vpřed, technické expozice velmi brzy ztrácí svoji výpovědní hodnotu, což byl i případ vltavotýnského muzea. V polovině 90. let byla proto expozice zrušena a v části uvolněných prostor byla v červnu roku 1999 otevřena nová stálá expozice Svět loutek, věnovaná památce loutkáře Matěje Kopeckého. Z další části volných prostor vznikl výstavní sál pro sezónní výstavy. Zbylá část byla využita jako depozitáře a veškeré sbírky tak byly konečně shromážděny na jedno místo, přímo do budovy muzea, aby mohlo být plněno hlavní poslání muzea – uchovávání sbírek a práce se sbírkovým fondem. V roce 1999 také byla u příležitosti 85. výročí narození režiséra Alfréda Radoka zřízena díky výraznému přispění režisérově rodiny, zvláště syna Davida, stálá expozice této významné osobnosti. Vznikla v sálku regionální expozice, která byla původně věnovaná loutkám, přestěhovaným do nové expozice v horním patře. I tato část expozice se dočkala rekonstrukce v letech 2013–2014. Na počátku roku 2012 byl vytvořen v horním patře přednáškový sál, do budoucna se počítá s jeho multimediálním vybavením. Muzeum vedle výstavní činnosti, tedy stálých expozic a sezónních výstav, také provozuje podzemní chodby pod budovou zámku, veřejnosti je k dispozici badatelna, kde mohou zájemci nahlédnout do více než 17 tisíc dokumentů archivní povahy, do podsbírký fotografií (téměř 18 tisíc), k dispozici je muzejní knihovna s pěti a půl tisíci knihami.²⁵⁴ Celý sbírkový fond, téměř 57 tisíc předmětů, je nahlášen na ministerstvu kultury v tzv. CESu – centrální evidenci sbírek.²⁵⁵ Muzeum se zabývá sbírkovou činností, publikační činností, besedami a didaktickými programy pro mládež i dospělé.

²⁵⁴ Srov. *Muzejní kurýr*. Týn nad Vltavou: Městské centrum kultury a vzdělávání, p. o., 2014.

²⁵⁵ Srov. CES on-line. Centrální evidence sbírek muzejní povahy. [online]. [cit. 2019-11-8]. Dostupné z: https://www.cesonline.cz/arl-ces/cs/detail-ces_us_cat.1-sb0000220-Sbirka-Mestskeho-muzea-Tyn-nad-Vltavou/?disprec=1&iset=1.

5 Podíl na spolkovém životě

Bedřich Karásek ve vlastním curriculum vitae shrnul své celoživotní aktivity lakonicky jednou větou: „*Nebylo snad spolku, ve kterém bych nebyl členem.*“²⁵⁶ Některé z nich následně jmenuje: Pedagogický sbor ONV, okresní rady osvětové i místní, Družstvo pro postavení Sokolovny, Komise pro postavení pomníku Matěji Kopeckému, rodičovské sdružení, zahrádkáři, Masarykova liga, Červený kříž, hasičský sbor, Výtvarnická komise při ORO, redakce Zlaté stezky, Okresní středisko pro výchovu filmem, muzeum („*které jsem založil r. 1931...*“), kronikářství města Týna n. Vlt., Sokol, Krejcarový spolek – jednatel, konzervátor min. školství, Odborná komise pro vřadění dětí do pomocné školy, akční výbor pro sjednocenou tělovýchovu, sekce vlastivědná při okr. pedagogickém sboru ONV, místopředseda újezdní školní rady v Týně.²⁵⁷ Opomenul zmínit svoji činnosti v ochotnickém souboru Vltavan a v pěveckém spolku Puchmír, kde byl rovněž aktivním členem.

Je zřejmé, že se Bedřich Karásek účastnil téměř veškerého společenského dění ve svém rodném městě. Jistě musel obětovat obrovské množství úsilí a času. „*Vedle správy muzea zastával BK i funkci městského archiváře a déle než dvacet let vedl také obecní kroniku, do níž počínaje rokem 1934 zapisoval, co zajímavého se událo ve městě. V posledních letech svého života působil též jako okresní konzervátor státní památkové péče. Vedle této odborné činnosti řídil loutkovou scénu Matěje Kopeckého a aktivně působil ve spolku divadelních ochotníků Vltavan a pěveckém spolku Puchmír.*“²⁵⁸

Nejvýznamnější zde jmenované aktivity, k nimž se dochovaly archivní prameny, a bylo tedy možno alespoň zčásti je zmapovat, zde blíže specifikuji:

Kronikář města

Kronikářem města Týna nad Vltavou byl Bedřich Karásek od r. 1934 a vedl kroniku až do smrti v r. 1958.²⁵⁹ Při svém jmenování do kroniky zapsal: „*Připisem městské rady ze*

²⁵⁶ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Vlastní životopis Bedřicha Karáska.

²⁵⁷ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Vlastní životopis Bedřicha Karáska.

²⁵⁸ Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Strojopis: PLETZER, Karel. K výročí úmrtí ředitele Bedřicha Karáska.

²⁵⁹ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980.

dne 24. února byl jsem vyzván, abych byl pokračovatelem kronikáře města Týna nad Vltavou na místě p. uč. Tomáše Macháčka, který zápisy vedl od r. 1916 do r. 1933. Jako týnský rodák s radostí přijal jsem tuto funkci a slibuji, že se přičiním, abych pokud moje síly stačí, zachytil věrný, nezkraslený obraz dnešní i budoucí doby ne pro dnešek, ale pro ty, kteří budou nás následovat, aby poznali, jaký trpký život jsme museli prožívat, i radosti, kterých jsme se dočkali – zdar a rozkvět mému rodnému drahému domovu.“²⁶⁰ „Je příznačné, že začal doplňkem k zápisu o muzejní komisi z roku 1930, nikoli svým životopisem, jak bývá zvykem. Nekonečná skromnost tlumí v zápisech vlastní zásluhu, spíš zdůrazňuje jiné a dobrovolně se rozplývá v toku života města,“ poznamenává k tomuto Dagmar Blümllová ve své publikaci.²⁶¹

Zpěvácký spolek Puchmír

Vzhledem k tomu, že iniciátory založení spolku a jeho členy byli vltavotýnská učitelé, popisují podrobněji jeho činnost: Počátky spolku sahají do května roku 1861. Pamětní kniha spolku, uložená ve sbírkách místního muzea, píše: „V každém z národní ospalosti probudilém větším neb i také menším městě povstávající zpěvácké a i jiné spolky přiměly též zdejší učitelstvo k tomu, by zde pěvecký spolek zařídilo. Na učinění pozvání se sešlo několik členů, kteří se v nejprvnějších začátcích hudby vůbec a zpěvu zvláště cvičiti počali. Poněvadž však jich bylo jen málo, učinilo se druhé pozvání, následkem kterého se opět několik členů přihlásilo. Všech členů se nyní počítalo as 26. Ti se nyní cvičili v zpěvu, zpívajíce prvé dvouhlasová cvičení pro tenor a bas, později však i čtyřhlasové lehčí sbory. Vyhotoven a sestaven jest též návrh stanov, který dne 1. ledna 1863 k slavnému místodržitelství do Prahy zaslán, dne 23. dubna podepsanému výboru opět doručen byl, s tím dodatkem, aby se návrh stanov rozličnými od slavného místodržitelství za důležité uznanými dodatky doplnil, načež stanovy dne 24. července 1863 od sl. místodržitelství potvrzeny jsou.“ Spolek nesl název jednoho z nejslavnějších rodáků našeho města, básníka Antonína Jaroslava Puchmajera (jehož příjmení bylo přepisováno Buchmaier, Puchmayer nebo Puchmír). Pěvecký spolek shodného jména existoval také v dalším místě, kde Puchmajer dlouhodobě působil – v Radnicích u Rokycan (stejně jméno měl také radnický čtenářský spolek). První oficiální

²⁶⁰ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 1.

²⁶¹ BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Bedřich Karásek*. Týn nad Vltavou: Městské muzeum v Týně nad Vltavou, 1990, s. 12.

vystoupení spolku se konalo 18. listopadu 1863. V roce 1865 měl spolek již 43 činných členů, kteří se přímo účastnili zpěvu, a 26 členů přispívajících, kteří spolek finančně podporovali. V té době měl spolek pouze mužský sbor – představíme-li si 43 mužských hlasů, byl to počet úctyhodný. Podle pamětní knihy náleželo k činnosti spolku pořádání různých besed, plesů, výletů, dostaveníček, sbor zpíval při mších, různých oslavách i pohřbech významných osobností. Pedagog Karel Loula, člen pěveckého spolku, po letech vzpomínal: *„Jako mladý učitel zastával jsem po několik let funkci jednatele a pokladníka Puchmíra... Vzpomínám na dvě velké slavnosti, kterých se Puchmír činně zúčastnil a již tehdy získal si dobré jméno v celých jižních Čechách. R. 1871 konalo se u nás svěcení praporu Puchmíra a zároveň odhalení pamětní desky na domku A. J. Puchmajera v Dolním Brašově a K. A. Vinařického na školní budově. R. 1873 byl u nás památný sjezd jihočeských akademiků, soustředěný ve spolku Štítný. V podvečer obou slavností uspořádal Puchmír lampiónový průvod k domku Puchmajerovu a zapěl případné sbory, rovněž tak i v den následující, kdy slavnosti vyvrcholily... Naslouchal jsem tehdy s nadšením krásným sborům, které zpíval Puchmír. Pěvců bylo mnoho, spolek byl tehdy na vrcholu své slávy, zpěv zněl chvíli tiše jako šumění potůčku, jindy zase jako hromová ozvěna se odrážel od stěn sousedních domů... Cvičovalo se ve škole a spolek měl vždy největší oporu ve sboru učitelském, jemuž také nejvíce záleželo na rozkvětu spolku. Učitelé byli většinou funkcionáři a sbormistry spolku... Spolek náš nevynechal žádné příležitosti, aby veřejným vystoupením prokázal svoji vyspělost ve sborovém zpěvu, a to při každé vzácné návštěvě našeho města. Vzpomínám, jak se líbil panu arcibiskupovi Schönbornovi náš slavnostní sbor Čest uměním při večerním zastaveníčku před zámkem, kde si dal zavolati našeho tenoristu p. Patáka a vyslovil mu svou pochvalu...“* Spolek zpíval také 28. září 1905 při odhalování pomníku Matěje Kopeckého na zdejších hřbitově. Činnost spolku na čtyři roky přerušila 1. sv. válka, dva roky po jejím konci, r. 1920, měl spolek po znovuzahájení činnosti 4 přispívající členy a 30 členů činných. Jedním z nejplodnějších období byla léta 1927–1936, kdy sbor vedli jako sbormistři Otto Rödl a odborný učitel František Ryska. Členkami byly v té době již také ženy. Během těchto 9 let vystupoval sbor při více než devadesáti akcích (samostatné koncerty, slavnosti, zájezdová vystoupení atd.). Jednou z největších akcí byla oslava 75. výročí vzniku spolku ve dnech 9. a 10. května 1936. Puchmír tehdy uspořádal v sále sokolovny župní pěvecký koncert, jehož se zúčastnilo 560 žáků (a žákyň) měšťanských a obecních škol, pěvecké spolky z Bechyně (Lužničan), Jindřichova Hradce (Slávy dcera), Milevska (Vlastislav), Pacova (Slavík), Tábora

(Hlahol), Votic (Kaplíř) a domácí Puchmír. Celý koncert byl uzavřen společným koncertem smíšeného sboru s 300 účinkujícími (Příloha XLVII.). Z tohoto roku se rovněž dochovala statistika Jana Masáka, kterou sestavil podle zápisů z valných hromad spolku. Za 75 let svého života vystoupil Puchmír 543krát. V tomto roce měl spolek 58 činných členů, 43 přispívajících, 3 zasloužilé členy a 1 čestného člena. Nejstaršími členy spolku byli František Kučera a Karel Loula, kteří vstoupili do spolku roku 1883, a jejich členství tedy trvalo 53 let. Poslední zápis v pamětní knize pěveckého spolku Puchmír je z 24. června 1939. Během 2. sv. války byla činnost spolku zastavena. 7. 6. 1941 byl Puchmíru zakázán koncert českých písní a spolek se odmlčel. Další vystoupení spolku se konalo až v roce 1946, kdy 28. května vystoupil při oslavě 62. narozenin prezidenta republiky E. Beneše. Spolek vstoupil do poslední fáze své existence. V roce 1947 uspořádal Puchmír Večer slovanských písní. Poslední zápis o veřejném vystoupení sboru je 23. 9. 1951, kdy sbor ve složení 8 mužů a 24 žen zazpíval dvě písně: Píseň o štěstí a Proč bychom se netěšili. Poslední zkouška se konala v lednu roku 1952. Sbor vedl vedle Františka Rysky v té době také hudební skladatel I. J. Urks. V průběhu padesátých let činnost spolku pomalu ustávala, až skončila trvale. V roce 1961 bylo v úplné tichosti vzpomenu stého výročí Puchmíru, ale kronika k tomu pouze poznamenává, že „spolek již řadu let neprojevuje žádnou činnost a jen příležitostně se dřívější členové scházejí, aby zazpívali některému členu na poslední cestě“. Památkou na existenci spolku jsou sbírkové předměty ve sbírce městského muzea: desítky notových záznamů, plakáty a pozvánky, členské knížky, různé doklady a korespondence, fotografie, zmiňovaný prapor a také taktovka se jménem předsedy spolku Jana Hovory.²⁶² Dle matriční knihy spolku působil Bedřich Karásek v Puchmíru od r. 1912 do 5. 3. 1930, měl legitimaci č. 7.²⁶³ Ve spolku byl rovněž veden jako člen výboru a archivář.²⁶⁴

Tělocvičná jednota Sokol

Oproti okolním městům byla v Týně nad Vltavou založena sokolská jednota poměrně pozdě – devětadvacet let po vzniku této organizace, 8. listopadu 1891 – jak lakonicky poznamenává sokolská kronika „ve výroční den věrných Čechů a bitvy Bělohorské“.

²⁶² Srov. SUDOVÁ, Martina. Zpěvácký spolek Puchmír. *Vltavín*, 2013, roč. 23, č. 11, nestránkováno.

²⁶³ Srov. Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, A 8/2 Hudebniny – Puchmír, Matriční kniha pěveckého spolku Puchmír, i. č. 51918, př. č. 7734/49.

²⁶⁴ Srov. Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, A 8/1 Hudebniny – Puchmír, Pamětní kniha pěveckého spolku Puchmír, i. č. 49277, př. č. 265/2001.

Založení vltavotýnské jednoty předcházelo několik let bezúspěšné snahy, podporované především zájezdy, či v tehdejší sokolské terminologii výlety (sokolský výraz, pochází od slova vyletět), okolních sokolských spolků, zejména z Vodňan a Písku. V roce 1886 vznikl první přípravný výbor (komitě), v jehož čele stanuli purkmistr města František Samec a knihkupec a nakladatel Jan Kučera. Podařilo se jim potvrdit stanovy, tím však veškerá aktivita skončila. Sokolská kronika, dochovaná ve sbírkách Městského muzea Týn nad Vltavou, k tomu píše: *„Po pěti téměř letech klidného spánku přičiněním a horlivou snahou městského lékaře MUDra Viktora Manna, pozdějšího pak bratra starosty, vzbuzena byla opětně k životu sokolská myšlenka. Týž svolal na den 25. října 1891 poradu o uskutečnění jednoty a učinil svolání ku přistupování za členy. Výsledek byl, že přihlásilo se ihned 28 činných a přispívajících členů. Na to svolána byla na den 9. listopadu 1891 ustavující valná hromada.“* Dále následuje výpis jmen starosty, náčelníka a výboru jednoty. Již za necelé tři měsíce měla jednota 56 členů, z toho 29 činných a 27 přispívajících. Všichni se s nadšením vrhli do práce a do propagace sokolské myšlenky. Jak zapsal v témže roce bratr Jan Kučera v jednatelské zprávě: *„Nebudeme jistě Sokoly, když stejnkroj na sobě míti budeme, nýbrž jenom tehdá, když cvičení všichni a pravidelně navštěvovati budeme, když osvojíme si onen mužný volný vzhled a svěží jarý pohyb, zjevný to příznak Sokola, který na první pohled projevuje muže statného a otužilého; když v jednotě naší panovati bude svornost a pravé bratrství, jakož i sebepřemáhání ta nejkrásnější ctnost sokolská vedoucí nás podrobovati se pravidlům, jej jsme sami sobě dobrovolně uložili a kázeň, která činiti má z nás vojíny vznešené věci Sokolské. Konečně pak vždy a všude dokážeme vlasteneckou hrdost a sebevědomí... svolávám dalšímu trvání a plodné činnosti jednoty naší Na zdar!“* Prvním starostou Sokola byl zvolen MUDr. Viktor Mann. První veřejné vystoupení se konalo 17. července 1892 v zahradě Na Lázni v Pekle, následovaly další akce, převážně výlety členů do míst v blízkosti Týna nad Vltavou a na sokolské akce v okolí – Táboře, Vodňanech, Netolicích aj. Významnou akcí byla rovněž účast na slavnostním otevření nového mostu v Týně nad Vltavou 4. listopadu roku 1892. První sokolská tělocvična fungovala v hostinci U Chrást'anských v Podskalí na vypůjčeném školním náradí, v letních měsících pak většinou v lázeňské zahradě nebo zahradě u pivovaru. Sál hostince U Chrást'anských však brzy přestal vyhovovat a sokolové hledali ve městě jiný prostor pro svá cvičení. Na jeden rok zakotvili v dalším z týnských hostinců, U Hájků v Horním Brašově, nazývaném „V Kufru“, pak opět nakrátko přesídlili k Chrást'anským. Jednota se usnesla, že je tuto nepříznivou situaci třeba

radikálně řešit a požádalo o pomoc město. 14. března roku 1896 projednávalo obecní zastupitelstvo žádost sokolské jednoty o pronájem místnosti přímo v budově radnice. Žádost byla kladně vyřízena. Městská kronika k tomu píše: „*Místnost pod radnicí pod názvem bednárna (dříve vinopalna) i s vedlejší místností propůjčí se jednotě Sokol na dobu šesti roků. Spolek však provede přestavbu na svůj vlastní náklad, jest ale zodpovědným za veškery škody, ježto by přestavbou na stavení povstati mohly.*“ K tomu získali sokolové z obecní poklady přislíbeno na těchto šest let každým rokem 40 zlatých a roční příspěvek od místní školní rady 60 zlatých. Po uplynutí šestileté doby se spolek zavázal znovu požádat o prodloužení nájmu s tím, že kdyby obec tento prostor potřebovala, musí jej sokolové neprodleně vyklidit. Po půl roce, 6. září, byla nová tělocvična slavnostně otevřena. „*6. září tohoto roku oslavilo se otevření sokolské tělocvičny důstojnou a krásnou slavností za velikého účastenství obecního úřadu a okolního,*“ píše kronika města. „*Četné deputace vůkolních spolků sokolských dostavily se k slavnosti, která zahájena byla v předvečer dne 5. září průvodem spolků a hudby vyzdobeným městem, načež pořádán večírek v sále u Chrástánských, kde vedle hudebních a zpěvních čísel recitován byl proslov básníkem Hejdukem napsaný (přednesl p. učitel Jan Zelenka) a sokolský proslov „Tužme se!“ Elišky Krásnohorské. Ráno 6. září o 5. hodině hrála hudba městem budiček. O ½ 11 hod. shromáždily se veškery spolky a deputace před školou a pak následoval průvod k radnici, kde po uvítací řeči starosty města p. Karla Veselého pronesli slavnostní řeči starosta týnského Sokola bratr inženýr p. Vojtěch Kniha a župní starosta p. dr. Lang z Tábora. Hudba hrála chorál národa českého a hymnu Sokolů a sl. Ot. Nováková přednesla proslov napsaný od místního komisaře finanční stráže p. Hofmanna. Odpoledne o 2. hodině shromáždily se opět spolky u tělocvičny a odtud následoval pochod za průvodu hudby na výlet do lázeňské zahrady, načež zakončena byla slavnost večerním věnečkem u Chrástánských.*“ V dalších letech vltavotýnský Sokol dál slibně rozvíjel svoji činnost. Pořádal veřejná vystoupení, přednášky, taneční zábavy, výlety a pochodová cvičení, odborná školení svých členů atd. K nejdůležitějším aktivitám náležely účasti na celonárodních sokolských sletech v Praze. Vltavotýnská tělocvičná jednota se zúčastnila hned prvního následujícího sletu (tedy prvního co do data po svém vzniku), III. Všesokolského sletu ve dnech 29. a 30. května a 1. června v Praze. Dalšího, IV. Všesokolského sletu ve dnech 28. až 30. června 1901, se účastnilo týnské družstvo v počtu 12 bratrů. Tento slet byl zajímavý především z toho hlediska, že se zde poprvé konalo také veřejné vystoupení žen. V Týně nad Vltavou však v této době ženský odbor

Sokola dosud stále neexistoval. První vystoupení sokolek se v Týně nad Vltavou konalo až o šest let později, 23. června roku 1907. Vyvrcholením sokolských snah v Týně nad Vltavou pak byla stavba nové samostatné budovy, sokolovny. Valná hromada TJ Sokol rozhodla o jejím zřízení v zimě roku 1924.

Stavba začala na jaře 1925 a byla dokončena v rekordním čase: již 27. října zahájila provoz restaurace, 28. října tělocvična a 28. listopadu sál a divadlo. Slavnostní otevření a předání veřejnosti se konalo 29. listopadu.²⁶⁵ Dnes slouží sokolovna jako kulturní dům a centrum společenského dění.

Bedřich Karásek působil v Sokole coby vzdělavatel, kterým byl zvolen 12. 10. 1921. Členem byl však již o několik let dříve, s jeho jménem se setkáváme již v r. 1913.²⁶⁶ Fotografie dochované v rodinném archivu nás posouvají ještě o rok hlouběji, do r. 1912, kdy je zachycen na skupinové fotografii cvičitelů Sokola (Příloha XLVIII.).²⁶⁷ Další fotografie rovněž dokumentují, že se do vltavotýnského Sokola aktivně zapojila celá rodina Karáskových: manželka i všechny čtyři dcery (Přílohy XLIX., L., LI., LII.).²⁶⁸ V roce 1939 sepsal Bedřich Karásek krátkou historii TJ Sokol pro periodikum *Vltavín* a svoji funkci nazval: zpravodaj a loutkař.²⁶⁹ V roce 1948 byla TJ Sokol reorganizována a od r. 1949 slučována s ostatními sportovními sdruženími. Ke konečnému zániku Sokola došlo v r. 1952, kdy byla jednota rozčleněna na jednotlivé sportovní organizace.

Divadelník: Spolek divadelních ochotníků Vltavan a loutkové divadlo TJ Sokol

Bohužel, ani v jedné ze dvou pamětních knih Spolku divadelních ochotníků Vltavan (dnes Divadelní společnost Vltavan) se se jménem Bedřicha Karáska, jakožto činného člena, nesetkáváme.^{270 271} Pouze v druhé pamětní knize je při zápise z první výstavy

²⁶⁵ Srov. SUDOVÁ, Martina. Kterak stáli sokoláci v Týně nad Vltavou. Počátky Sokola v malém jihočeském městě. In: *Čas zdravého ducha v zdravém těle. Kapitoly z kulturních dějin přelomu 19. a 20. století*. Jihočeský sborník historický – Supplementum 2. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích a Společenstvo pro kulturní dějiny České Budějovice, 2009, s. 472–484.

²⁶⁶ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1726, Sokol – tělovýchovná jednota Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2254, dat. 1891–1948. i. č. 6, kniha č. 6; i. č. 107, sign. II/b/C/I-3, kart. 15.; i. č. 40, sign. II/b/A/II-1, kart. 2.

²⁶⁷ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

²⁶⁸ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

²⁶⁹ KARÁSEK, Bedřich. Těl. Jednota Sokol v Týně. *Vltavín*, 1939, roč. IX., č. 3, nestránkováno.

²⁷⁰ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1748, Vltavan, ochotnický spolek Týn nad Vltavou 1855–1955, zn. fondu B 2267, Pamětní kniha spolku divadelních ochotníků Vltavan, 1871–1923, nestránkováno.

ochotnického spolku Vltavan 30. srpna 1925 podepsán B. Karásek jakožto vzdělavatel Sokola. Nicméně se dochovaly jiné doklady o „ochotničení“ Bedřicha Karáska. Jeho dlouholetou činnost shrnuje například strojopis ze sbírek vltavotýnského muzea: „*Dne 14. července 1940 oslavil ve hře Václava Štecha Habada a Jordán v hlavní roli učitele Habady svoje sté vystoupení na divadelním jevišti. Kolik bylo ještě dalších rolí v příštích 18 letech. Nezapomenutelné bylo jeho vystoupení v roli výměnkáře Petra Dubského ve hře Ladislava Stroupežnického Naši furianti v r. 1955, jeho výstup s vyprávěním o slavnostní jízdě a tklivá píseň o krásném zámku nedaleko Jičina.*“²⁷² Dalším dokladem je fotografická podsírka muzea. Zde je dochována fotografie Bedřicha Karáska z 8. 11. 1926, z divadelní hry Peníze²⁷³ (PŘÍLOHA LIII.); dále fotografie z r. 1955, kdy Vltavan slavil 100. výročí založení spolku a Bedřich Karásek byl vyznamenán za dlouholeté zásluhy Zlatým odznakem J. K. Tyla (Příloha LIV.).²⁷⁴ Při té příležitosti bylo sehráno divadelní představení Stroupežnického Našich furiantů, kde, jak je výše uvedeno, vystupoval Bedřich Karásek v roli výměnkáře Petra Dubského.

Další divadelní „kapitolou“ ze života Bedřicha Karáska je jeho dlouholeté principálovství loutkového divadla, nikoli však pod hlavičkou Vltavanu, ale v Loutkovém odboru Sokola. Loutkový soubor je při TJ Sokol doložen od r. 1910. Prvními loutkami byly marionety odkoupené od loutkáře Tomáše Dubského (syn vnučky Matěje Kopeckého), později k nim ještě přibýly loutky místních řezbářů: Jana Votočka a Jaroslava Peigra, nebo loutky a maňásky místních výrobců hraček a loutek (Příloha LV.). Výtvarníkem dekorací byl místní malíř a fotograf (rovněž dlouholetý člen Vltavanu) Jan Švehla. Činnost souboru se zintenzivnila po otevření nové budovy sokolovny v r. 1925, která disponovala stálou loutkovou scénou (Příloha LVI.). Vedle dětských představení náležely ke stálému repertoáru také satirické hry pro dospělé. Pro tuto příležitost byla vytvořena zcela raritní loutka tzv. Zinduláka Pošvejce dle návrhu Otto Rödla, která se nápadně podobá známější loutce Spejbla (Příloha LVII.). Mohli bychom říci, že se jedná o Spejblova bratrance, stejně jako byl Zindulákův „otec“ Karel

²⁷¹ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1748, Vltavan, ochotnický spolek Týn nad Vltavou 1855–1955, zn. fondu B 2267, Pamětní kniha spolku divadelních ochotníků Vltavan, 1924–1935, nestránkováno

²⁷² Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Strojopis: Vzpomínáme na Bedřicha Karáska, 24. 1. 1988.

²⁷³ Městské muzeum Týn nad Vltavou, expozice muzea, nečíslováno.

²⁷⁴ Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno.

Brůha bratrancem Spejblova „otce“ Josefa Skupy. Karel Brůha, berní úředník v Týně nad Vltavou, vytvořil Zinduláka Pošvejce v roce 1926, šest let po narození Spejbla, a inspirace touto loutkou je na Zindulákovi velmi patrná. Stejně jako Spejbl má velké uši a ucouraný frak, jen je celý jaksi hrubší a špičatější. U zrodu mu stáli kromě samotného Brůhy ještě student techniky Jan Dušek a Otto Rödl, pedagog, budoucí profesor DAMU a hudební skladatel. Stejně jako původně Spejbl se stal Zindulák nerozlučným přítelem Kašpárka a více než děti si jej oblíbili dospělí, především jako vtipného kritika místních poměrů ve vyhlášených „Zindulákových večerch jaksi veselých“ s podtitulem „kratochvilná psind'ura“. „Otec“ Karel Brůha svého Zinduláka sám vodil i mluvil a s jeho pomocí glosoval veškeré společenské nešvary, tak, jako to původně dělal i Skupův Spejbl. Kdo ví, zda by se Zindulák nestal stejně populární jako jeho bratranec, kdyby se byl Karel Brůha vydal jinou životní cestou (Josef Skupa mu dokonce nabídl, aby vedl jednu ze sekcí Divadla Spejbla a Hurvínka) a nepřestěhoval se v roce 1933 do Třeboně, kde zanedlouho vybudoval nejlepší jihočeskou loutkovou scénu. S jeho odchodem skončila i slavná Zindulákova éra. Snaha po jeho oživení jiným interpretem se nepodařila, a tak dnes Zindulák odpočívá v expozici městského muzea.²⁷⁵

Od 40. let pokračoval soubor pod jinými názvy, od r. 1944 jako LS Matěj Kopecký. Po válce přidal k marionetám maňásky. Hrával zhruba jedenkrát týdně a dvakrát dokonce soutěžil na Loutkářské Chrudimi: r. 1951 s inscenací Pan Johanes a r. 1952 s inscenací Oldřich a Božena aneb Posvícení v Hudlicích. R. 1950 bylo loutkové divadlo převzato Osvětovou besedou, od 1954 pak Okresním domem osvěty a po 1960 po územní reorganizaci opět Osvětovou besedou. Činnost ukončilo r. 1980.²⁷⁶

Působnost Bedřicha Karáska je opět velmi těžké zmapovat, můžeme se držet pouze kusých informací: např. v r. 1929 je uváděn jako režisér loutkové pohádky autora Čenka Habarta Princezna Zlatohvězda, druhou režisérkou byla K. Maříková, výpravu měl Jan Švehla.²⁷⁷ V pozůstalosti Bedřicha Karáska se dále dochoval plakát a pozvánka na uvedení jeho vlastní loutkové divadelní hry Z lásky k mamince, pořádané ke dni svátku matek v Sokolovně 14. 5. 1949 (Příloha LVIII.).²⁷⁸

²⁷⁵ Srov. SUDOVOÁ, Martina. Spejblův bratranec. *Vltavín*, 2008, roč. 18, č. 8, nestránkováno.

²⁷⁶ Srov. Amatérské divadlo. [online]. [cit. 2019-11-12]. Dostupné z: <https://www.amaterskedivadlo.cz>.

²⁷⁷ Srov. Amatérské divadlo. [online]. [cit. 2019-11-12]. Dostupné z: <https://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=1133>.

²⁷⁸ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Výtvarnická komise při ORO

Zkratka ORO znamená Okresní osvětová rada. Osvětové rady – zemské, okresní a místní, vznikly 26. 10. 1945 dekretem presidenta republiky. Byly součástí národních výborů jakožto výkonné orgány státní péče, jejich úkolem byla kulturní a sociálně-politická výchova. Okresní osvětová rada prováděla rozhodnutí Okresních národních výborů ve věcech osvětových. Do působnosti osvětové rady tedy náleží i Okresní středisko pro výchovu filmem, v němž své členství uvádí Bedřich Karásek v životopise. Okresní rada osvětová v Týně nad Vltavou ustavila výtvarně-výchovnou sekci za účelem propagace výtvarné výchovy v nejširších lidových vrstvách, pořádání výstav, uměleckých děl a umělecko-řemeslných výrobků, sběr výtvarných lidových projevů, ochrana uměleckých památek aj. Bedřich Karásek byl zvolen jakožto odborník do této komise.²⁷⁹ Z 27. 12. 1947 se v rukopise dochoval text přednášky Pamětní knihy v našich obcích, kterou přednesl na kursu funkcionářů místních osvětových rad a kronikářů.²⁸⁰

Sbor dobrovolných hasičů

Bohužel, kronika hasičského sboru se nedochovala, nemůžeme tedy přesněji doložit, v kterých letech Bedřich Karásek ve sboru působil. Příkládám proto alespoň stručnou historii sboru, který existuje doposud. V Týně nad Vltavou byl hasičský sbor založen v srpnu roku 1874. Přijal název "Ochrana". Hasiči měli již od počátku své stejnokroje – uniformy dvojího druhu. Pro cvičení bílý kabát s šedými knoflíky a pro slavnosti modrou blůzu s červenými výložkami, tmavošedé kalhoty a čapky „oficírky“. Začátky nebyly lehké. První rok svého trvání se sbor vypravil k ohni dvakrát do okolních vesnic, ale pro velkou vzdálenost k němu nikdy nedojel a musel se vrátit. Tehdy ještě nevlastnili hasiči ani stříkačku, první, ruční, dřevěná a pojízdná, byla zakoupena až v roce 1882. Ostatní vybavení jako háky a žebříky bylo třeba převážet za pomoci místních povozníků. V roce 1786 byl vydán zákon o požární policii a začaly být zakládány hasičské župy. První vznikla v Horažďovicích, postupně se přidávala další města. Hasičský sbor z Týna nad Vltavou vstoupil nejprve v roce 1884 do župy písecké, v roce 1898 vznikla župa bechyňsko-vltavotýnská a v roce 1901 byla založena samostatná župa vltavotýnská. O její vznik se zasloužili především mlynář František Rybička, velkostatkář z Vysokého Hrádku Josef Seiler a rolník z Temelína František

²⁷⁹ Srov. Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Dopis Okresní rady osvětové adresovaný Bedřichu Karáskovi, 19. 2. 1947.

²⁸⁰ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Našinec. Při zakládající valné hromadě se k župě přihlásily hasičské sbory z Albrechtic n. Vlt., Bzí, Březí, Hartmanic, Chrást'an, Koloděj n. Luž., Malšic, Netěchovic a Temelína. V roce 1916 bylo město zmodernizováno výstavbou nového vodovodu a na důležitých místech byly vybudovány hydranty, na které se v případě požáru daly připojit hadice. Tehdy už byli týnští hasiči vybaveni stříkačkou typu „hydrofor“, která měla vlastní zásobárnu vody. Po vybudování vodovodu hasiči usoudili, že je tato stříkačka již nepotřebná a prodali ji. Jaký to byl neuvážený krok, se vbrzku ukázalo, neboť hydranty v zimě zamrzaly a nebylo možné je použít. „Díky“ tomu např. v březnu roku 1923 vyhořela do základů Márova kruhová cihelna na Malé Straně. V roce 1924 byla zmotorizována původní stará stříkačka z roku 1882. První automobilovou stříkačku pak hasiči získali až ve válečných letech, v roce 1944. Postupem času bylo přikupováno další modernější vybavení, posuvné žebříky i automobily.²⁸¹

Krejcarový spolek

Spolek s oficiálním názvem Školský krejcarový spolek založil otec Bedřicha Karáska, Karel Karásek. V Pamětní knize spolku stojí: *„Již dávno pocítovalo učitelstvo v Týně nad Vltavou potřebu nějaké veliké výpomoci naší chudé školní mládeži, neboť některá léta bylo děsno pohlédnouti do tříd, kde nalézala se převážná většina, namnoze někde až 2/3 dítek úplně chudých na milost své rodné obce okázaných. Však co pomohlo 40 zl. příspěvku na celoroční potřeby školní pro tento ohromný počet chudé školní mládeže, neboť počet školou povinných dítek po všechna léta převyšoval daleko 1.000! Různé sbírky, vánoční stromky apod. lidumilné podniky pomohly jen na chvíli, bylo potřebí nějakého radikálního prostředku, jímž by se tomuto nedostatku a této všeobecné bídě jednou pro vždy odpomohlo. Za tou příčinou vzpomenu v březnu 1892 jednatel Učitel. jednoty Vinařický v Týně nad Vltavou K. Karásek, v době té tak čteně se zřizujících krejcarových spolků školních a požádal z vlastního popudu jménem jednoty pana Frant. Müllera továrníka na kůže a t. č. předsedu krejcarového spolku v Tišnově na Moravě, jenž právě veřejnými novinami podával celoroční výkaz činnosti spolkové, za laskavé zapůjčení stanov dotčeného humánního spolku. Odpověď nedala na sebe dlouho čekati... Poměry v městě našem se však v této době mimo nadání tak pozměnily, že nebyla pro ten čas nižádná naděje ku zřízení spolku... Zároveň jednáno tou dobou*

²⁸¹ Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice A/27. Koncept článku M. Sudové, nečíslováno.

velice čile o to, aby v městě našem zařízena měšťanská škola pro hochy, čímž odvrácena na čas pozornost od založení školního krejcarového spolku. Po otevření měšťanské školy učinil K. Karásek, tehdy učitel měšťanské školy určité návrhy paní M. Kroupové v příčině založení škol. krejcarového spolku a již blížilo se k uskutečnění věci, když tu náhle úmrtí c. k. okr. hejtmána p. Frant. Kroupy dne 21. 8. 1893 celou věc do pozadí znovu zatlačilo. Avšak věc nedala se déle zdržovati a proto po tak trpkých zkušenostech umínil si K. Karásek bez ohledu na kohokoliv rázným zakročením spolek v život uvést. Za tou příčinou k jeho vybidnutí spojilo se učitelstvo školy měšťanské pp. K. Loula, Jan Zelenka, K. Karásek se svým ředitelem p. Ant. Maškem v čele a opravené stanovy v 5 exemplářích vysokému c. k. místodržitelství v Praze se žádostí za laskavé potvrzení, zaslalo.²⁸² Zároveň vyzvali obyvatelstvo k účasti ve spolku – ať už jako členové, kteří platili 4 krejcarů měsíčně, nebo jako přispívající členové s poplatkem 1 krejcar měsíčně. Stanovy byly schváleny a ředitel Mašek sezval na 25. 2. 1894 první valnou hromadu. Prvním předsedou spolku zde byl jednomyslně zvolen K. Dewetter, knížecký arcibiskupský důchodník v Týně nad Vltavou. Vedle mnohých učitelů se stali členy např. místní kaplan, mistr pekařský, mistr oděvnický nebo mistr truhlářský. Příspěvek věnovaly i místní peněžní ústavy, občanská záložna 10 zlatých a hospodářská okresní záložna 5 zl. Ještě téhož roku měl spolek 114 členů: 38 zakládajících a 76 přispívajících. Majetek činil 91 zl. 84 kr. a 80 zlatých bylo darováno chudým žákům: 50 zl. měšťanské škole chlapecké, 20 zl. dívčí šestitřídní obecné a 10 zl. pětitřídní obecné chlapecké. Zápis v kronice spolku končí rokem 1913, symbolicky s úmrtím Karla Karáska.²⁸³ Kdy spolek zanikl, není známo, ve Státním okresním archivu v Českých Budějovicích je dochováno torso materiálu, končící rokem 1948, tento rok lze tedy považovat za konečný.

Konzervátor

Bedřich Karásek byl v roce 1947 jmenován okresním konzervátorem, nahradil tak svého předchůdce Hynka Cipru: „Pan... Hynek Cipra byl ministerstvem jmenován okresním konzervátorem pro okres Týn nad Vltavou.“²⁸⁴ „Za odstěhovalého konzervátora okresu Vltavotýnského jmenován ministrem školství a osvěty řídící učitel

²⁸² Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1746, Školní krejcarový spolek Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2265, dat. 1815–1906, Pamětní kniha školského spolku krejcarového, s. 1–5.

²⁸³ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1746, Školní krejcarový spolek Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2265, dat. 1815–1906, Pamětní kniha školského spolku krejcarového.

²⁸⁴ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 84.

Bedřich Karásek pro historické památky, pro přírodní památky stavitel Karel Landík z Neznašova.“²⁸⁵ Výraz konzervátor je vzhledem k současnému významu poněkud zavádějící. Nešlo o profesi spojenou s přímým fyzickým „konzervováním“, čili ošetřováním a uchováváním památek. Úkolem konzervátora bylo dohlížet na veškerou památkovou péči ve svěřené oblasti – v tomto případě okresu Týn nad Vltavou. Funkce konzervátorů byla převzata v naší republice z někdejšího rakouského modelu (Rakouska-Uherska), prošla několika modifikacemi, ale vždy ji zaštiťovalo ministerstvo školství. Úkolem konzervátorů bylo informovat Státní památkový úřad při ministerstvu školství o památkách, ať už historických nebo lidových či uměleckých, a navrhnout opatření k jejich ochraně a k péči o ně. Bedřich Karásek byl v tomto případě skutečně „mužem na svém místě“, zachraňovat památky bylo jeho celoživotním posláním.

Pedagogický sbor ONV

Na počátku roku 1949 byla provedena reorganizace školství, zaniklo zemské zřízení a nahradily je kraje. Národní a střední školy byly vřazeny do kompetence krajských a okresních národních výborů. Při okresních národních výborech (ONV) vznikaly komise, jako byly např. osvětové komise, okresní pedagogické sbory atd. Do této kategorie tedy můžeme zařadit výše zmíněnou působnost Bedřicha Karáska v pedagogickém sboru ONV, vlastivědné sekci při okresním pedagogickém sboru ONV či Odborné komisi pro vřazení dětí do pomocné školy. Okresnímu pedagogickému sboru byl nadřazen Krajský pedagogický sbor. Podobně tomu bylo v případě tzv. osvětových rad.²⁸⁶ Dekretem presidenta republiky 130/1945 Sb. O státní péči osvětové z 26. 10. 1945 byly zřízeny místní, okresní a zemské osvětové rady, jejichž náplní bylo vykonávat státní péči osvětovou, tj. soustavnou kulturní a státně-politickou výchovu lidu. Osvětové rady byly veřejnoprávními korporacemi a členství v nich bylo čestné. Místní národní výbory měly povinnost zřídit místní osvětové rady, které měly za úkol spravovat v obvodu své působnosti všechny veřejně osvětové záležitosti a provádět rozhodnutí a opatření MNV v osvětových věcech.²⁸⁷

Masarykova liga

²⁸⁵ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 128.

²⁸⁶ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 149, Okresní osvětová rada Týn nad Vltavou, zn. fondu A 131, dat. 1945–1957.

²⁸⁷ Srov. Dekret presidenta republiky 130/1945 Sb. O Státní péči osvětové. [online]. [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-130>.

„Masarykova liga proti tuberkulóze vznikla několik dní po návratu T. G. Masaryka do vlasti (1918) z nadšení a vůle lékařů celé tehdejší hierarchie české medicíny, státníků, politiků i veřejných činitelů různých směrů a vyznání. V této době umíralo v Československu na tuberkulózu (TBC) více než 35 000 osob ročně, tj. 260 na 100 000 obyvatel (1920) a úmrtnost na TBC byla v ČSR téměř třikrát vyšší než v některých západoevropských státech. Liga vyzvedla problém TBC jako nejtěživější důsledek válečného strádání a poválečných obtíží a spojila pod prestižním názvem dřívější roztráštěné aktivity protituberkulózního boje v Českých zemích. Byla neodmyslitelnou součástí protituberkulózního boje První československé republiky a se ctí obstála také v období Protektorátu, kdy utrpěla ztrátami životů celé řady svých vedoucích i řadových pracovníků odvetou za účast na protinacistickém odboji. Krátké poválečné období činnosti Ligy v letech 1945–1950 bylo poznamenáno rozpaky o její úloze v podmínkách postátněné zdravotnické péče a všeobecného zdravotního pojištění. Dosud autonomní poradny-dispenzáře Ligy byly převedeny v roce 1947 do svazku ústavů národního zdraví a o dalším osudu Ligy bylo definitivně rozhodnuto v roce 1950. Jedinou dobrovolnou nevládní organizací se stal Československý červený kříž, do jehož svazku byla převzata Liga se svým movitým i nemovitým majetkem i finančními prostředky.“²⁸⁸

V Týně nad Vltavou byla problematika TBC řešena podobně, jako v ostatních městech, tedy jako víceméně roztráštěné aktivity. V r. 1905 byl založen spolek proti tuberkulóze: „13. 12. 1905 Založení spolku pro zamezení tuberkulosy. Za příkladem většiny českých okresů ustavuje se i v okresu zdejším z podnětu okresního hejtmána pana V. Stehlika z Čenkova a Treustettu místní odbor Českého zemského spolku proti chorobám plicním. Jak známo, zemskému spolku proti tuberkulóze předsedá universitní profesor MUDr. Em. Meixner, který dal též původní pokyny ku založení spolku proti tuberkulóze. Spolek stává ovšem již několik roků, ale pro slabou účast soukromých i veřejných činitelů tratil se stále jaksí v pozadí. Teprve když v posledních 2–3 letech ujaly se akce protituberkulosní různé občanské a městské korporace, jakož i okresní hejtmanství, počíná spolek jeviti více sil k životu. Třeba jen míti na zřeteli, že máli spolek proti tuberkulóze vyhověti svému účelu, zabraňovati totiž této hrozné chorobě, jest mu třeba značných kapitálů. Tento má se sejíti tím, že o členství mají se rozdělití vrstvy co nejširší, což je možným při nízkém ročním poplatku řádného člena 4 K přispívajícího 2 K. Doufá se, že okres vltavotýnský nezůstane za okresy ostatními a neodepře podpory

²⁸⁸ KUBÍN, Milan. Kapitoly z historie. Začátky a konce Masarykovy ligy proti tuberkulóze. In: *Kazuistiky v alergologii, pneumologii a ORL*. Roč. 10, č. 1. Praha: Geum, 2013, s. 26–30.

akci tak důležité, která předc pracuje ku prospěchu jednoho každého z nás, ana stavěti chce hráz chorobám, proti kterým nikdo pojištěn není.“²⁸⁹

V roce 1925 nacházíme v kronice města zprávu o založení místního odboru Masarykovy ligy v Týně nad Vltavou: „*Masarykova liga v Týně. Ústředí Masarykovy ligy proti tuberkulose v Praze se chystalo, že také v Týně založí místní odbor M. L. Za tím účelem přijel dne 11. února 1925 referent ústředí M. L. Dr. Skalický z Prahy do Týna a uspořádal tu přednášky pro děti: O tuberkulose věku dětského a pro dospělé: Moderní názor na tuberkulosu a Masarykova liga v boji proti ní. Přednášky byly doprovozeny i českým filmem, jenž líčil zachránění rodiny tuberkulosou zachvácené. Dr. Skalický populárně přednášel, sál byl při obou přednáškách přeplněn a druhého dne byl v Týně ustaven místní odbor M. L., jehož předsedou zvolen Ph. Mg. Jos. Procházka, lékárník a jednatelem MUDr. Viktor Žežulka ml., lékař v Týně n./Vlt.*“²⁹⁰ Kdy zde Masarykova liga zanikla, není známo, pravděpodobně krátce po konci 2. sv. války. Poslední doloženou zprávou je článek o její činnosti v místním periodiku Vltavín z r. 1938: „*Odbor Masarykovy ligy proti tuberkulose pořádal dne 14. února 1938 řádnou valnou hromadu. Spolek čítal v minulém roce 106 členů. V roce 1937 byla péčí odboru podávána svačina (kakao a žemle) 70 neduživým dětem... celkem bylo rozdáno 2243 porcí... Odbor, dle svých finančních možností, udělil v minulém roce trpícím tuberkulosou podpory v částce 230 K.*“²⁹¹

Červený kříž

Historie Červeného kříže v Týně nad Vltavou nebyla dosud zpracována, nelze rovněž dohledat jeho počátky, neboť v archivu v Českých Budějovicích jsou uloženy materiály k tomuto tématu až od roku 1946. Prokazatelně však již působil v našem městě dříve. První zpráva je z r. 1921, zde však není ještě zcela zřejmé, zda se jednalo o místní odbor Červeného kříže či akci celostátní organizace (založena 1. 2. 1919): „*Přednášky Červeného kříže. Dne 3. října 1921 uspořádal Červený kříž v městském biografu bezplatné přednášky o tuberkulose pro školní mládež i pro dospělé. Za tím účelem přijeli sem automobilem z Prahy tři lékaři. Přednášky ty byly tak četně navštíveny, že sál nemohl ani pojmouti obecnstvo, velice se líbily. Všem účastníkům byly předány*

²⁸⁹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1689, Archiv města Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1836–1933, s. 240.

²⁹⁰ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1689, Archiv města Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1836–1933, s. 529.

²⁹¹ *Vltavín*, 1938, roč. VIII., č. 5, nestránkováno.

brožury o tuberkulóze.“²⁹² Zcela jednoznačná je zpráva z r. 1940, kdy činnost místní organizace v Týně nad Vltavou zmiňuje periodikum Vltavín: „Spolek Č. Červeného kříže v Týně n. Vlt. V neděli 25. února t. r. konal jmenovaný spolek svou řádnou valnou hromadu. Přesto, že nynější správní výbor působí teprve od srpna minulého roku, tedy něco přes půl roku, vykonal spolek velký kus práce. Z jeho bohaté činnosti ošetřovatelské, první pomoci, práce dorostové, lidovýchovné apod. vyjímám dva nejdůležitější body, které má spolek na programu v nejbližší době. Je to v první řadě zřízení odboru pro péči o chrup školní mládeže, který bude prováděti plánovitou zubní péči o chrup školních dětí v celém okrese... Dále bude spolek v nejbližších dnech pořádat Kurs správné a úsporné výživy, který jistě s povděkem přijmou ženy...“²⁹³ Zánik organizace opět není doložen, archivní materiály končí rokem 1958.

Místopředseda újezdni školní rady

Školní rady vznikly v rámci Rakouska-Uherska v r. 1868. Byly volenými orgány (na 3 roky), v nichž působili společně zástupci škol a zástupci obce, v níž byla konkrétní škola zřízena. Školní rada měla za úkol dbát na dodržování školských zákonů a dalších nařízení, sestavovat rozpočet školy, starat se o její financování, vést školní matriky, zajišťovat pomůcky atd. Tuto organizaci přejalo i československé školství, rady byly nově voleny na čtyři roky. Újezdni školní rady byly zavedeny v r. 1935 školským zákonem č. 233/1935 Sb. č. 233/1935 Sb. O měšťanských školách. Školním újezdem se rozumělo území přiškolené k měšťanské škole. Tento zákon tedy umožnil studovat měšťanskou školu daleko většímu počtu žáků, i ze vzdálenějších míst. Školní rady byly zrušeny za okupace, krátce po válce byly obnoveny, ale v důsledku zákona o jednotném školství v r. 1949 zanikly a jejich činnost převzaly okresní a místní národní výbory.²⁹⁴

²⁹² Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1689, Archiv města Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1836–1933, s. 488.

²⁹³ Spolek Č. Červeného kříže. *Vltavín*, 1940, roč. X., č. 4, nestránkováno.

²⁹⁴ Srov. HLEDÍKOVÁ, Z., JANÁK, J., DOBEŠ, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, s. 284–285.

6 Publikační činnost

Po zpracování bibliografie Bedřich Karáska, při níž jsem se snažila o co možná největší komplexnost, mohu konstatovat, že literární prvotinou Bedřicha Karáska je článek v periodiku Zlatá stezka: Velikonoční pověsti z Litoradlic, z r. 1930.²⁹⁵ „*Sborník Zlatá stezka byl vydáván formou měsíčníku od září do června. Vydávání časopisu kopírovalo strukturu školního roku, nevycházel proto v období prázdnin. Sborník se soustředil na informace o historii, geografii, přírodě, kulturní tvorbě a jazyku. Zaměřoval se na region jižních Čech, především na Prachaticko, Vodňansko a později celé Písecko.*“²⁹⁶ „*Vycházel ve Vodňanech v letech 1927 až 1949 s přestávkou v období německé okupace. Časopis vydávalo místní učitelstvo. Práce popisuje jeho historii, cíle, problematiku financování, způsob zpracování a přípravy, představuje také nejvýznamnější osobnosti se sborníkem spojené.*“²⁹⁷ Karáskův článek je zároveň historicky zcela prvním příspěvkem z vltavotýnského regionu v tomto sborníku. Od tohoto okamžiku se v periodiku objevují i různé krátké zprávy z Vltavotýnska (např. o vydání nových publikací místních učitelů, úmrtí pedagogů apod.). Pravidelným přispěvatelem byl např. Karáskův kolega, učitel Tomáš Macháček.

Článek se objevil v dubnovém čísle Zlaté stezky, z uvedené skutečnosti tedy vyplývá, že Bedřich Karásek začal publikovat v poměrně pozdním věku, jako čerstvý čtyřicátník. Co bylo příčinou, se můžeme jen dohadovat. Osobně se domnívám, že jí byla situace související se vznikem muzejního spolku a následně muzea. Literatury, která by zachycovala historii vltavotýnského regionu, byl zoufalý nedostatek a Bedřich Karásek tedy vstupoval téměř na „pole neorané“, které bylo zapotřebí zpracovat.

Ve 30. letech dále následovaly další články ve Zlaté stezce, vesměs regionálního charakteru: v roce 1930 to byl článek o malovaných kapličkách na hřbitově v Albrechticích nad Vltavou,²⁹⁸ v roce 1931 článek o historii mostu v Týně nad

²⁹⁵ KARÁSEK, Bedřich. Velikonoční pověsti z Litoradlic. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1930, roč. III, č. 8, s. 151–152.

²⁹⁶ ČAPKOVÁ, Martina. *Zlatá stezka: Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického: diplomová práce*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2011, s. 69.

²⁹⁷ ČAPKOVÁ, Martina. *Zlatá stezka: Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického: diplomová práce*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2011, (b. č.) Anotace práce.

²⁹⁸ Srov. KARÁSEK, Bedřich. Na žebráka. Ze starých nápisů na hřbitově v Albrechticích u Týna nad Vlt. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1930, roč. III, č. 3, s. 59.

Vltavou²⁹⁹ a kostely v Týně nad Vltavou, které vyšly na pokračování ve dvou číslech sborníku.³⁰⁰ V roce 1932 pak článek o staré valše v Týně nad Vltavou.³⁰¹ Všechny příspěvky, které kdy Bedřich Karásek odeslal do Zlaté stezky, jsou dochovány v rukopise v jeho pozůstalosti.

Vedle Zlaté stezky začal Bedřich Karásek záhy po založení vltavotýnského periodika Vltavín v r. 1931 publikovat také zde. Vltavín vycházel jako čtrnáctideník, vydával jej místní tiskař Jan Hauser v rozmezí let 1931–1941.³⁰² V období od r. 1931 do r. 1939 zde Bedřich Karásek uveřejnil více než pět desítek článků (viz prameny na konci práce). V posledních dvou letech existence periodika se zde již jeho články neobjevují, Vltavín začíná jevit známky tendenčnosti, objevují se zde oslavné stati na vůdce a Říši. (V roce 1990 byl časopis obnoven, nejprve rovněž jako čtrnáctideník a od r. 1997 jako měsíčník. Vydává jej dodnes Tiskárna Vltavín Františka Fialy).³⁰³

V roce 1933 spatřila světlo světa knižní prvotina Bedřicha Karáska: Zkazky starého Vltavína, vydaná rovněž vltavotýnskou tiskárnou Jana Hausera. V jeho pozůstalosti je dochován rukopis publikace datovaný 12. 3. 1933.³⁰⁴ Drobná 54 stránková publikace položila základ jeho pozdější neznámější knize, Vltavotýnským pověstem.³⁰⁵ Publikace byla souhrnem článků, které pod totožným názvem publikoval Bedřich Karásek ve Vltavínu v r. 1933, od č. 6 do č. 15. Za knihu mu poděkoval i sám historik Josef Sakař, velký Karáskův vzor. V dopise z 26. 6. 1934 píše: „*Vážený pane, milý pane Kolego! Vaši vkusnou knihu Zkazky z Vltavína přivítal jsem velmi srdečně. Jest věrným odleskem Vaší nadšené mysli pro týnskou minulost a lásky k památkám našeho rodiště. Děkuji upřímně za laskavou zásilku a připojuji krajanský pozdrav. Jsem Vám vděčně oddaný Sakař.*“³⁰⁶

Nejplodnější spisovatelská epocha Bedřicha Karáska začíná obdobím vzniku muzejního spolku a založení muzea. Spolek byl zároveň vydavatelem jeho drobných

²⁹⁹ Srov. KARÁSEK, Bedřich. Most v Týně nad Vltavou. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1931, roč. IV, č. 10, s. 198.

³⁰⁰ Srov. KARÁSEK, Bedřich. Kostelíčky v Týně nad Vltavou. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1931, roč. V, č. 2, s. 39; KARÁSEK, Bedřich. Kostelíčky v Týně nad Vltavou (dokončení). *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1931, roč. V, č. 4, s. 81–82.

³⁰¹ Srov. KARÁSEK, Bedřich. Stará valcha v Týně nad Vltavou. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1932, roč. V, č. 1, s. 18.

³⁰² *Vltavín: pro město Týn nad Vltavou a okolí: neodvislý čtrnáctideník okresu Vltavského*. Týn nad Vltavou: J. Hauser, 1931–1941.

³⁰³ *Vltavín: nezávislý čtrnáctideník pro město Týn nad Vltavou a okolí*. Týn nad Vltavou: Tiskárna Vltavín, 1990–

³⁰⁴ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³⁰⁵ Srov. KARÁSEK, Bedřich. *Zkazky starého Vltavína*. Týn nad Vltavou: Jan Hauser, 1933.

³⁰⁶ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis Josefa Sakaře, 26. 6. 1934.

publikací, které byly často psány „na míru“ právě spolkovým potřebám. V roce 1936 vyšel historicky vůbec první bedekr, pečlivě zpracovaný průvodce po významných historických památkách Vltavotýnska: Průvodce Týnem nad Vltavou a okolím.³⁰⁷ Můžeme předpokládat, že ve stejné době vznikl také nedatovaný Karáskův Stručný průvodce Týnem nad Vltavou.³⁰⁸ Rok 1936 ještě dále přinesl zpracování historie živnostenské školy, zde byl Bedřich Karásek jakožto zaměstnanec školy osobou nejfundovanější.³⁰⁹

Vedle obecné historie regionu a zajímavých památek se Bedřich Karásek rovněž věnoval významným regionálním osobnostem, které zpracoval v drobné publikaci Památce našich velikých slavných mužů vltavotýnských rodáků, kterou vydal vlastním nákladem v r. 1937.³¹⁰ Stejně jako v případě Zkazek starého Vltavína se jednalo o soubor článků, vydávaných ve Vltavínu v letech 1937–1938 od č. 21/1937 do č. 3/1938. Je třeba podotknout, že byl Bedřich Karásek rovněž výtvarně nadaný a stati či drobné publikace doprovázel vlastními výtvary, nejčastěji linoryty. Vybrané linoryty vydal také jako pohlednice (Přílohy LIX. – LXII.).

V nelehkém období 2. sv. války byl Bedřich Karásek především tvůrcem rozhlasových her, které pod rouškou prostých a „neškodných“ témat pomáhaly probudit národní uvědomění a vlastenectví. V letech 1939–1943 odvysílal Český rozhlas několik takovýchto pořadů: Co se přihodilo u hříbu 30. 10. 1939, Matěj Kopecký v Týně 16. 10., 3. 12. a 26. 12. 1939: „26. prosince na Štěpána v dětské rozhlasové besídce na všeobecnou žádost posluchačů rozhlasu vysílána kulturně historická scéna Matěj Kopecký před 100 lety v Týně nad Vltavou od učitele Bed. Karáska.“³¹¹ V pozůstalosti Bedřicha Karáska jsem našla dopis Otto Rödla z 3. 10. 1939, kde mu poskytuje rady k rozhlasovým scénkám, píše, kdy se budou vysílat, a žádá o další práci.³¹² Dále byly vysílány hry: Dvě kukátka 12. 2. 1940, Vltavotýnské solnice 18. 10. 1941, Tajemství

³⁰⁷ Srov. KARÁSEK, Bedřich. *Průvodce Týnem nad Vltavou a okolím*. Týn nad Vltavou: Musejní spolek, 1936.

³⁰⁸ Srov. KARÁSEK, Bedřich. *Karáskův stručný průvodce Týnem nad Vltavou*. Týn nad Vltavou: [s. n.], -

³⁰⁹ Srov. KARÁSEK, Bedřich. *Výroční zpráva živnostenské školy pokračovací v Týně nad Vltavou ku 50ti letému jubileu...* Týn nad Vltavou: Výstavní výbor, 1936.

³¹⁰ Srov. KARÁSEK, Bedřich. *Památce našich velikých – slavných mužů vltavotýnských rodáků*. Týn nad Vltavou: [nákl. vl.], 1937.

³¹¹ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 62.

³¹² Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

týnského hradu 1943, Karel Komzák z Netěchovic 1943.³¹³ Také tyto hry jsou dochovány v pozůstalosti jako strojopisy, pouze scénka o týnském hradu nese pozměněný titul: Přepadení týnského hradu. V rukopise se zde dochovala rovněž neuvedená hra Ministrant K. Al. Vinařického, dále hra Zdar X. sletu a scénář propagačního filmu o Týně nad Vltavou: Z rodiště Puchmayerova – A život jde dál – Dřevění herci týnští – Kam na vycházky. V rukopise dochovaném v pozůstalosti je uveden r. 1941.³¹⁴ Dochováno je také drobné dílko s názvem Vánoční scénka, u níž není jisté, zda byla vysílána jako rozhlasová hra či odehrána jako loutkové představení. Seznamuje děti s vánočními zvyky. Datace není bohužel uvedena.³¹⁵

V roce 1941 také Bedřich Karásek publikoval článek v časopise *Český turista*: *Zveme vás do Týna nad Vltavou*.³¹⁶

K neškodným, přesto velmi vlasteneckým tématům, náleží rovněž druhoválečné Karáskovy články v Jihočeské jednotě. V Karáskově pozůstalosti je dochováno několik strojopisů s poznámkami, kdy byly v těchto novinách uveřejněny: *Sláva a úpadek vltavotýnského umění hrnčířského* 7. 5. 1943; *Zašlá sláva a lesk vltavotýnských jarmarků a hrnčířů* 14. 5. 1943; *Když si náš dědeček babičku bral* 22. 10. 1943. Jmenované výtisky jsem prohledala, ale skutečně doložit se mi podařilo pouze první z uvedených článků, který byl prokazatelně publikován.³¹⁷

Poválečnou prvotinou je krátce po osvobození Karáskův příspěvek ve sborníku *Osvobozený Týn*. Publikoval zde dva příspěvky: *Věžeňský prapor Jeníka Švehly* a *Návrat rodáků do osvobozeného Týna*.³¹⁸

Z korespondence, kterou jsem našla v pozůstalosti, vyplývá, že rovněž již na počátku roku 1945 zamýšlel Bedřich Karásek vydat knihu *Vltavotýnské pověsti*. Svědčí o tom dopisy adresované Řimsovu nakladatelství v Blatné, první z 8. 1. 1945,³¹⁹ další z 31. 5. 1945, kdy upřesňuje, že mu knihu přislíbil ilustrovat akademický malíř Jaroslav Vojna (rovněž vltavotýnský rodák) a zaslal mu již 16 ks kreseb.³²⁰ Na podzim téhož

³¹³ Srov. Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Životopis Bedřicha Karáska.

³¹⁴ Srov. Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Životopis Bedřicha Karáska.

³¹⁵ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³¹⁶ Srov. KARÁSEK, Bedřich. *Zveme vás do Týna nad Vltavou*. *Český turista*, 1941, roč. VII., č. 4, s. 74.

³¹⁷ Srov. KARÁSEK, Bedřich. *Sláva a úpadek vltavotýnského umění hrnčířského*. *Jihočeská jednota*, 1943, roč. V., č. 19, s. 5.

³¹⁸ Srov. Kolektiv autorů. *Osvobozený Týn nad Vltavou*. Týn nad Vltavou: Okresní národní výbor, 1945, s. 8.

³¹⁹ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³²⁰ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

roku, 19. 9. 1945, mu malíř Jaroslav Vojna píše, že kniha pověstí je v Blatné připravena k tisku.³²¹ Kniha však byla vydána až na konci roku 1947. Z pramenné základny není možné zjistit, kde se dílo pozdrželo, je však překvapující, že v tiráži Vltavotýnských pověstí je uveden rok vydání 1945, což neodpovídá skutečnosti. Dosvědčuje to například dopis nalezený v Karáskově pozůstalosti: jedná se o oběžník Okresního národního výboru v Týně nad Vltavou z 15. 12. 1947, který doporučuje žákům jako vhodný vánoční dárek právě vydanou knihu Vltavotýnských pověstí.³²² Vznik knihy zachytil Bedřich Karásek rovněž v kronice města přepisem novinářské zprávy: „*Vltavotýnské pověsti. Novinářská zpráva F. R. Nové dílo regionálního spisovatele Bed. Karáska z Týna nad Vltavou. Známý kulturní pracovník a reg. spisovatel Bed. Karásek napsal krásnou knihu pověstí vltavotýnského kraje, kterou vydalo v těchto dnech jihočeské nakladatelství bráři Řimsové v Blatné. Kniha je vyzdobena obrázky akademického malíře Járy Vojny. Toto dílo, které přichází ve vánoční době jako na zvalanou, bude vhodným dárkem všem, kteří mají rádi naše krásné Vltavotýnsko.*“³²³ Pověsti tedy byly vydány v prosinci r. 1947 (Příloha LXIII.), v devadesátých letech se dočkaly reedice.^{324 325} Bedřich Karásek v knize vytěžil své několik desetiletí trávající sběratelské úsilí v shromažďování místních pověstí, příběhů, vyprávění pamětníků i historických pramenů. V pozůstalosti je dochován rukopis datovaný již rokem 1943.³²⁶

V roce 1945 vypracoval Bedřich Karásek pro potřeby muzea drobnou cyklostylovanou brožuru Vyprávěnky předmětů vltavotýnského muzea, v nichž líčí zajímavé příběhy a nálezové okolnosti vybraných muzejních sbírek.³²⁷

Nevydána zůstala publikace o umění a literatuře z počátku roku 1945. 9. 2. 1945 vyšel článek (noviny nezjištěny, v pozůstalosti nalezen pouze výstřížek) k 55. jubileu Bedřicha Karáska, který uvádí, že „*ve spise Vltavotýnsko v literatuře a umění shrnul vše, co o Vltavotýnsku přineslo umění a literatura a jak vltavotýnští rodáci přispěli na poli vědy a umění. Obě publikace* (pozn. druhou jsou Vltavotýnské pověsti)

³²¹ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³²² Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³²³ Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 128.

³²⁴ Srov. KARÁSEK, Bedřich. *Vltavotýnské pověsti*. Blatná: Bratři Řimsové, 1945.

³²⁵ Srov. KARÁSEK, Bedřich. *Vltavotýnské pověsti*. 2. vyd. Týn nad Vltavou: Tisková agentura Vltavín, 2000.

³²⁶ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³²⁷ Srov. KARÁSEK, Bedřich. *Vyprávěnky předmětů vltavotýnského musea*. Týn nad Vltavou: [s. n.], 1945.

se dostanou záhy do rukou čtenářů.“³²⁸

Ve stádiu příprav skončily i další dva rukopisy, Památkový index města Týna (památky stavební, přírodní, historické, hřbitovní, rodáci Vltavotýnští) a Smutné figurky vltavotýnské (popis typických osob). Karáskovy poznámky o zamýšleném vydání nejsou v tomto případě datovány, zcela jistě je však můžeme zařadit do rozmezí let 1945–1947, neboť se zde zmiňuje o chystaném vydání Vltavotýnských pověstí.³²⁹

Po válce rovněž začal Bedřich Karásek opět publikovat ve Zlaté stezce, od r. 1945 do r. 1947 mu zde vyšlo šest statí (viz prameny v závěru práce).

V roce 1947 zamýšlel Bedřich Karásek označit významné budovy ve městě pamětními tabulemi. V pozůstalosti je dochován dopis Národního výboru v Týně nad Vltavou z 14. 11. 1947, kdy je žádán o dodání textů. Strojopisné texty jsem v pozůstalosti rovněž našel, nikde jsem se však nesešla s informací, zda byly tabule realizovány, s velkou pravděpodobností nikoli.

Ze stejného roku je brožura množená cyklostylem Historie královského miesta a peczetie Teyna n. Wltaw.³³⁰ V rukopise dochovaném v pozůstalosti je datována rokem 1947, není uveden nakladatel, ale lze předpokládat, že ji Karásek vydal vlastním nákladem. Do stejného období je rovněž možné zařadit brožuru Historie domů v Týně nad Vltavou, obdobného typu.³³¹

Z poválečné tvorby můžeme také jmenovat hry určené pro loutkové divadlo: 28. říjen v obrazech; Kašpárek a Zindulák;³³² Princezna Janina³³³ (v rukopise datováno 4. 8. 1948);³³⁴ Oheň dobrý sluha – zlý pán;³³⁵ hra pro maňáskové divadlo (výukový program) Učíme se značkám (rukopis datován 29. 10. 1950).³³⁶ Pro školní rozhlas napsal: Svatý Mikuláš návštěvou v národní škole v Týně nad Vltavou (v rukopise datace listopad 1950)³³⁷; Zachraňujte staré památky; Člověka po řeči; Psát musíme umět; Hudební kulturou k vyšší vzdělanosti a O literatuře a filmu (vše v rukopisech z r. 1950).³³⁸

³²⁸ Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³²⁹ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³³⁰ KARÁSEK, Bedřich. *Historie královského miesta a peczetie Teyna n. Wltaw*. Týn nad Vltavou: [s. n.], 1947.

³³¹ KARÁSEK, Bedřich. *Historie domů v Týně nad Vltavou*. Týn nad Vltavou: [s. n.], --.

³³² Srov. Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Životopis Bedřicha Karáska.

³³³ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³³⁴ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³³⁵ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³³⁶ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³³⁷ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³³⁸ Srov. Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Padesátá léta jsou obdobím, v němž Bedřich Karásek naplno využívá své zkušenosti a nezměrné znalosti nashromážděné v průběhu života a letité praxe. V rukopise zůstal strojopis Výpisky a poznámky k historii hradu Oujezdce, který Bedřich Karásek zpracoval pro Jihočeskou společnost pro zachování husitských památek v Táboře v r. 1950. Šťastnější osud měly opět cyklostylované brožury: Historie vzniku a rozvoje muzea v Týně nad Vltavou z r. 1950,³³⁹ Příručka lektorskému sboru muzea Vltavotýnského z r. 1951,³⁴⁰ Po stopách hradů, zámků a tvrzí v okrese Vltavotýnském z r. 1952³⁴¹ a Průvodce okresním muzeem v Týně nad Vltavou z r. 1955.³⁴² Kromě průvodce muzeem není uveden nakladatel, je téměř jisté, že je množil Bedřich Karásek vlastním nákladem.

Na samém sklonku života se Bedřichu Karáskovi podařilo splnit úkol z nejtěžších, který si nesl životem jako dluh svému „velkému učiteli“, historiku Josefu Sakařovi – vydání posledního, čtvrtého dílu Sakařových Dějin města Týna nad Vltavou. Jak jsem již uvedla, tisk posledního čtvrtého dílu byl zastaven po Sakařově smrti v r. 1937 a svého vydání se dočkal až o dvacet let později díky úsilí Vlastivědného kroužku muzea. Ten je sice v tiráži uveden jako vydavatel, ale hlavní zásluha náleží nepopíratelně Bedřichu Karáskovi. Vepsal do knihy Sakařův životopis a odvedl náročnou mravenčí práci v podobě vytvoření přehledných rejstříků knihy.

Dějiny byly dány do tisku v roce 1957.³⁴³ A jako by si Bedřich Karásek oddechl – svůj hlavní životní úkol jsem splnil. 18. února roku 1958 Bedřich Karásek umírá, kniha je dokončena jen o pár dní později. „*Jeho odkazem nejcennějším je však péče, kterou zesnulý dovedl vyvinout o dotisk IV. a posledního svazku z pozůstalosti týnského rodáka, historika prof. J. Sakaře Dějiny města Týna nad Vltavou, které právě opustily tiskárnu. Životopis autorův a jmenný rejstřík jsou dílem Karáskovým.*“³⁴⁴

Opět zde nalzáme podobnost osudů Josefa Sakaře a Bedřicha Karáska, v nichž

³³⁹ Srov. KARÁSEK, Bedřich. *Historie vzniku a rozvoje muzea v Týně nad Vltavou 1950*. Týn nad Vltavou: [s. n.], 1950.

³⁴⁰ Srov. KARÁSEK, Bedřich. *Příručka lektorskému sboru muzea Vltavotýnského*. Týn nad Vltavou: [s. n.], 1951.

³⁴¹ Srov. KARÁSEK, Bedřich. *Po stopách hradů, zámků a tvrzí v okrese Vltavotýnském*. Týn nad Vltavou: [s. n.], 1952.

³⁴² Srov. KARÁSEK, Bedřich. *Průvodce okresním muzeem v Týně nad Vltavou*. Týn nad Vltavou: [nákl. vl.], 1955.

³⁴³ Srov. SUDOVÁ, Martina. *Josef Sakař – život a dílo, kněze, pedagoga a historika: diplomová práce*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Teologická fakulta, Katedra pedagogiky, 2017, s. 57.

³⁴⁴ Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Strojopis Za Bedřichem Karáskem, 25. 2. 1958.

je určitá symbolika. Ani jeden z nich se dokončení tohoto závěrečného dílu nedočkal. Pomyslný kruh, započatý podobnými neúspěchy v školních lavicích se uzavírá shodným koncem.

Bedřich Karásek zemřel v krajské nemocnici (KÚNZ) v Českých Budějovicích, jako příčina úmrtí je uvedena Karcinoma appendixu. Kremace proběhla 21. února 1958, ostatky byly uloženy do rodinného hrobu v Týně nad Vltavou (Přílohy LXIV, LXV.).³⁴⁵ Vzhledem k místu úmrtí nenacházíme záznam v úmrtní matriční knize Týna nad Vltavou.

Jeho odkaz rodnému kraji ale zůstává živý dodnes. *„Skláníme se nad dílem Bedřicha Karáska a obdivujeme jeho píli. Vždyť jako řídící učitel, otec početné rodiny a správce muzea dokázal ještě úspěšně působit na všech úsecích kulturního života ve městě.*“³⁴⁶

„Bedřich Karásek, jehož život byl naplněn činorodou prací nejen ve škole, ale i ve veřejném dění Týna nad Vltavou, zůstává i dnes příkladem zaníceného učitele, kulturního a vlastivědného pracovníka, který byl vždy ochoten přiložit ruku k dílu, kde toho bylo třeba. Za to a především za podíl na rozvoji vltavotýnského muzea si zaslouží uznání.“³⁴⁷

„Bedřich Karásek byl celým životem a prací vzorem svým rodákům i spolupracovníkům v mnoha směrech. Především svou skromností a lidskostí, pozorností k druhým, svou úžasnou pracovitostí a cílevědomostí. Měl rád svůj kraj a rodné město, pro které dovedl zaníceně pracovat všude tam, kde to bylo zapotřebí. Význam jeho práce se časem neumenšuje, ale roste. To potvrzují všichni pracovníci, kteří mají co činit s regionální historií.“³⁴⁸

*„Nehledejme jeho jméno v heslech encyklopedií či výtvarných podobách. Jeho místo je ušlechtilější – stal se součástí věčného vltavotýnského genia loci. Může mít lidský sen šťastnější osud?“*³⁴⁹

³⁴⁵ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 159, Městský národní výbor České Budějovice, zn. fondu B 2, dat. 1932–1990, nezpracováno. Kremáčnický deník 1957–1961, číslo kremace 6826.

³⁴⁶ Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Strojopis Nedožitě devadesátiny Bedřicha Karáska.

³⁴⁷ Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Strojopis: PLETZER, Karel. K výročí úmrtí ředitele Bedřicha Karáska.

³⁴⁸ Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Strojopis Vzpomínáme na Bedřicha Karáska, 24. 1. 1988.

³⁴⁹ BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Bedřich Karásek*. Týn nad Vltavou: Městské muzeum v Týně nad Vltavou, 1990, s. 14.

7 Osobnost Bedřicha Karáska

Veškeré prameny, zachycující osobnostní rysy Bedřicha Karáska, se téměř shodují. Hovoří o něm bez výjimky jako o člověku nesmírně skromném, pracovitém, nadšeném pro historii, velkém vlastenci. Za všechny vybírám některé ukázky: *„Týn nad Vltavou. Jubileum pana řídícího. Dne 14. února 1945 dožívá se v Týně nad Vlt. 55 let řídící učitel Bedřich Karásek. Od svého mládí, kromě válečných a několika let učitelských, prožil v rodném Týně nad Vltavou. Pilný a svědomitý pracovník věnuje veškerou svou lásku rodině, škole a rodnému městu. Šedovlasý usměvavý pan řídící již dlouhá léta zasvěcuje ty nejmenší do záhad čtení, psaní a počítání. A dovede to maličkým pěkně vysvětlit, ocukrovat pěknou pohádkou či vyprávěním, takže to jde do hlavy, jak když namaže. A což po několik let vydávané Noviny pro první třídu. Nejsou v nich sice nejnovější události, ale na každé druhé stránce nové písmenko s články a říkankami na procvičení, a ty jsou takové, že ani v čítance není lepších (Příloha LXVI.). Je však s podivem, že vystačí čas i na hraní loutkového divadla, vedení a psaní kroniky města. Pan řídící je též obětavým a vzorným správcem musea, od jeho založení v roce 1930. Vlastně bylo vybudováno z jeho podnětu a jeho sbírek, které mu věnoval. Širší veřejnost zná jubilanta jako autora knih Zkazky z Vltavína, Památce vltavotýnských rodáků a Průvodce Týnem nad Vltavou a okolím. Rozhlas vysílal celou řadu jeho scén. Pro mládež napsal loutkové hry, které nevtíravou formou vychovávaly nebo poučovaly. Pro dospělé připravil mnoho přednášek, které se většinou týkaly opět Týna nad Vltavou. A nejposlednější práce? Sebral a upravil vltavotýnské pověsti a ve spise Vltavotýnsko v literatuře a umění shrnul vše, co o Vltavotýnsku přineslo umění a literatura a jak vltavotýnští rodáci přispěli na poli vědy umění. Obě publikace se dostanou záhy do rukou čtenářů.“³⁵⁰ Ke stejné příležitosti byl vydán další článek: „Jubileum regionálního pracovníka. V Týně nad Vltavou dožívá se 55 let řídící učitel Bedřich Karásek, který je na celém Vltavotýnsku znám jako znamenitý regionální pracovník. Karásek je propagátorem loutkářství na Vltavotýnsku, spravuje museum, napsal několik místopisných knih, rozhlasových scén a loutkových her. Hlavní zásluhu má především o museum, které bylo vybudováno z jeho podnětu, a velmi mnoho sbírek svých vlastních museu věnoval.“³⁵¹*

³⁵⁰ Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska. Novinový výstřížek, 9. 2. 1945.

³⁵¹ Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska. Novinový výstřížek, 13. 2. 1945.

O záslužné práci pro muzeum hovoří také článek v periodiku Vltavín: „Jaroslav Maria: U Hauserů II. (Bedřichu Karáskovi). Pane purkmistře, občané v Týně nad Vltavou a všichni kulturní pracovníci tohoto města idylického, snad máte, nebo budete mít v úmyslu stavěti pomník některému našemu velikánovi. – Prosím vás, rozmyslete a ku jejich poctě a slávě dejte peníze k tomuto účelu získané do pořádku městské muzeum, jež jsem s přítelem Hauserem nedávno navštívil a kterým mne provedl pan učitel Bedřich Karásek. Když jsem se na toho staročeského kantora podíval a jemu ruku stiskl, nechtěl jsem věřit ani očím, ani uším. Toť skromný, nenápadný nositel osvěty, toť ideál našich buditelů z počátku století devatenáctého... Tento učitel Karásek má k dispozici dvě malé místnosti, ale v nich nespočet starých památek všeho umění na celý dům... Ale ach, všechno navrženo bez uspořádání jako v skladišti. Nelze se hnouti a nelze soustavně prohlížeti. Je to až k pláči: kdyby bylo více větších, světlejších pokojů a vše časově i druhově roztríděno, postaveno, pověšeno a k tomu nynější budova, jež by ovšem musila být uvnitř prostě, ale vkusně upravena – toť by byl v městě památník pro věčné časy a více by řekl, než sebe dražší a podařenější pomník... upravte pro ně v vašem městě stánek důstojný a svěřte uspořádání a vedení panu učiteli Bedřichu Karáskovi...“³⁵²

Takto vidí Bedřicha Karáska druzí; jeho vrstevníci, spolupracovníci. Jaký byl ale Bedřich Karásek sám? Jak smýšlel? Co mu bylo blízké, a co naopak odsuzoval? Dochovalo se bohužel velmi málo zdrojů, v nichž by vyjadřoval své postoje či názory. Přece jen se mi ale podařilo několik střípků shromáždit. Zcela unikátní je strojopis s názvem Ze života venkovského učitele. S velkou pravděpodobností se jedná o koncept novinového článku, v němž prostřednictvím „kuchařského umění“ líčí Bedřich Karásek své příhody z 1. sv. války. Pravděpodobně se jedná o jediný dochovaný záznam, který dokumentuje alespoň zčásti toto období jeho života, na něž nerad vzpomínal, a zároveň zde můžeme sledovat jeho skvělé vypravěčské umění a originální humor: „Kuchařské umění válečné. Když někdo bude jednou hubovat proti špatné výchově, budu to já. A proč? To je dlouhá historie. Jako malý chlapec jsem se rád díval, co dobrého vaří maminka k obědu nadzvedáváním pokliček. Někdy i nos či vůně mě zklamala, a od plotny jsem byl hned odvolán a přidělena mi byla pravidelně práce, která mě už tolik nevoněla, a to byla chyba, neměl jsem být od kuchyně odháněn... A sotva mně matička vychovala, byl jsem volán, abych svou vojenskou povinnost vykonal. Vojenský výcvik

³⁵² MARIA, Jaroslav. U Hauserů. *Vltavín*, 1938, roč. VIII., č. 15, nestránkováno.

tenkrát byl úžasně rychlý, to co jindy trvalo rok, nalili do nás za tři měsíce a hned do světové války. Po každodenním cvičení mne to zase hnalo ke kuchyni. K vojenské mne nepustili, ale k oknům kuchyně sester Červeného kříže, tam jsem měl dovoleno, ale dovnitř zase ne. Tož aspoň dobrovzdání o jakosti vyrobené marmelády a povidel. Já totiž hrozně rád sladké všecknosti, ale nevýhoda byla, že když jsme se zapovídali u okénka, povidla se připálila, že jsem tři dni ke kuchyni nesměl. A tak na Všechny svaté nás vojáčky, malované děti, dovezli na ruské hranice, bránit říší Rakousko-Uherskou proti Moskalům. Kdo neuviděl, neuvěří, že při tom zpětným útěku od Řešova nás vůbec kuchyně taky najde. Co jsme měli v tornách k jídlu, to už náš žaludek pozřel. Jen zbytek té čokolády, kterou jsme si chránili proti úplavicím, jsme si schovávali na nejhorší dobu.

Čokoládové zelí. Dne osmého listopadu u městečka Dembice jsme únavou klesali a tak při odpočinku – že si něco uvaříme. Kdo umí vařit? Když nikdo, tož jsem se přihlásil já. Ale co budeme vařit? Rozejděme se, a co kdo najde, přinese a oběd bude v tu ránu hotový. Jo, jo, to se krásně řekne: Jdi a přines něco k vaření! Sám prohledal jsem všechny kouty polorozbité čtvrti Dembice, ale po něčem ani stopy. Jen za zahradou na poli trčely ojedinělé pahejle od zelí. Nařezal jsem jich plný brotsak a cupitám k ležení. Jeden po druhém s prázdnýma rukama se plíží a každý říká: Niemá panie, Moskali zabrali! A žaludek kručí a hoši hubují a tu abych je utěšil, nabídnu každému tři pahejly od zelí, ale dodávám, že kdo nemá čokoládu, nesmí tyto jíst, protože by dostal úplavici. A teď hledejte ve všech kuchařkách, že ten recept nenajdete: Pahejl čistě umyj nebo otři, vrchní slupku sundej, vraž to do pusy, přikusuj čoko a mysl si co chceš. A prosím, jak jsme si pochutnali, nebýt jednoročka medika, tak jsme to odleželi.

Holandská husa. Dne devátého listopadu to už jsme byli kousek dál v Jedlovce. Byl to třetí den ústupu při hrozné únavě a velkém vyhladovění. Konserv, které jsme měli, těch jsme se dotknout nesměli, neřku-li je otevřít a vnitřek zblafnout – jo, na to byl trest uvázání. Tenkrát se nám podařilo koupit za moc peněz husu. Tak, husu máme, ale kastrol, koření, plotna nebyla. Na ohníček přistavena Kochmaschine s droby a Eschalek s krví na cibulce, takže mladá husička se silnou polévkou nám jen chuti zvyšovala. Jak upečeme ale tělo husy? To byla větší otázka než-li vyhraje-li Rakousko čili nikolivěk. Hoši se už ani neptali a prostě se tázali, co mají opatřit. Tož jsem toho napovídal tolik, že opravdu povážlivě kroutili hlavou. Zatím já se mohl umyslit, jak jí, jako tu husu, udělám. E co, cikáni ji pečou na rožni – upeču ji také. Nikdy jsem to neviděl, ani nejedl. Rožeň... ten jsem dovedl udělat a husu napíchnout taky. Otáčet, to jsem dovedl i sebe na

kavalci jedna radost, ale při pečení to krásné sádlo mně utíkalo pryč. Když jsem nastavil šálek, pálila se husička, když se nepálila husička, utíkalo sádýlko. Ježišmaria, jak tomu zabránit. Tu mi blesklo hlavou. Ty chytráku, přece husu balí do hlíny. Jo, ale kde vzít hlínu, když z husy sádlo jen kapalo. Krátce, rozdělal jsem, co při ruce bylo, naplácal na milou husu a točil jsem dál. Krásně se to čte, ale hrozný oučinky jevil nešťastný plamen. Celé kusy obalu odpadaly a místo růžové kůrčičky jsem uviděl do černa spálené tělo. Pln zoufalství plamen odhrabu dál od husy a to byla moje záchrana. Sádýlko nekape a husička začíná vonět a hoši se vrací. Ježišmaria, kluci, koukejte, co von nám s ní udělal, je to kus... (to se ale nepíše, jen musí vyslechnout). Dělam uraženého a hned vypočítávám, po odražení vnitřností, krve a práce, že jim husu zaplatím a sám si na ní pochutnám. Vy vejrové, abyste věděli, to je po holandském způsobě uzená husa. Tam mají husí habaděj a aby se jim nepřevedly, tak je udějí. Já jsem vám chtěl udělat radost z něčeho, co jste jakživi nejedli a zatím ten nevděk. Mohli jste si jí upéct sami, když jste chytřejší. Zuby byly veliké, nesvolili, a když tu spáleninu jedli, nevím, co si mysleli, ale raději mlčeli, polykali kusy holandské husy se vším a já také. Snad by se žaludek vzepřel, ale ten den kvečeru jsme někde něco vyhráli a za odměnu každý vyfasoval půllitr červeného vína. To byl pravý nektar pro ztrápený a ubohý náš žaludek. Věřte mi, já té husy měl také dost.

Vepřovinka. Dne šestnáctého listopadu v Tatrách na krásném kopečku byl dán rozkaz vykopat si každý pro sebe pěkný dekunk, t. j. v zemi taková díra, kde bys se mohl schovat, aby tě Moskal netrefil. Věřte, ta práce byla kvapná a konec konců pranic platná. Každý měl díru jako hrom velikou, jen moje byla nepatrná a přec utahaný jsem byl, až Bůh bránil. Při odpočinku příběhne kadet, že kdo chce kus prasete, kuchař nám prodá. To jsem hned věděl, jak kuchař prodává, že jistojistě nekoupil, ale jako Moskal prostě zabral. Maso je maso a hned jsem šel taky pro kus hodně tlustýho. Byla to mladá sviňucha. Koupím kus a ženu si uvařit v šálku celou tu dávku, protože o pečení jsem nechtěl ani slyšet. Vařím, vařím a co tak přikládám, vtom alarm a prej nás Rus zaskočil, rychle na ústup. Co jsem měl dělat. Polévku vyleju, teplé maso vrazím do brodsaku a ač nerad, cupitám za ostatními, kterým se vysmívám, co dělaj ty jejich hluboké dekunky. Cestou ukrojím kus tlustého a mažu si labužnický na komisárek, jen se dívím, proč to prase mělo tak tvrdé štětiny, které mě ze zubů nechtěly. To snad proto, abych mohl cestou vzpomínat, že měl jsem přírodní vepřové. Tak a teď se jistě nedivíte, že hned ze začátku jsem vás upozornil, že budu já první, který si bude na výchovu hochů stěžovat. Čeho jsem mohl být ve světové válce ušetřen, kdybych prošel tou domácí kuchařskou

školou naší zlaté maminky. A tak, jako jsem kuchařil já, jistě kuchaři slečinky s vypěstěnými nehýtky, kterým to otáčení kolem plotny příliš nevoní. Běda mužům, kterým také žena vládne. To úsměvy, slza, omluvy a vytáčky musí stranou a nejhorší přitom je, že pojišťovny takové případy nepojišťují. Víte, domácně vychovaná nevěsta vyváží sebevětší věno a zachrání mladého muže od ne sice věčného, ale dočasného trápení. Dnes se ani nepodepíši, abych snad od někoho nedostal.“³⁵³

Přesně tuto stránku Karáskovy povahy vystihla a zhodnotila ve své publikaci Dagmar Blümllová: „*Ve vypravěčské pohotovosti sugestivních obrazů a podobenství neustále souzněl se světem vlastního dětství. Tak po celý život zůstal chlapcem a láskyplná vážnost k dětské duši jako nejčistšímu a nejdychtivějšímu stavu lidství ho nikdy neopustila.*“³⁵⁴

Charakteristickým Karáskovým rysem, který zmiňuje většina písemností, bylo vlastenectví a nezměrná láska k „rodné hroudě“. Takto například hovořil k žákům 15. 6. 1945, den před opětovným zahájením vyučování po konci války: „...*Tak jako v pohádce, kdy Šípková Růženka spala zakleta v zámku zarostlém růžemi a čekala po století na vysvobození, tak náš český národ byl uvržen do nuceného spánku a obklopen trním, hrůzou a strádáním do té doby, než náš osvoboditel se k našim hranicím přiblížil, by nás osvobodil. Jsem rád, že vaše duše nechápe zplna všechna ta hrozná muka, utrpení a duševní proroby... Jsme svobodni! Děti, vy ani netušíte, co krásného a velebného je obsaženo v těchto slovech... Pokusím se vám to trochu vyjasnit. Jsme svobodni. To jsou slova, která by měla být zapsána zlatými písmeny všude, i snad na samém nebi. Hluboký význam spočívá v tom, že nám již nikdo nebude rozkazovat, to musíš vykonat, ale že vše rádi bez přinucení vykonáme, vždyť to děláme pro sebe a pro naše bratry... Věřte, děti, máte mnoho nepřátel kolem sebe a y musíte daleko od sebe zahnat zapudit – je to lenost, nechut' k práci, k učení, neúcta ke stáří atd...*“³⁵⁵

Lásku a obdiv svému kraji vyjádřil také v příspěvku do Zlaté stezky v září r. 1945: „*Můj rodný kraj, kde zřel jsem rozvoj, utrpení i rozmach svého rodiště, láká mne na sklonku životní pouti k návratu. Co myšlenek probíhá mou starou šedivou hlavou, co zvláštních úvah, co slzí bylo prolito nad ztrátou čistého jména mého rodiště v době okupace, v době nejtrpčího ponížení a hanobení, v době nadvlády zaslepeného, slavomamem stíženého předsedy správní komise. Ty staré štíty domů, ty uličky mluví*

³⁵³ Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³⁵⁴ BLÜMLLOVÁ, Dagmar. *Bedřich Karásek*. Týn nad Vltavou: Městské muzeum v Týně nad Vltavou, 1990, s. 7.

³⁵⁵ Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

českou, ničím nezatíženou mluvou. Sám Týn nad Vltavou vypráví zkazky dávné minulosti: Nejsem již takový romantický krasavec, neboť mi byl setřen lesk slavné minulosti. Jen se, poutníče, poohlédni! Vzali mi tajuplnou stezku, po které řady soumarů dovážely bečky gmundenské soli, zrušili pýchu rozkvětu města – starou solnici na pravém břehu Vltavy z r. 1565. Neozývá se klapot kladiv ze sedmi loděnic, rozložených po březích stříbropěnné Vltavy, jen zbytek slavné slávy na levém břehu je zachován, druhá solnice z r. 1706, ve které dodnes poslední loďaři firmy pracují. Kde je ten ohlas zdravých plic našich vorářů, rozvážejících gmundenskou sůl dále ku Praze? I ta naše Vltava není již tak volná, místo převozních pramic, dřevěného mostu z r. 1229, přetíná dnes železný most jako zrádná puklina zrcadlo čiré říční hladiny. I hrdý hrad nad Vltavou podlehl zániku a proslavený poutní kostel sv. Kateřiny v podhradí, vysvěcený synem Břetislavovým v letech 1068–89, zmizel. Jen opuštěný kříž hlásí upomínku na dávnou minulé časy. A což pozdější nový kostel sv. Christofora z roku 1270, obehnaný do půl nynějšího náměstí hřbitovní zdí, rozšiřovaný a přесvěcený na kostel sv. Jakuba, vzpomíná klidných i bouřlivých dob válečných. Hřbitov zrušen a přemístěn v době zhoubného moru r. 1680 v odlehlejší místo. Poskytl poslední útočiště slavným rodákům a zasloužilým občanům vltavotýnským. Jan nápisy na náhrobních kamenech hlásí tichou prosbu a vzpomínku zemřelým – Komzák, Kopecký, Sakař, učitelstvo, duchovenstvo... Zánik těchto starých míst musel nastat, neboť panští úředníci nechtěli bydlet v rozpadávajících se troskách týnského hradu, do malého kostelíčka sv. Kateřiny pro omezený prostor nechtěli chodit a vše staré je tísnilo – proto rozkládá a mohutní nový Týn, nový kostel, nový zámek spolu s novou radnicí z roku 1698. I v Pekle zanikají proslavené lázně s léčivým zřídlem, kde později v rozsáhlé zahradě konány všechny týnské slavnosti spolků i počestných cechů řemeslných. Po budějovické strmé cestě neslyšíš jasný zvuk postilionské trubky, kdy kolébavá poštovní archa dojížděla k železnici u Nákří a do Budějovic. I zhoubný požár pomohl zničit všechny staré památky, hlásající slávu staré zašlé doby. Byl to požár r. 1899, který nelítostně zničil též rodný domek zakladatele první novočeské školy básnické Antonína Jar. Puchmajera. Dravé proudy nespoutané Vltavy zničily poslední zbytek staré slávy počestného cechu soukenického a stávkářského, Valchu. Čas neúprosně kráčí vpřed. Vanoucí vítr obrací listy kroniky města na stránky dalšího rozvoje Týna. Městečko Týn kráčí s duchem času a vzhled města se mění. Místo postilionů je země spoutaná železnými kolejnicemi vlaku z Čičenic do Týna, místo staré solnice je obecní výstavný dům, ze staré Bondovny stěhuje se jednota Sokol do společenského domu nové sokolovny, z příkrčené první školy

pod kostelní zdi odchází opatrovna do moderně stavěné budovy spojené s vanovými lázněmi, aby uvolnila místnosti pro vznikající museum. Peněžní ústavy staví moderní budovy, malostranský mlýn přestavěn v nejmodernější vltavotýnské mlýny Benešovy, které jsou pouze tři v republice toho rozsahu. I obchodní příkrčené krámky mění se v pravé obchodní, moderně vybavené domy. A zahradní část našeho města honosí se výstavnými vilkami, takže se stává vyhledávaným útočištěm letních hostů. Týn stává se letoviskem. Má moderní sokolské koupaliště, všem sportům plně vyhovující sokolské cvičiště, krásné lesy a dvě řeky, jež lákají k tichému rybářskému sportu. Duj, větríčku, duj a obrať ještě jednu stránku: budoucnosti našeho drahého města Týna nad Vltavou, dej nahlédnouti, na čem ještě se v Týně pilně pracuje a čeho se v krátké době ještě dočkáme. Výstavby druhé moderní školní budovy, zakotvení odborných a středních škol, rozšíření železničních spojů, autobusových linek, vydláždění ulic, úpravy silnic, rozmachu svérázných vltavotýnských hračkáren, rozmachu obchodu a průmyslu, výstavby nemocnice a sociálního domu, musea, kolonie rodinných domků... Aby přání nás starých Týňáků, spisovatelů Sakaře, Vinařického, Dewettera došlo konečného splnění.“³⁵⁶

Jeden z dalších z dochovaných vlasteneckých projevů je z r. 1951, přednesl jej dětem při pobytu v rekreačním táboře Semenec u Týna nad Vltavou: „*Mějte rádi tu drahou naši československou republiku, svůj milý domov. Pracujte s chutí a opravdovou láskou ve svém zaměstnání a věřte, že štěstí a spokojenost bude Vás provázet celým Vaším životem!*“³⁵⁷

Přestože byl Bedřich Karásek všeobecně váženou osobností, zůstával skromným člověkem: „*Nekonečná skromnost tlumí v zápisech (kroniky) vlastní zásluhy, spíš zdůrazňuje jiné a dobrovolně se rozplývá v toku života města.*“³⁵⁸

Vedle veřejné sféry byl ale Bedřich Karásek také obětavým tatínkem a hlavou rodiny: „*Ještě štěstí, že z domova do školy to bylo, coby kamenem dohodil. Když přišly plískanice, bylo dílem okamžiku přinést pro urousané žáčky-přespoláčky plnou náruč suchých hábků z garderoby svých dcerek. A u Karásků se pak sušilo a sušilo... do rodiny přibyla čtvrtá holčička, mazlíček Maruška. Ve své péči konkuroval manželce,*

³⁵⁶ KARÁSEK, Bedřich. Návrat rodáků do osvobozeného Týna nad Vltavou. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1945, roč. XVIII, č. 1, s. 6–8.

³⁵⁷ Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

³⁵⁸ BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Bedřich Karásek*. Týn nad Vltavou: Městské muzeum v Týně nad Vltavou, 1990, s. 12.

*a protože jeho láskyplná trpělivost byla bezhraničná, často to i u vlastních dětí vyhrával na celé čáře. Pan učitel-tatínek si vždycky věděl rady.*³⁵⁹

³⁵⁹ BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Bedřich Karásek*. Týn nad Vltavou: Městské muzeum v Týně nad Vltavou, 1990, s. 8.

7.1 Vzpomínky pamětníků

V současné době naštěstí ještě existují pamětníci Bedřicha Karáska. Zajímaly mě především vzpomínky jeho někdejších žáků. Vzhledem k tomu, že ukončil svoji pedagogickou kariéru druhým pololetím školního roku 1952–1953, znamená to, že v posledním roce své praxe učil v první třídě ročníky narozené v r. 1946.

Uvádím zde za všechny vzpomínky dvou z nich: J. Dvořákové a J. Humheje.

J. Dvořáková: „Volala jsem kamarádce Marcelce Pittermanové-Šimáčkové, aby si vzpomněla na nějakou příhodu z dětství s panem řídícím Karáskem, který byl naším učitelem v 1. třídě. Stejně jako já si uchovává spíše všeobecnou památku na jeho laskavý a klidný přístup k lidem. Pamatuji si pohádku, kterou nám vypravoval prvního dne – při nástupu do školy. Byla o chlapci, který nedával ve škole pozor, neustále s někým štěbetal a více se zajímal o vrabčáky za oknem, než o to, čemu učil pan řídící. Pohádka končila neslavně; jistý čaroděj proměnil chlapce ve vrabčáka a ten se už nikdy nemohl vrátit ke své mamince. Pamatuji si, že jsem se tehdy hodně bála, aby se mi to také nestalo. Další vzpomínka je následující: jako každé ráno dával školní zvon na vědomí, že začíná vyučování. Otevřely se dveře a vešel pan řídící. Odložil si kabát i s kloboukem a pověsil na věšák. Jednou však klobouk spadl na zem a v tom okamžiku se zvedla celá třída a jako o závod se hnala za příležitostí – podat klobouk svému učiteli. A ještě vzpomínku Marcelky P. Měly jsme (my holky na dívčí škole) hodinu matematiky. V početnici byl obrázek mísy s pěti vdolky; čtyři byly pomazané povidly a pátý byl suchý bez povidel. Marcelka (vždy velmi zvědavá) se zeptala pana řídícího: „proč je ten jeden vdolek bez povidel?“ A pan řídící řekl: „Protože je Marcelka slízala!“ Při tělesné výchově jsme chodili do týnského parku. Pan řídící nás seznámil s modelem týnského hradu a upozornil nás na zachovalou památku – kamenný most. Také jsem se poprvé dostala do Týnského muzea. Pan řídící uměl velice poutavě vyprávět...“³⁶⁰

Vzpomínka J. Humheje: „Bedřicha Karáska jsem znal od dětských let. Byl stejně starý jako můj otec, byli přátelé. Kdo pana řídícího znal, musil si ho oblíbit pro jeho laskavou a nekonfliktní povahu. Měl rád děti, pocházel z kantorské rodiny, a proto se učitelské povolání stalo pro něho posláním. Patřil mezi aktivní členy vltavotýnské společnosti. Pracoval v Sokolu, loutkářském souboru Matěj Kopecký, v divadelním souboru Vltavan, miloval historii, a proto měl velkou zásluhu na vybudování týnského

³⁶⁰ Archiv autorky. Dopis J. Dvořákové, 25. 2. 2019 Karlovy Vary.

muzea. Napsal i loutkové pohádky, např. *Kašpárek v týnském Pekle* a *Z lásky k mamince*. První setkání s panem řídícím si pamatuji. Bylo to na jaře v roce 1943. Zuřila válka, po atentátu na Heydricha vládnul v Protektorátu tvrdý teror. Mého strýce Václava a tetu Anču odvezli Němci do koncentráku. V té době jsem šel s rodiči k zápisu do první třídy. Pan řídící se pozdravil s rodiči, pohladil mne po hlavě a zeptal se mne, jestli si umím zašněrovat boty. Odpověděl jsem, že neumím, ale že mi je tatínek udělá na knoflíky. Otec byl vyhlášený mistr obuvnický, předseda společenstva obuvníků a uměl udělat od krásných dámských lodiček z hadí kůže až po válenky a dětskou obuv vše. Pan řídící se smál a povídal, ale nikomu to neříkej. Nevěděl jsem proč. Později jsem se dozvěděl, že i dělat nové boty bylo za války trestné. S láskou vzpomínám na první třídu, kterou pan řídící vedl. Uměl zaujmout děti a každý výklad doprovázel malováním barevnými křídami na tabuli. Učili jsme se zpívat písničky, samozřejmě Aloise Vinařického, *Tluče bubeníček*, *Ivanku náš atd.* a pan řídící nám je všechny namaloval na tabuli. Byla to krutá doba, popravili otce spolužáka Rudy Šelepů. Přes všechna tato nebezpečí se snažil pan řídící v nás vychovávat národní hrdost. Dodnes si pamatuji, když nám vyprávěl třeba i pohádku nikdy neopomněl říci český král, český Honza, český Kašpárek. Pan řídící nás učil první písmena a první psaní. To už bylo ke konci první třídy. Chtěl jsem mu udělat radost, z pilnosti jsem se naučil psát tvrdé y, které jsme ještě neměli. Napsal jsem ve slově kočý tvrdé y. Pan řídící se smál a záznam si schoval a stal jsem se slavným i ve sborovně. Rád jsem maloval. Když se na mne přišli rodiče zeptat, jestli nezlobím, pan řídící řekl ne, on je hodný a o přestávkách si pořád maluje. Když nám pan řídící vyprávěl o loutkovém divadle a pozval nás na představení, namaloval jsem loutkové divadlo. Panu řídícímu se obrázek líbil a řekl: podepiš ho a dej mi ho. Aniž mi to řekl, přihlásil mne do soutěže, kterou vyhlásila týnská spořitelna, a já vyhrál dvě stě korun na knížku. V roce 1945 nastudoval Jeník Švehla, po návratu z koncentráku, představení *Naši furianti*. Vzpomínám na krásnou a neopakovatelnou roli, kterou v nich ztvárnil, jako výměnkář Dubský, Bedřich Karásek. Byli jsme na představení se školou a stále ho vidím, jak sedí na jevišti na židli a zpívá *Znám já jeden krásný zámek...* Další vzpomínku mám z roku 1947. To už mi bylo deset let a byli jsme se školou na loutkovém představení *K. Dewettera* a *O. Rödla* *Drahokam z hvězd*. V sálku loutkového byl rohu instalován veliký zasklený obraz. Moc jsme tomu nevěnovali pozornost. Před představením se zhaslo a obraz se rozsvítil. V obraze se pohnul živý člověk a promluvil k nám jako *K. Dewetter*. Byl to pan Bedřich Karásek. Jednou jako podskalští kluci, *Standa Čiperů*, *Vašek Votápků* a já, jsme zabrousili ke

starému týnskému muzeu pod kostelem. Klucí pojd'te, vlezeme tam, co tam je. To jsme také udělali. Muzeum mělo malé prostory, tak působilo trošku jako sklad. Tajně jsme prohlíželi pro nás ukryté poklady. Najednou nad námi stál pan řídící Karásek. Klucí co tady děláte? Vykoktali jsme, že prohlížíme, tak nás pozval dál, povídal nám o zajímavostech Týna a naposledy ukázal malý sáček, ze kterého vyjmul asi pět skleněných kaménků. Byly to vltavíny, které uchovával jako cenný poklad. Vyprávěl nám, že jsou to drahokamy z hvězd. Kdyby tenkrát měl jen tušení jakou expozici má dnešní muzeum. Koncem padesátých let, to už mi bylo dvacet, začali jsme jako tři podskalští kamarádi stavět malou chatu na Vltavě pod Jaroslavicemi. Při kopání základů jsme našli podivnou podkovu, jaké se v té době nedělaly. Očistili jsme ji a druhý den ji nesli do muzea panu Karáskovi. Měl obrovskou radost, pochválil nás, prohlédl podkovu a řekl, že možná pochází z doby husitské, protože se údajně měli v té době husitští bojovníci brodit v těch místech přes řeku. V roce 1955, při oslavách stého výročí založení ochotnického divadla v Týně nad Vltavou byl vedle Josefa Nikolaua, Josefa Strnada, Jeníka Švehly, Marie Maříkové vyznamenán zlatým odznakem J. K. Tyla a titulem zasloužilý divadelní ochotník i Bedřich Karásek.³⁶¹

Další dvě vzpomínky pamětníků pocházejí z r. 1995, byly otištěny v periodiku Vltavín, a sice vzpomínky pamětnice Vlasty Helmové a Ladislava Neveklovského, tehdy posledního žijícího člena muzejního spolku.

Vzpomínka Vlasty Helmové: „Pan B. Karásek velmi často a rád hrál divadlo. Jakmile nastaly prázdniny, nacvičil se svými žáky jeden až dva divadelní kusy. Zkoušky dělal právě v parku, v místech, kde je nyní otáčivé hlediště. Ve škole učil Bedřich Karásek první třídu. To bylo jeho... Na děti ve škole byl takový shovívavý a hodný. Vždy prý říkal ostatním učitelům, když děti zlobily: Nezlobte se, a než odpovíte, počítejte do deseti!, a poté obešel třídu a teprve když se uklidnil, začal to, co jej rozčílilo s chladnou hlavou řešit.“³⁶²

Vzpomínka Ladislava Neveklovského: „Můžu o něm říci, že to byl dobrý člověk, dneska se tomu říká renesanční. On dovedl jenom dávat. Dával dětem ve škole, dospělým ve spolcích, dával muzeu. Vždycky dával víc, než si bral, sám byl úžasně skromný. Pracoval bez ohledu na odměnu, naopak odměňoval druhé. Za války udělala ze stavitele Šulce, který to neměl moc dobrý, jediného pracovníka muzea, takže se tam mohl schovat a navrhoval třeba koncepci muzea. Stejně ve škole, tam byl vzorem

³⁶¹ Archiv autorky. Dopis J. Humheje, 1. 3. 2019 Týn nad Vltavou.

³⁶² Pan řídící Karásek nejprve počítal do deseti. *Vltavín*, 1995, roč. V., č. 5, nestránkováno.

a příkladem ostatním kantorům. Nikdy neřekl: děláš to špatně, ale vždy třeba, já bych to udělal... A také tak jako vzor pracoval. Stále se snažil vymýšlet nové a do té doby nezvyklé postupy vyučování a o stejné se snažili i ostatní kantoři. Zajímavé byly i přednášky Bedřicha Karáska za války v muzeu. Způsobem, jakým dokázal podat historii a navázat na trpkou současnost, upevňoval v lidech takový odpor proti německému režimu a okupaci. Když už jsme u toho muzea, víte, to by si zasloužilo, aby to bylo muzeum Bedřicha Karáska. V tom bych viděl takové dodatečné ocenění práce Bedřicha Karáska. B. Karásek byl sběratel. On dokázal získat exempláře od lidí. Měl na to takový figl. Když takový muzejní kousek vystavil, víte, u Karáska muzeum představovalo plné stěny, na to může mít každý pochopitelně rozdílný názor. Ale u každého vystaveného předmětu byla cedulička, na které bylo jméno dárce. To dělalo lidem dobře, to bylo tenkrát víc než cokoli, a proto mu lidé nosili. To nebylo motivováno jako dnes, všechno zakšeftovat a ukradnout, hlavně aby byly prachy. Ta motivace byla spíše směřována, aby na mě lidé nezapomněli. A právě tohoto momentu uměl Bedřich Karásek perfektně využít. Víte, největším uměním Karáska bylo, jakým způsobem dokázal přitáhnout fundované lidi pro nějakou ideu. Vždyť Karáskovi pomáhali při vykopávkách či třídění sbírek takové veličiny jako Dubský, Pletzer či Šotková na kroje. Tohle je jeho přínos, jak dokázal prakticky tvořit z ničeho a dokázal dát věci dohromady. Myslím si, že kdyby Karásek tu rozsáhlou činnost, jak sběratelskou, tak organizátorskou či publikační, dělal v dnešní době za odměnu, musel by to být milionář. Ale právě to charakteristické pro Bedřicha Karáska byla ta vlastnost, dokázat dát bez toho, že dostanu.³⁶³

³⁶³ Vltavín, 1995, roč. V., č. 5, nestránkováno.

Závěr

Cílem této práce bylo komplexně prozkoumat život a dílo pedagoga, spisovatele, historika a muzejníka Bedřicha Kráska. Podařilo se mi nalézt a probádat původní zdroje uložené v archivu Městského muzea v Týně nad Vltavou, ve Státním oblastním archivu v Třeboni, Státním okresním archivu v Českých Budějovicích, a především díky vstřícnosti potomků Bedřicha Karáska, zejména jeho vnuka, Ivana Sakala, jsem získala nesmírně cenný a dosud nikdy nepublikovaný materiál. Považuji za velké štěstí, že jednou z vlastností Bedřicha Karáska byla pečlivost, s níž si vedl svůj vlastní soukromý „archiv“. Ukládal si v něm téměř vše včetně korespondence, fotografií, novinových výstřižků i rukopisů svých děl. Pro moji práci se to rovnalo téměř nalezení „pokladu“, protože písemností uložených v oficiálních institucích, je pouze malé množství. Věřím, že se mi díky tomu skutečně podařilo vytvořit ucelený obraz života Bedřicha Karáska, který je velmi inspirující, nejen pro pedagogy.

Za podstatný přínos pro budoucí badatele rovněž považuji bibliografii, kterou se mi podařilo shromáždit a která nebyla dosud zpracována. Je pravděpodobné, že se ještě v průběhu času objeví drobné stati z různých periodik, ale tyto považuji za velmi ojedinělé, stěžejní zdroje jsou v této práci uvedeny.

Pokud bych měla charakterizovat Bedřicha Karáska jedním slovem, myslím, že by to byl výraz: hledání. Byl „hledáčem příběhů“. Možná proto, že mu po celý život zůstala zachována fantazie malého chlapce, dokázal se na svět dívat laskavě, dětskýma očima, což bylo pro povolání pedagoga a zároveň i muzejníka to nejkrásnější, co jej mohlo potkat.

„Každou skutečnost začaroval do příběhu, z něhož se vyloupil perlový kámen poznání. Poznání minulosti, přírody i člověka. Čím víc perliček žáček uschoval, s tím větší výbavou vstupoval do života. Bedřich Karásek své nezapomnění po léta vkresloval barevnými křídami na tabule školních tříd. Pravda, houba času maže neúprosně, ale ten, kdo byl jednou vychován k soucitu lásky pohádkou o pohřbu kytičky, před ní svůj obrázek v duši uchrání. Cožpak děti! Děti je možno vzít na procházku k soutoku Vltavy a Lužnice a nad dávnými střepy vykouzlit iluzi života prapředků. Děti je možno zavést do kabinetu a ukázat jim damiánovskými vzácnými kameny z hvězd, jak sní své tajemství v postýlce z vaty v malé krabičce. Spoustu nevidaných předmětů je možno přinést do

třídy a vystavět z nich pestrou mozaiku minulosti kraje.“³⁶⁴

Ve svých malých žáčcích hledal nadání, talent a schopnosti, aby je dokázal nasměrovat do dospělého života. Za neživými muzejními sbírkami hledal příběhy předmětů samých nebo lidí, kteří je vyrobili, zacházeli s nimi, drželi je v rukách. A dokázal tyto příběhy poutavým způsobem předávat a zprostředkovávat i ostatním, kteří je na první pohled neviděli. Kolik takových vyprávění dokázal vykouzlit tak, že se třeba obyčejný střepek proměnil v dobrodružství pravěkého chlapce, indiánské mokasíny vyjevily tragický příběh lásky mezi divochem a bílou dívkou nebo kukátko čili kaleidoskop odhalilo osud chudého postiženého muže, který si jím přivydělával na své bídné živobytí. Bedřich Karásek dokázal vždy svými příběhy zaujmout a zároveň i poučit. To bylo jeho největším uměním. Přetvořit příběh tak, že měl co říci i současnému člověku. Mohl pomoci v těžkých válečných dobách uvědomit si cenu svobody, cenu češství, cenu lidského života. A dokázal i povzbudit – nevzdávejme se, bude lépe. Kolikrát už nám to dějiny ukázaly.

Za jeho prací jsou ukryty tisíce hodin práce, nezištné a doslova mravenčí práce. Zcela přesně to charakterizoval ve vzpomínce Ladislav Neveklovský: Bedřich Karásek dával. Rozdával se všem, aniž by měl potřebu za to cokoliv přijímat. A rozdal toho mnoho. Po celý život ho totiž provázel veliký dar – láska. Láska k lidem, k rodině, láska k rodnému kraji, ke krajině dětství. Vltavotýnsko jej nikdy nepřestávalo uchvacovat a po celý život nacházel nová a nová zajímavá témata. A šířil je dál, dokázal do zapadlého koutu jižních Čech přilákat letní hosty, turisty i odborníky na historii. Miloval Vltavotýnsko a uměl přimět ostatní, aby se na ně dívali jeho očima.

Zanechal nám po sobě veliký odkaz, který byl zpočátku jen popularizací regionální historie, ale dnes již přerostl hranice regionu. S jakou houževnatostí doslova „vydupal ze země“ muzeum, kterému bude zanedlouho devadesát let a patří už k tradičním institucím i turistickým cílům. Kdyby nebylo Bedřicha Karáska, nebylo by muzeum – toto není klišé, jen pouhé konstatování skutečnosti.

Charakteristickou vlastností Bedřicha Karáska byla skromnost. Nepracoval proto, aby budoval svůj obraz v očích veřejnosti. Ani proto, že by chtěl v něčem vynikat, být lepší než ostatní. Ne. Snažil se být potřebným, vydávat ze sebe to nejlepší, pracovat pro ostatní a neočekával za to žádnou odměnu. Stačilo mu, když dokázal druhým udělat radost a potěšit je. Takto přistupoval i ke svým školním svěřencům.

³⁶⁴ BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Bedřich Karásek*. Týn nad Vltavou: Městské muzeum v Týně nad Vltavou, 1990, s. 8.

Laskavě, moudře, s touhou probouzet v nich zvědavost a kreativní myšlení.

Poselství Bedřicha Karáska pro budoucnost je, myslím, jednoznačné: neopouštějme své dětské sny, nezapomínejme na krásu a úžas, s jakým jsme kdysi objevovali svět, nenechme se semlít běžným životem – ale hledejme. Hledejme příběhy ve světě kolem nás. Hledejme je v lidech, hledejme je v dětech. Každý má svůj příběh, a pokud jej nalezneme, nemůžeme být nikdy zklamáni. A kdybychom si někdy nevěděli rady, obraťme se pro radu do historie. Neboť: „Historia magistra vitae est.“

Seznam literatury

60. let Základní školy Týn nad Vltavou, Malá Strana. Týn nad Vltavou: ZŠ Malá Strana, 2011.

BARTUŠKA, Jan. *Ohlédnutí za životem Litoradlic*. Temelín: Obecní úřad Temelín, 2013. ISBN 978-80-260-6391-9.

BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Bedřich Karásek*. Týn nad Vltavou: Městské muzeum v Týně nad Vltavou, 1990.

BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Sto tváří z jihočeské kulturní historie*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2000. ISBN 80-902584-6-8.

BOSÁK, František. *Česká škola v době nacistického útaku: Příspěvek k dějinám českého školství od Mnichova do osvobození*. České Budějovice: Pedagogická fakulta České Budějovice, 1969.

BRŮŽEK, L. A. *Naše ústavy učitelské a jejich příští reforma*. Praha 1904.

ČAPKA, František. *Dějiny českých zemí 1800–1918*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-210-3078-X.

ČAPKOVÁ, Martina. *Zlatá stezka: Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického: diplomová práce*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2011.

DVOŘÁKOVÁ, Eva. *80. výročí založení hasičského sboru v Litoradlicích*. [s. n.], 2003.

GREGOR, Vladimír.; SEDLICKÝ, Tibor. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. 2. vyd. Praha: Supraphon, 1990. ISBN 80-7058-131-X.

HLADEČEK, Jiří. 70. výročí vzniku gymnázia v Týně. *Vltavín*, 2019, roč. 29, č. 8.

HLEDÍKOVÁ, Z., JANÁK, J., DOBEŠ, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-906-5.

JUNGBAUER, František. *Cesta. Vzpomínky na mladá léta. Doplněk výroční zprávy Stát. učitelského ústavu v Soběslavi*. [s. n.], 1927.

KÁDNER, Otakar. *Vývoj a dnešní soustava školství*. I. díl. Praha: Sfinx, 1929.

KARÁSEK, Bedřich. 50 let živnostenské školy pokračovací v Týně. *Vltavín*, 1936, roč. VI., č. 12.

KARÁSEK, Bedřich. Boží muka u soutoku. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1947, roč. XV, č. 7.

KARÁSEK, Bedřich. Cesta podél břehu u Kalvárie. *Vltavín*, 1932, roč. II., č. 15.

- KARÁSEK, Bedřich. Dějiny mostu. *Vltavín*, 1931, roč. I., č. 6.
- KARÁSEK, Bedřich. Dějiny školy v Týně nad Vltavou. *Vltavín*, 1931, roč. I., č. 1.
- KARÁSEK, Bedřich. Dějiny školy v Týně nad Vltavou (pokračování) + linoryt škola. *Vltavín*, 1931, roč. I., č. 2.
- KARÁSEK, Bedřich. Dějiny školy v Týně nad Vltavou (dokončení). *Vltavín*, 1931, roč. I., č. 3.
- KARÁSEK, Bedřich. Dějiny týnských kostelů + linoryt. *Vltavín*, 1931, roč. I., č. 9.
- KARÁSEK, Bedřich. Dětská ozdravovna v Týně nad Vlt. *Vltavín*, 1939, roč. IX., č. 16.
- KARÁSEK, Bedřich. *Historie domů v Týně nad Vltavou*. Týn nad Vltavou: [s. n.], --.
- KARÁSEK, Bedřich. *Historie královského miesta a peczetie Teyna n. Wltaw*. Týn nad Vltavou: [s. n.], 1947.
- KARÁSEK, Bedřich. *Historie vzniku a rozvoje muzea v Týně nad Vltavou 1950*. Týn nad Vltavou: [s. n.], 1950.
- KARÁSEK, Bedřich. Jak jsem stavěl model týnského hradu + linoryt. *Vltavín*, 1937, roč. VII., č. 20.
- KARÁSEK, Bedřich. Jmenování. *Vltavín*, 1937, roč. VII., č. 12.
- KARÁSEK, Bedřich. *Karáskův stručný průvodce Týnem nad Vltavou*. Týn nad Vltavou: [s. n.], --.
- KARÁSEK, Bedřich. Kostelíčky v Týně nad Vltavou. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1931, roč. V, č. 2.
- KARÁSEK, Bedřich. Kostelíčky v Týně nad Vltavou (dokončení). *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1931, roč. V, č. 4.
- KARÁSEK, Bedřich. Linoryt – budova muzea. *Vltavín*, 1936, roč. VI., č. 19.
- KARÁSEK, Bedřich. Linoryt Depotu. *Vltavín*, 1933, roč. III., č. 16.
- KARÁSEK, Bedřich. Linoryt – Kam? Do Týna. *Vltavín*, 1937, roč. VII., č. 12.
- KARÁSEK, Bedřich. Linoryt kaple Panny Marie. *Vltavín*, 1931, roč. I., č. 8.
- KARÁSEK, Bedřich. Linoryt Na Rámech. *Vltavín*, 1933, roč. III., č. 17.
- KARÁSEK, Bedřich. Linoryt Náš týnský kostel. *Vltavín*, 1933, roč. III., č. 18.
- KARÁSEK, Bedřich. Matěj Kopecký. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1947, roč. XV, č. 9.
- KARÁSEK, Bedřich. Moje první vykopávky. *Vltavín*, 1935, roč. V., č. 17.

KARÁSEK, Bedřich. Most revoluce. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1947, roč. XV, č. 9.

KARÁSEK, Bedřich. Most v Týně nad Vltavou. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1931, roč. IV, č. 10.

KARÁSEK, Bedřich. Musejní zprávy. *Vltavín*, 1932, roč. II., č. 13.

KARÁSEK, Bedřich. Návrat rodáků do osvobozeného Týna nad Vltavou. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1945, roč. XV, č. 1.

KARÁSEK, Bedřich. Návštěva v týnském museu. *Vltavín*, 1932, roč. II., č. 5.

KARÁSEK, Bedřich. Našim rodákům. *Vltavín*, 1939, roč. IX., č. 17.

KARÁSEK, Bedřich. Na žebráka. Ze starých nápisů na hřbitově v Albrechticích u Týna nad Vlt. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1930, roč. III, č. 3.

KARÁSEK, Bedřich. Neničte a neprodávejte starých věcí – staňte se členy musejního spolku. *Vltavín*, 1936, roč. VI., č. 3.

KARÁSEK, Bedřich. Něco o týnském museu. *Vltavín*, 1939, roč. IX., č. 6.

KARÁSEK, Bedřich. Opomíjený kraj. *Vltavín*, 1931, roč. I., č. 5.

KARÁSEK, Bedřich. *Památce našich velikých – slavných mužů vltavotýnských rodáků. Týn nad Vltavou: [nákl. vl.]*, 1937.

KARÁSEK, Bedřich. Památce našich velikých – slavných mužů – vltavotýnských rodáků. Viktorin Vrbenský. *Vltavín*, 1937, roč. VII., č. 21.

KARÁSEK, Bedřich. Památce našich velikých – slavných mužů – vltavotýnských rodáků. Jan Kvalbert Raidinger. Antonín Jaroslav Puchmajer + linoryt Puchmajerova domu. *Vltavín*, 1937, roč. VII., č. 22.

KARÁSEK, Bedřich. Památce našich velikých – slavných mužů – vltavotýnských rodáků. Josef Sakař + linoryt rodného domu J. V. Nikolaua. *Vltavín*, 1937, roč. VII., č. 24.

KARÁSEK, Bedřich. Památce našich velikých – slavných mužů – vltavotýnských rodáků. Josef V. Nikolau. *Vltavín*, 1937, roč. VII., č. 23.

KARÁSEK, Bedřich. Památce našich velikých – slavných mužů – vltavotýnských rodáků. Karel Alois Vinařický. *Vltavín*, 1937, roč. VII., č. 26.

KARÁSEK, Bedřich. Památce našich velikých – slavných mužů – vltavotýnských rodáků. Karel Dewetter. *Vltavín*, 1938, roč. VIII., č. 2.

KARÁSEK, Bedřich. Památce našich velikých – slavných mužů – vltavotýnských rodáků. Karel Dewetter (dokončení). *Vltavín*, 1938, roč. VIII., č. 3.

- KARÁSEK, Bedřich. Památce našich velkých – slavných mužů – vltavotýnských rodáků. Karel Komzák. *Vltavín*, 1938, roč. VIII., č. 1.
- KARÁSEK, Bedřich. Památce našich velkých – slavných mužů – vltavotýnských rodáků. Matěj Kopecký + linoryt Kopeckého pomníku. *Vltavín*, 1937, roč. VII., č. 25.
- KARÁSEK, Bedřich. *Po stopách hradů, zámků a tvrzí v okrese Vltavotýnském*. Týn nad Vltavou: [s. n.], 1952.
- KARÁSEK, Bedřich. Pověst: Soutok. *Vltavín*, 1931, roč. I., č. 10.
- KARÁSEK, Bedřich. *Průvodce okresním muzeem v Týně nad Vltavou*. Týn nad Vltavou: [nákl. vl.], 1955.
- KARÁSEK, Bedřich. *Průvodce Týnem nad Vltavou a okolím*. Týn nad Vltavou: Musejní spolek, 1936.
- KARÁSEK, Bedřich. *Příručka lektorskému sboru muzea Vltavotýnského*. Týn nad Vltavou: [s. n.], 1951.
- KARÁSEK, Bedřich. S brigádou ve Světlíku na Šumavě. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1946, roč. XV, č. 4.
- KARÁSEK, Bedřich. Sláva a úpadek vltavotýnského umění hrncířského. *Jihočeská jednota*, 1943, roč. V., č. 19.
- KARÁSEK, Bedřich. Stará valcha. *Vltavín*, 1931, roč. I., č. 5.
- KARÁSEK, Bedřich. Stará valcha v Týně nad Vltavou. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1932, roč. V, č. 1.
- KARÁSEK, Bedřich. Těl. Jednota Sokol v Týně. *Vltavín*, 1939, roč. IX., č. 3.
- KARÁSEK, Bedřich. Týňáci nezapomínají. *Vltavín*, 1939, roč. IX., č. 6.
- KARÁSEK, Bedřich. Týnský kaštan. *Vltavín*, 1937, roč. VII., č. 6.
- KARÁSEK, Bedřich. Velikonoční pověsti z Litoradlic. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1930, roč. III, č. 87.
- KARÁSEK, Bedřich. Vítání Rusů. *Zlatá stezka. Vlastivědný sborník kraje Husova a Chelčického*, 1947, roč. XV, č. 9.
- KARÁSEK, Bedřich. *Vltavotýnské pověsti*. 1. vyd. Blatná: Bratři Řimsové, 1945.
- KARÁSEK, Bedřich. *Vltavotýnské pověsti*. 2. vyd. Týn nad Vltavou: Tisková agentura Vltavín, 2000.
- KARÁSEK, Bedřich. Výlety školní. *Vltavín*, 1935, roč. V., č. 11.
- KARÁSEK, Bedřich. Výlety školní. *Vltavín*, 1935, roč. V., č. 12.
- KARÁSEK, Bedřich. Výlety školní. *Vltavín*, 1935, roč. V., č. 13.

KARÁSEK, Bedřich. *Vyprávěnky předmětů vltavotýnského musea*. Týn nad Vltavou: [s. n.], 1945.

KARÁSEK, Bedřich. *Výroční zpráva živnostenské školy pokračovací v Týně nad Vltavou ku 50ti letému jubileu...* Týn nad Vltavou: Výstavní výbor, 1936.

KARÁSEK, Karel. *XVII. výroční zpráva pokračovací průmyslové školy v Týně nad Vltavou za školní rok 1901–1902*. Týn nad Vltavou: [s. n.], 1902.

KARÁSEK, Bedřich. Vzpomínky na starý hrad v Týně + linoryt hradu. Linoryt dětské opatrovny. *Vltavín*, 1931, roč. I., č. 4.

KARÁSEK, Bedřich. Vzpomínky starých Týňáků. *Vltavín*, 1933, roč. III., č. 22.

KARÁSEK, Bedřich. Vzpomínky starých Týňáků. *Vltavín*, 1934, roč. IV., č. 3.

KARÁSEK, Bedřich. Vzpomínky starých Týňáků + linoryt vinárny. *Vltavín*, 1934, roč. IV., č. 4.

KARÁSEK, Bedřich. Vzpomínky starých Týňáků. *Vltavín*, 1934, roč. IV., č. 20.

KARÁSEK, Bedřich. Vzpomínky starých Týňáků. *Vltavín*, 1934, roč. IV., č. 23.

KARÁSEK, Bedřich. Vzpomínky starých Týňáků. *Vltavín*, 1937, roč. VII., č. 11.

KARÁSEK, Bedřich. Zápis učňů do živnostenské školy. *Vltavín*, 1931, roč. I., č. 9.

KARÁSEK, Bedřich. Za starým vlastencem. *Vltavín*, 1935, roč. V., č. 2.

KARÁSEK, Bedřich. Ze životopisu Jos. Kaspra. *Vltavín*, 1935, roč. V., č. 7.

KARÁSEK, Bedřich. Ze životopisu Jos. Kaspra. *Vltavín*, 1935, roč. V., č. 8.

KARÁSEK, Bedřich. Ze životopisu Jos. Kaspra. *Vltavín*, 1935, roč. V., č. 9.

KARÁSEK, Bedřich. Ze životopisu Jos. Kaspra. *Vltavín*, 1935, roč. V., č. 10.

KARÁSEK, Bedřich. Zkazky starého Vltavína: Bída, Bouchalka, Fišerák. *Vltavín*, 1933, roč. III., č. 14.

KARÁSEK, Bedřich. Zkazky starého Vltavína: Depot, Matěj Kopecký. *Vltavín*, 1933, roč. III., č. 13.

KARÁSEK, Bedřich. Zkazky starého Vltavína: Dřevěný most, Valcha. *Vltavín*, 1933, roč. III., č. 10.

KARÁSEK, Bedřich. Zkazky starého Vltavína: Náboženství a pohřbívání, Týnský hrad + 3 linoryty. *Vltavín*, 1933, roč. III., č. 7.

KARÁSEK, Bedřich. Zkazky starého Vltavína: Peklo, Hrnčířství, Škola. *Vltavín*, 1933, roč. III., č. 9.

KARÁSEK, Bedřich. Zkazky starého Vltavína: Počestné cechy, Ve starém mlýně. *Vltavín*, 1933, roč. III., č. 11.

KARÁSEK, Bedřich. Zkazky starého Vltavína: Tkalci na Rámech, Týnské kostelíčky + 1 linoryt. *Vltavín*, 1933, roč. III., č. 8.

KARÁSEK, Bedřich. Zkazky starého Vltavína: Vorořlavba, Vltavínské solnice, K soutoku, Antonín Jaroslav Puchmajer + linoryt solnice. *Vltavín*, 1933, roč. III., č. 12.

KARÁSEK, Bedřich. Zkazky starého Vltavína: V pravěku, Osídlení našeho kraje. *Vltavín*, 1933, roč. III., č. 6.

KARÁSEK, Bedřich. Zkazky starého Vltavína: Upozornění na zbytky staré týnské minulosti (dokončení). *Vltavín*, 1933, roč. III., č. 15.

KARÁSEK, Bedřich. *Zkazky starého Vltavína*. Týn nad Vltavou: Jan Hauser, 1933.

KARÁSEK, Bedřich. Zveme vás do Týna nad Vltavou. *Český turista*, 1941, roč. VII., č. 4.

Kolektiv autorů. *Osvobozený Týn nad Vltavou*. Týn nad Vltavou: Okresní národní výbor, 1945.

KRÁL, Josef (ed.). *Sbírka říšských zákonů školských*. Praha 1894.

KUBÍN, Milan. Kapitoly z historie. Začátky a konce Masarykovy ligy proti tuberkulóze. In: *Kazuistiky v alergologii, pneumologii a ORL*. Roč. 10, č. 1. Praha: Geum, 2013.

LOUŽENSKÝ, Jiří. Historické ohlédnutí. *Čičenický hlasatel*, 2015, roč. 8, č. 2.

MACDONALD, Callum; KAPLAN, Jan; BRÁZDA, Jan. *Praha ve stínu hákového kříže: Pravda o německé okupaci 1939–1945*. Praha: Melantrich, 1995. ISBN 80-7023-201-3.

MARIA, Jaroslav. U Hauserů. *Vltavín*, 1938, roč. VIII., č. 15.

Muzejní kurýr. Týn nad Vltavou: Městské centrum kultury a vzdělávání, p. o., 2014.

Pan řídící Karásek nejprve počítal do deseti. *Vltavín*, 1995, roč. V., č. 5.

ŘEZNIČKOVÁ, Kateřina. *Študáci a kantorů za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867–1918*. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-163-9.

SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934.

SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. II. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1935.

SAKAŘ, J. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. III. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1936.

SAKAŘ, Josef: *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí*. IV. díl. Týn nad Vltavou: Vlastivědný kroužek musea v Týně nad Vltavou, 1957.

SLÁMOVÁ, Marcela. *Kněz, který viděl do lidských srdcí: Karel Alois Vinařický a jeho místo v proudu času*. Týn nad Vltavou: MCKV a Město Týn nad Vltavou, 2015. ISBN 978-80-260-9126-4.

SOMR, Miroslav. *Dějiny školství a pedagogiky*, 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.

Spolek Č. Červeného kříže. *Vltavín*, 1940, roč. X., č. 4.

SUDOVÁ, M.: Dva Petrové a první mateřská škola v Týně nad Vltavou. Týn nad Vltavou: *Vltavín*, 2011, roč. 21, č. 10.

SUDOVÁ, Martina. Historie českých muzeí. *Vltavín*, 2014, roč. 24, č. 4.

SUDOVÁ, Martina. Josef Sakař – život a dílo, kněze, pedagoga a historika: diplomová práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Teologická fakulta, Katedra pedagogiky, 2017.

SUDOVÁ, Martina. Kterak stáli sokolici v Týně nad Vltavou. Počátky Sokola v malém jihočeském městě. In: *Čas zdravého ducha v zdravém těle. Kapitoly z kulturních dějin přelomu 19. a 20. století*. Jihočeský sborník historický – Supplementum 2. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích a Společenstvo pro kulturní dějiny České Budějovice, 2009. ISBN 978-80-87311-07-3.

SUDOVÁ, Martina. Spejblův bratranec. *Vltavín*, 2008, roč. 18, č. 8, nestránkováno.

SUDOVÁ, Martina. Zpěvácký spolek Puchmír. *Vltavín*, 2013, roč. 23, č. 11.

SUDOVÁ, M. *Židovství na Vltavotýnsku*. Týn nad Vltavou: Město Týn nad Vltavou, 2003. ISBN 80-239-1790-0.

TRNÍKOVÁ, Věra. *První český učitelský ústav na jihu Čech. Učitelský ústav v Soběslavi v letech 1871–1948: diplomová práce*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 2013.

VALÍŠOVÁ, Alena; KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele*. 2. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3357-9.

VÁŇOVÁ, Růžena. *Vývoj počátečního školství v českých zemích*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.

Vltavín: pro město Týn nad Vltavou a okolí: neodvislý čtrnáctideník okresu Vltavského. Týn nad Vltavou: J. Hauser, 1931–1941.

Vltavín: nezávislý čtrnáctideník pro město Týn nad Vltavou a okolí. Týn nad Vltavou: Tiskárna Vltavín, 1990–

Výroční zpráva c. k. reálného gymnázia v Třeboni za školní rok 1873. Tábor: C. k. reálné gymnázium v Třeboni, 1873.

Zákon říšský ze dne 2. května 1883 č. 53 ř. z. kterýmž se mění některá ustanovení zákona ze dne 14. května 1869 č. 62 ř. z. In: ČELAKOVSKÝ, Jaromír. *Zákony a nařízení u věcech obecného a pokračovacího školství, na ten čas platné v království Českém.* Třetí rozmnožené vydání. Praha: Edward Grégr, 1886.

Archivní prameny

Archiv autorky. Dopis J. Dvořákové, 25. 2. 2019 Karlovy Vary.

Archiv autorky. Dopis J. Humheje, 1. 3. 2019 Týn nad Vltavou.

Informace z rodinného archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Srov. Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, A 8/1 Hudebniny – Puchmír, Pamětní kniha pěveckého spolku Puchmír, i. č. 49277, př. č. 265/2001.

Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, A 8/2 Hudebniny – Puchmír, Matriční kniha pěveckého spolku Puchmír, i. č. 51918, př. č. 7734/49.

Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Dopis Okresní rady osvětové adresovaný Bedřichu Karáskovi, 19. 2. 1947.

Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Strojopis: citováno z řeči při pohřbu Bedřicha Karáska. Podpis Sch, 25. 2. 1958.

Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Strojopis Nedožité devadesátiny Bedřicha Karáska.

Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Strojopis: PLETZER, Karel. K výročí úmrtí ředitele Bedřicha Karáska.

Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Strojopis: Vzpomínáme na Bedřicha Karáska, 24. 1. 1988.

Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Strojopis Za Bedřichem Karáskem, 25. 2. 1958.

Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno. Životopis Bedřicha Karáska.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, DAP, podsběrka historická, osobnosti – Haydn. Konvolut nepublikované korespondence.

- Městské muzeum v Týně nad Vltavou, DAP, podsbírka historická, i. č. 14019.
- Městské muzeum v Týně nad Vltavou, DAP, podsbírka historická, i. č. 14079.
- Městské muzeum v Týně nad Vltavou, DAP, podsbírka historická, i. č. 60675.
- Městské muzeum v Týně nad Vltavou, DAP, podsbírka historická, nepublikovaný strojopis, i. č. 47535, př. č. 263/01, MASÁK, J.; RYCHLÍKOVÁ, M. Škola v Týně nad Vltavou.
- Státní oblastní archiv Praha, kniha 33. *Matrika sňatků f. ú. Mnichovo Hradiště (1866–1925)*, fol. 246.
- Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 12. *Matrika narozených f. ú. Třeboň (1857–1867)*, fol. 66.
- Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 12. *Matrika narozených f. ú. Třeboň (1857–1867)*, fol. 133.
- Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 12. *Matrika narozených f. ú. Třeboň (1857–1867)*, fol. 174.
- Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 12. *Matrika narozených f. ú. Třeboň (1857–1867)*, fol. 236.
- Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 12. *Matrika narozených f. ú. Třeboň (1857–1867)*, fol. 301.
- Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 12. *Matrika oddaných f. ú. Týn nad Vltavou (1869–1896)*, fol. 156.
- Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 13. *Matrika narozených f. ú. Třeboň (1867–1875)*, fol. 6.
- Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 32. *Matrika sňatků f. ú. Třeboň (1871–1891)*, fol. 88.
- Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 37. *Matrika zemřelých f. ú. Týn nad Vltavou (1904–1919)*, fol. 148.
- Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 43. *Matrika zemřelých f. ú. Třeboň (1859–1877)*, fol. 42.
- Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 43. *Matrika zemřelých f. ú. Třeboň (1859–1877)*, fol. 58.
- Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 43. *Matrika zemřelých Třeboň (1859–1877)*, fol. 92.

Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 43. *Matrika zemřelých f. ú. Třeboň (1859–1877)*, fol. 116.

Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 44. *Matrika zemřelých f. ú. Třeboň (1878–1914)*, fol. 81.

Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 44. *Matrika zemřelých f. ú. Třeboň (1878–1914)*, fol. 156.

Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 16. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1880–1890)*, fol. 126.

Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 16. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1880–1890)*, fol. 167.

Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 16. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1880–1890)*, fol. 233.

Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 16. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1880–1890)*, fol. 313.

Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 16. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1880–1890)*, fol. 375.

Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 17. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1890–1903)*, fol. 45.

Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 17. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1890–1903)*, fol. 98.

Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 17. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1890–1903)*, fol. 146.

Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 17. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1890–1903)*, fol. 177.

Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 17. *Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou (1890–1903)*, fol. 211.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 6, Okresní úřad Týn nad Vltavou, zn. fondu A6, karta 5, Hlášení o stavu škol.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 149, Okresní osvětová rada Týn nad Vltavou, zn. fondu A 131, dat. 1945–1957.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 159, Městský národní výbor České Budějovice, zn. fondu B 2, dat. 1932–1990, nezpracováno. Kremáčnický deník 1957–1961, číslo kremace 6826.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1689, Archiv města Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1836–1933, s. 81.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1960, Městský národní výbor Týn nad Vltavou, Kronika obecní, 1934–1980, s. 74.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Dopis adresovaný Bedřichu Karáskovi 11. 6. 1943.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. Fondu B 2247, Kronika chlapecké školy Týn nad Vltavou, 1940–1953.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou, 1873–1893.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Pamětní kniha spojené školy měšťanské se školou obecnou pro chlapce v Týně nad Vltavou, 1893–1934.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Služební výkaz VII. Působení ve službě školní.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Rodopis Bedřicha Karáska z 20. 3. 1940.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Strojopis ze 17. září 1941.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Vlastní životopis Bedřicha Karáska.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, Výkaz docházky a prospěchu první třídy pětileté školy obecné v Týně nad Vltavou, šk. rok 1896/7.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Výkaz služební Karásek Karel.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1718, I. národní škola Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2247, dat. 1833–1953, nezpracováno. Životopis Bedřicha Karáska z 1. 11. 1935.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1726, Sokol – tělovýchovná jednota Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2254, dat. 1891–1948. i. č. 6, kniha č. 6; i. č. 107, sign. II/b/C/I-3, kart. 15.; i. č. 40, sign. II/b/A/II-1, kart. 2.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1746, Školní krejcarový spolek Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2265, dat. 1815–1906, Pamětní kniha školského spolku krejcarového.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1748, Vltavan, ochotnický spolek Týn nad Vltavou 1855–1955, zn. fondu B 2267, Pamětní kniha spolku divadelních ochotníků Vltavan, 1871–1923.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1755, Základní odborná škola Týn nad Vltavou, zn. Fondu 2273, dat. 1833–1953.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1758, Průmyslová škola pokračovací Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2276, dat. 1886–1948. Korespondence.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1758, Průmyslová škola pokračovací Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2276, dat. 1886–1948. Korespondence okresního hejtmanství.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 1758, Průmyslová škola pokračovací Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2276, dat. 1886–1948. Žádost konsorcia.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, 10. 7. 1930.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, 15. 5. 1934.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, 29. 5. 1937.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, 22. 1. 1946.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, 5. 6. 1946.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis Městského úřadu v Týně nad Vltavou, 30. 9. 1930.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis Bedřicha Karáska, 26. 3. 1930.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis Josefa Sakaře, 26. 6. 1934.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis Ladislava Kuny, notáře z Týna nad Vltavou, 21. 1. 1931.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis náměstka starosty, 2. 6. 1931.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, nedatován.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, nedatováno.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis, Praha, 24. 2. 1936.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis spisovatele Karla Dewettera, 5. 3. 1936.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis Státního památkového úřadu pro Čechy v Praze, 1. 8. 1934.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Dopis z Národního muzea v Praze, 18. 5. 1941.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Koncept článku Bedřicha Karáska do periodika Vltavín.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Koncept Bedřicha Karáska, strojopis, 12. 1. 1930.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Rukopisný dopis Josefa Sakaře, září 1930.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Stanovy Musejního spolku v Týně nad Vltavou.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Ukázka děkovného dopisu, 30. 10. 1930.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Ukázka děkovného dopisu za sbírkové předměty, 20. 9. 1930.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Ukázka děkovného dopisu za sbírkové předměty, 11. 8. 1936.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Výroční zpráva spolku, nedat., dle kontextu r. 1953.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Zápis o přesunu Božích muk.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Zpráva správce sbírek Bedřicha Karáska za rok 1946 pro valnou hromadu spolku konanou 2. 3. 1947.

Státní okresní archiv České Budějovice, fond Okresní úřad Týn nad Vltavou, Sčítání lidu soudní okres Týn nad Vltavou r. 1880, i. č. 1123, sig. IV/A/d-11.

Státní okresní archiv České Budějovice, i. č. 21, sig. A1/b-1, ev. j. 8.

Státní okresní archiv České Budějovice. Státní koedukační učitelství České Budějovice, knihy č. 4, 5, 6, 7, 8 (třídní výkazy z jednotlivých ročníků) a č. 46 (výkaz o maturitních zkouškách 1911).

On-line zdroje

Amatérské divadlo. [online]. [cit. 2019-11-12]. Dostupné z: <https://www.amaterskedivadlo.cz>.

Dekret presidenta republiky 130/1945 Sb. O Státní péči osvětové. [online]. [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-130>.

Encyklopedie Českých Budějovic [online]. [cit. 2019-11-11]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/cesky-ucitelsky-ustav>.

MORKES, F. *K historii českého církevního školství* [online]. [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: https://www.skolstvi.cirkev.cz/_d/historie-ccs.doc.

Zákon č. 186/1960 Sb. O soustavě výchovy a vzdělávání. [online]. [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1960-186>.

Zákon č. 31/1953 Sb. O školské soustavě a vzdělávání učitelů. [online]. [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1953-31>.

Přílohy

Příloha I.

Karel Karásek.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha II.

Božena Bicanová.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 24425, př. č. 1912/83, sig. 8109/F.

Příloha III.

Pravděpodobně František Bican.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsběrka fotografie, filmy, i. č. 24422, př. č. 1912/83, sig. 8106/F.

Příloha IV.

Pravděpodobně Kateřina Bicanová.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 24423, př. č. 1912/83, sig. 8107/F.

Příloha V.

Juliana Bicanová.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsběrka fotografie, filmy, i. č. 24427, př. č. 1912/83, sig. 8111/F.

Příloha VI.

Rodina Karáskových.

Stojící zleva: Karel Karásek (1883), Aneška Schneebergerová-Karásková (1895), Jan Karásek 1886, Julie Stoklasová-Karásková (1896), Jaroslav Karásek (1898); sedící zleva: Bedřich Karásek (1890), Helena Bicanová (1866), Anna Karásková-Bicanová (1859), Anna Stoklasová-Karásková (1888), Karel Karásek (1911), Stanislav Karásek (1892).

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Rodný a křestní list.

Profektorát Čechy a Morava.
Protectoratus Bohemia et Moravia.

Testimonium nativitatis et baptismi.

Diecése česko-budějovická.
Diocesis Bohemo-Budvicensis.

Okresní úřad fary:
Districtus polit. parochiae: TYN nad Vlt.

Vikariát:
Vicariatus: TYN nad Vlt.

Okresní soud fary:
Districtus judicialis parochiae:

Fara:
Parochia:

Č. exb.

Matriky křestní:
Libri baptismorum:

Kniha XIV.
Tomus

List 375.
Folium

Číslo řadové
Num. currens

Kolek

Den, měsíc a rok Dies, mensis, annus nativitatis et baptismi	narození <u>14. / V. 1890.</u> t. j. dne roku: <u>fisicého smrtelného daradavského.</u> křtu <u>16. února 1890.</u>
Jméno křtícího Nomen baptisantis	<u>P. Malý Kačer, kaplan.</u>
Jméno pokřtěnce Nomen baptisati	<u>Bedřich František Karásek.</u>
Náboženství Religio	<u>řínsko-katolické</u> Pohlaví <u>mužské</u> Lože <u>manželské</u> Genus <u>ženské</u> Torus
Místo narození Locus nativitatis	<u>Týn n/Vlt. č. 206.</u> Okresní úřad: <u>Týn n/Vlt.</u> soud: <u>Týn n/Vlt.</u>
Porodní asistentka Obstetrix	zkoušená: <u>Anna Bicanová, p Týn n/Vlt.</u>
Otec Pater jméno a příjmení, povolání a postavení v povolání, jeho otec a matka, místo narození, číslo domu, okresní soud, okresní úřad	<u>Karel Karásek, učitel p Týně č. 206.</u> <u>syn Karla Karáska učedníka p</u> <u>Třeboně č. 22. a Marie, podem</u> <u>Břežkova p Budejovic.</u>
Matka Mater jméno a příjmení, její otec a matka, místo jejího narození, číslo domu, okresní soud, okresní úřad	<u>Anna, dcerka Václava Bicana,</u> <u>městana p Týně n/Vlt. č. 199. a</u> <u>Anny, podem Kleinové p Týn n/Vlt.</u> <u>č. 252.</u>
Kmotrové Patrini jméno, příjmení, stav a bydliště	<u>Kateřina Bicanová, v ústupuhyne</u> <u>Juliana Bicanová.</u>
Poznámka	

Na důkaz toho stáj zde vlastnoruční podpis a pečeť farního úřadu.
In quorum fidem manu propria subscripsit et sigillo parochiali munivi.

Dáno na čechanovské úřadě v Týně n/Vlt.
Datum in officio in
dne 27. říj 1940.
die

Schválené a vydané úřadovnou konstituí. Takem Českolomanské ale. úřadovny farní v Č. Budějovicích. Pátek, 27. října.

Příloha VII.

Rodný a křestní list Bedřicha Karáska.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha VIII.

Dům U Havlů (vpravo) – rodný dům Bedřicha Karáska

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 26842, př. č. 2045/84, sig. 8952/F.

Příloha IX.

Bedřich Karásek ve své pracovně.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha X.

Dům čp. 225, budova školy a muzea.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie filmy, i. č. 17315, př. č. 33/P, sig. 33/F.

Příloha XI.

Portrét Karla Aloise Vinařického.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka historická, i. č. 35498, př. č. 4017/39.

Příloha XII.

Budova Vinařického školy.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie filmy, i. č. 53654/31, př. č. 2686/96, sig. 13771/F.

Příloha XIII.

Učitelský sbor dívčí obecné školy, sedící uprostřed ředitel Václav Pešta, cca 80. léta 19. stol.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsběrka fotografie filmy, i. č. 18338, př. č. 1340/81, sig. 3344/F.

Příloha XIV.

Hospodářská škola.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie filmy, i. č. 10584, př. č. 1160/80, sig. 2205/F.

Příloha XV.

Škola Malá Strana v Týně nad Vltavou.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsběrka fotografie, filmy, př. č. 1675/P, sig. 6606/F.

Příloha XVI.

Bedřich Karásek jako student, r. 1909.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XVII.

Bedřich Karásek v době dokončení studií.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XVIII.

Karel Karásek.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie filmy, i. č. 22426, př. č. 1813/P, sig. 8860/F.

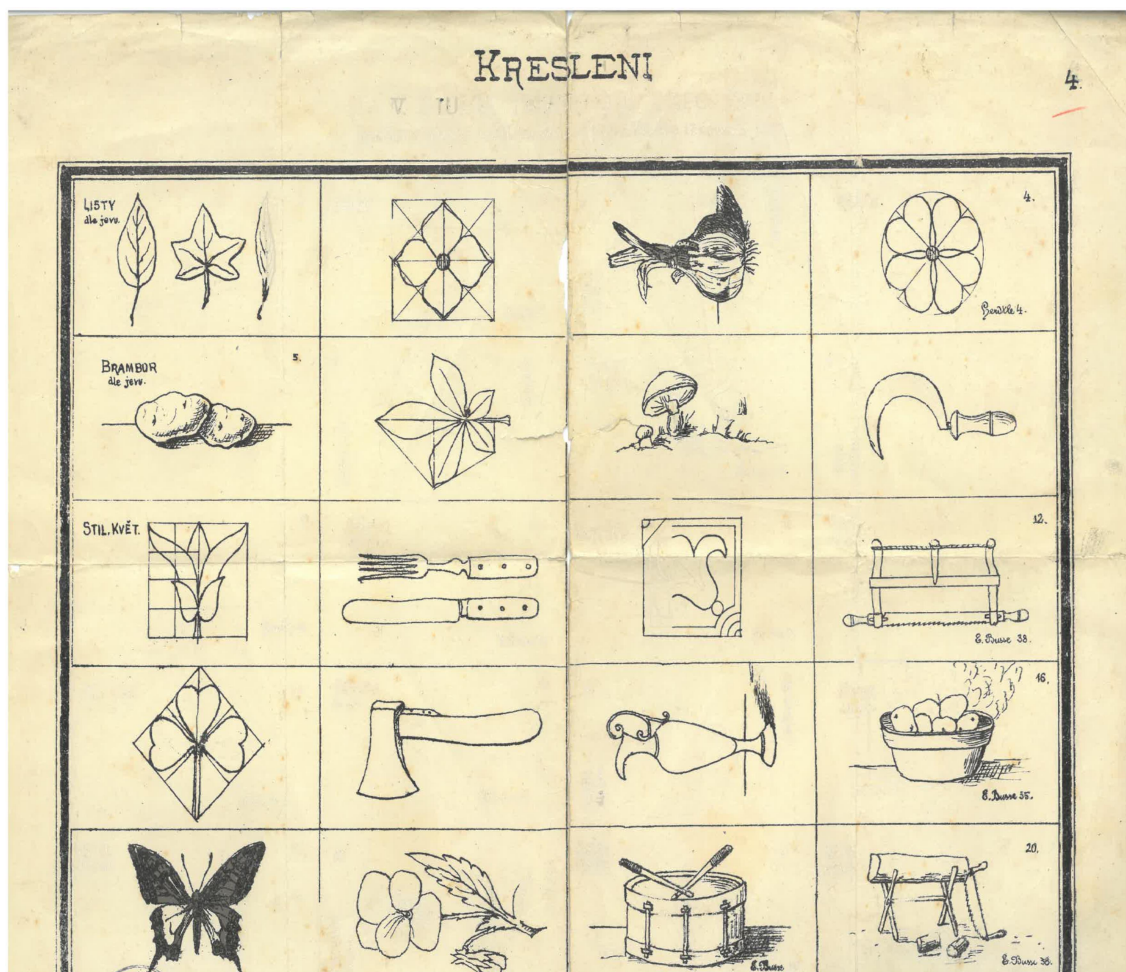

Příloha XIX.

Vltavotýnští učitelé kol. r. 1880.

Zleva: Gajer, Pešta, Petr Stuchl, Paleček, Jakub Weichet, Valek.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsběrka fotografie filmy, i. č. 18955, př. č. 535/30, sig. 4822/F.

Příloha XX.

Metodická pomůcka vytvořená Karlem Karáskem pro kurs kreslení.

Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno.

Příloha XXI.

Kurs kreslení r. 1909.

V první řadě pátý zleva Karel Karásek, v poslední řadě první zprava Bedřich Karásek.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

11	1891. leden 27. 30	Týn nad. č. 120	rozen v Kamenickém č. 8. Karel Karásek, jedinec svobod. stáhl v Týni nad. č. 120, manžel Jany, rozené Dřimovské z Týna nad. č. - Kamen v Kamenickém č. 111 27. 1879	1-1-1- 53 11 1 16 11. 19.	pro Týni nad. Barbora P. Luv	Josef Tunz Sedl.	Úm. 17. 1912 Jos. Novák, notář.
			1891. 11. 1878				9. 11. 1912

Příloha XXII.

Matriční záznam úmrtí Karla Karáska.

Státní oblastní archiv Třeboň, kniha 37. Matrika zemřelých f. ú. Týn nad Vltavou (1904–1919), fol. 148.

Příloha XXIII.

Bedřich Karásek jako mladý učitel.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XXIV.

Bedřich Karásek krátce po nástupu na vojnu se sestrou Annou, industriální učitelkou.

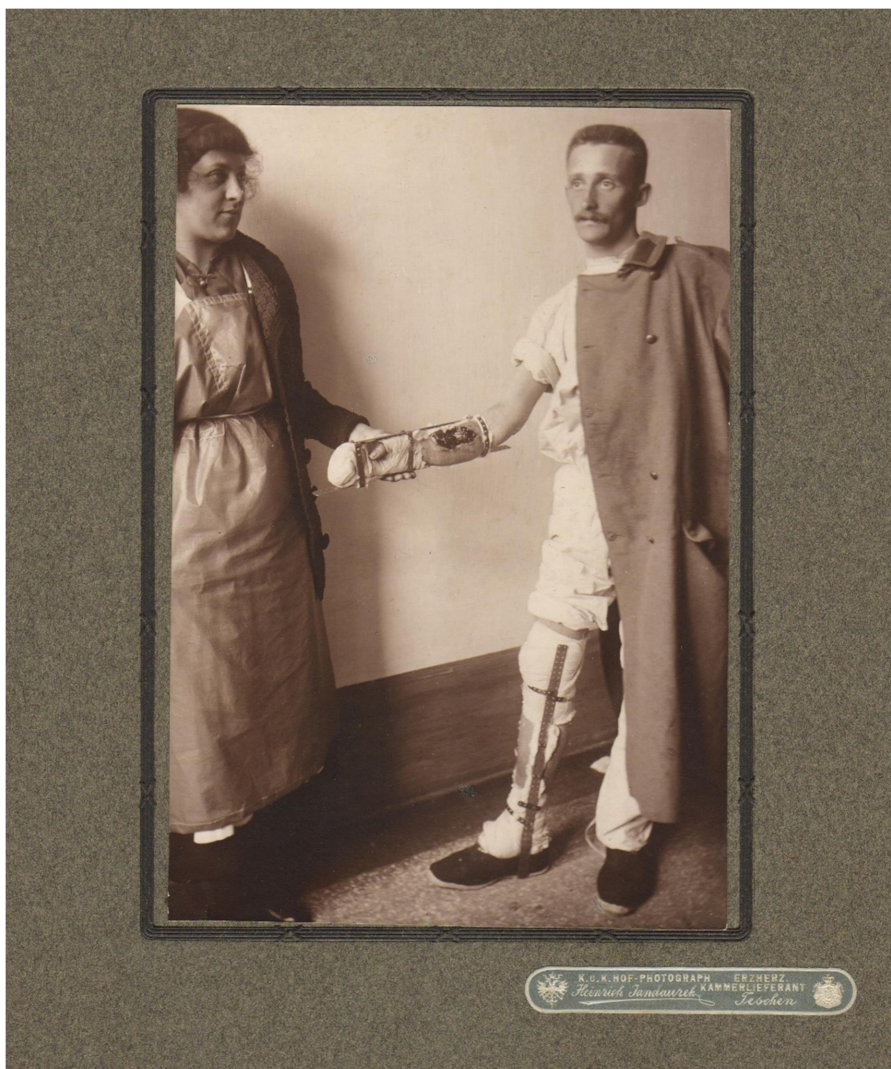
Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XXV.

Bedřich Karásek na vojně s bratrem Stanislavem.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XXVI.

Fotografie z lazaretu, zranění Bedřicha Karáska.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XXVII.

Fotografie z lazaretu, zranění Bedřicha Karáska.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XXVIII.

RTG snímek, zranění pravé paže Bedřicha Karáska.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XXIX.

Ruksak, výstroj Bedřicha Karáska z 1. sv. války, v majetku Ivana Sakala, vnuka.

Foto archiv autorky.

Příloha XXX.

Mandolína Bedřicha Karáska, v majetku Ivana Sakala, vnuka.

Foto archiv autorky.

Příloha XXXI.

Svatební fotografie Bedřicha Karáska.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XXXII.

Božena Sudová, manželka Bedřicha Karáska, v dětském věku.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XXXIII.

Božena Sudová s rodiči.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XXXIV.

Božena Sudová s matkou.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XXXV.

Božena Sudová s rodiči.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XXXVI.

Živnostenská škola pokračovací v Týně nad Vltavou kol. r. 1935.

V první řadě čtvrtý zleva Bedřich Karásek.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie filmy, i. č. 23005, př. č. 1876/83, sig. 7756/F.

Příloha XXXVII.

Původní expozice muzea v domě čp. 225 pod kostelem.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XXXVIII.

Původní expozice muzea v domě čp. 225 pod kostelem, sedící Bedřich Karásek.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XXXIX.

Freska rodu Čabelických v kostele sv. Jakuba.

Státní okresní archiv České Budějovice, č. fondu 2487, Městské muzeum Týn nad Vltavou, zn. fondu B 2299, dat. 1930–1958, nezpracováno. Fotografie.

Příloha XL.

Pohlednice s modelem hradu v Bedřichových sadech.

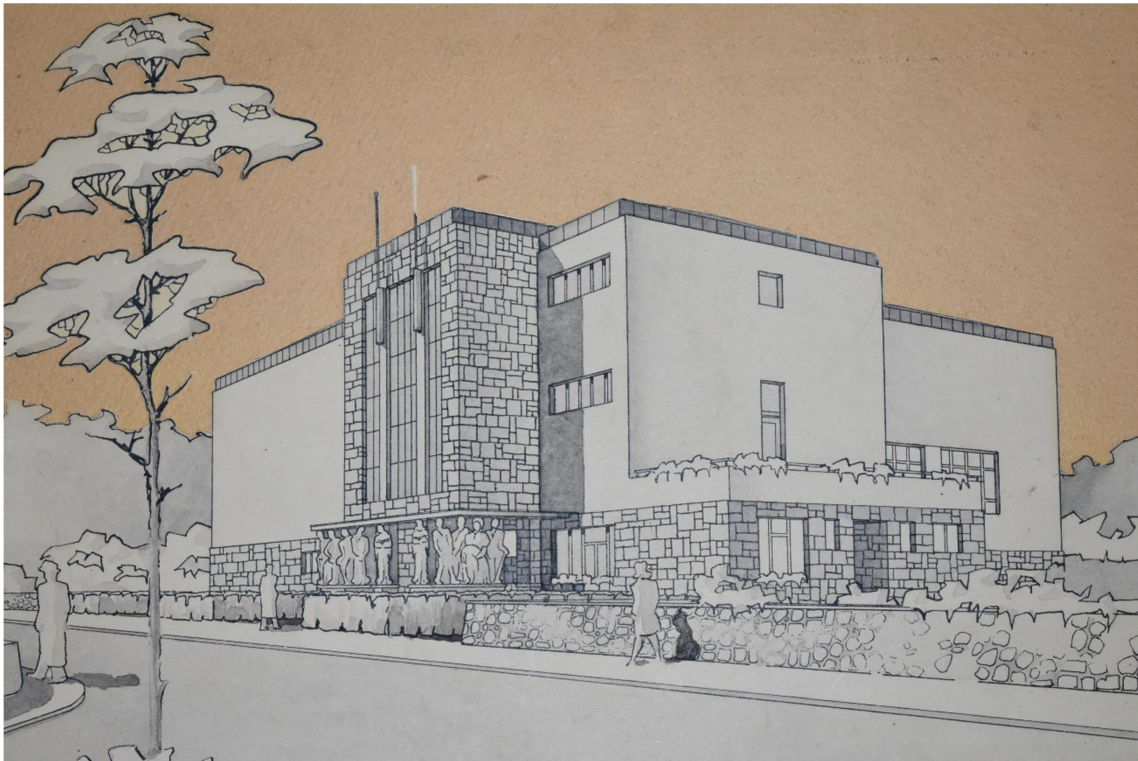
Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XLI.

Bedřich Karásek u svého modelu v Bedřichových sadech.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XLII.

Nerealizovaný projekt stavby nové muzejní budovy.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsběrka historická, DAP, i. č. 24976, př. č. 202/2001, mapovka Z – mapy a plány.

Příloha XLIII.

Budova zámku, dnes muzeum.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie filmy, př. č. 2684/96, sig. 13369/F, tablo 53652/4.

Příloha XLIV.

Bedřich Karásek s vnukem Ivanem Sakalem v nové expozici muzea v zámku.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XLV.

Bedřich Karásek s vnukem Ivanem Sakalem v nové expozici muzea v zámku.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XLVI.

Bedřich Karásek s vnukem Ivanem Sakalem v nové expozici muzea v zámku.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XLVII.

75. výročí spolku Puchmír v r. 1936.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie filmy, i. č. 18095, př. č. 1303/81, sig. 3155/F.

Příloha XLVIII.

Bedřich Karásek jako cvičitel Sokola v r. 1912.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha XLIX.

Bedřich Karásek s celou rodinou, všichni členové Sokola.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha L.

Bedřich Karásek jako cvičitel ženského odboru Sokola v r. 1916.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha LI.

Bedřich Karásek jako cvičitel Sokola v r. 1925.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha LII.

Bedřich Karásek při sokolském projevu.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha LIII.

Bedřich Krásek ve hře peníze, 8. 11. 1926.

Městské muzeum Týn nad Vltavou, expozice muzea, nečíslováno.

Bedřichu Karáskovi

v upomínku na oslavy „Sto let ochot. divadla na Vltavotýnsku“
Lad. Stroupežnický: „Naši furiantí“ - 27. X. — 1. XI. 1955.

z. Baron

Dramatický soubor VLTAVAN
Domu osvěty
v Týně nad Vltavou.

V. Šmer

Hehla
předseda

Příloha LIV.

Vyznamenání Bedřicha Karáska odznakem J. K. Tyla r. 1955.

Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno.

Příloha LV.

Loutkové představení Loutkového odboru Sokola.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha LVI.

Loutková scéna v přísálí sokolovny.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha LVII.

Loutka Zinduláka z expozice Městského muzea v Týně nad Vltavou.

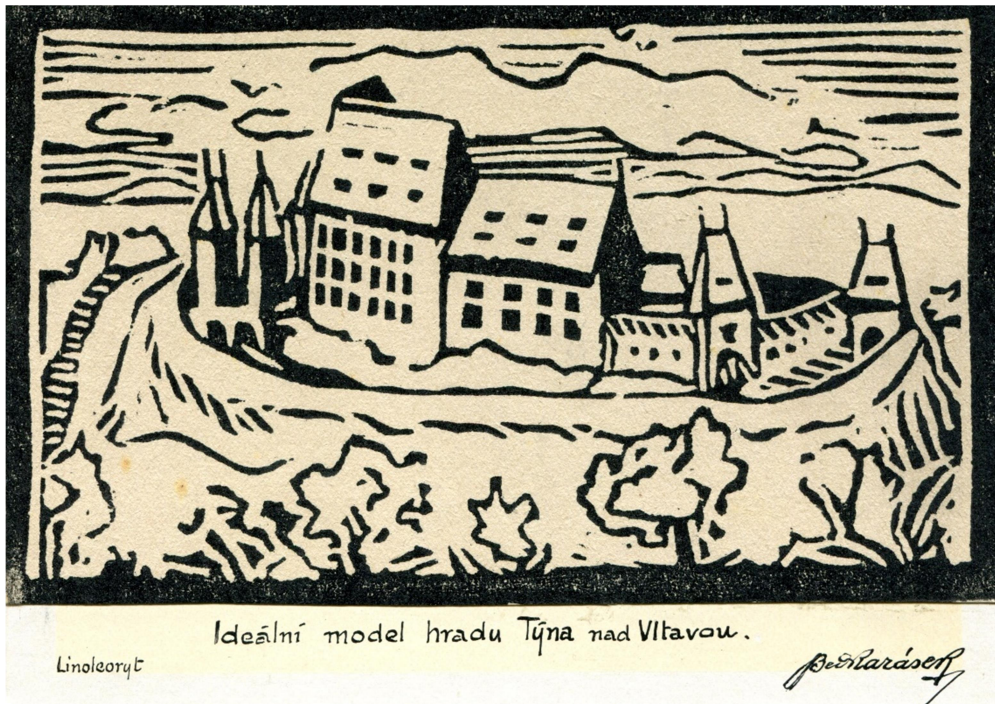
Archiv autorky.

Příloha LVIII.

Plakát loutkového představení divadelní hry Bedřicha Karáska Z lásky k mamince.

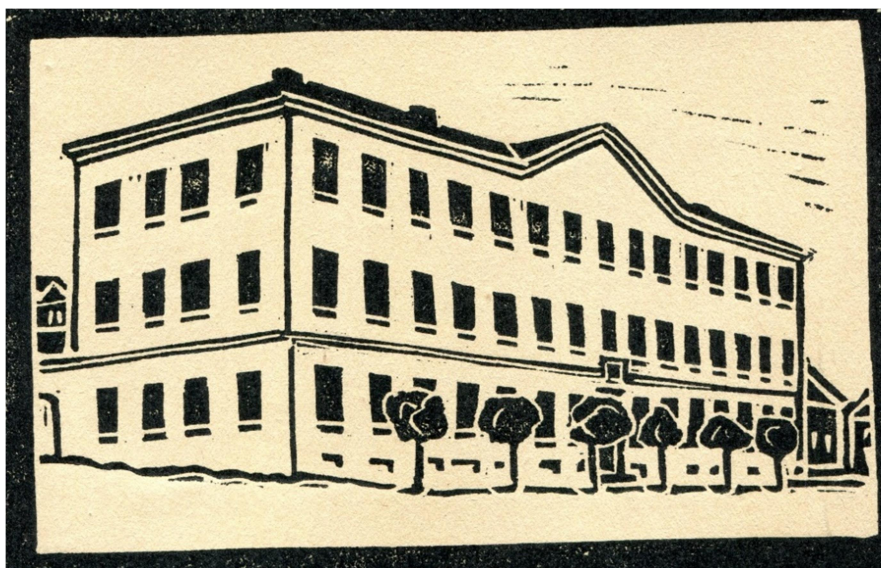
Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha LIX.

Linoryt Bedřicha Karáska – Ideální model hradu Týna nad Vltavou.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha LX.

Linoryt Bedřicha Karáska – Viničnického škola.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Příloha LXI.

Linoryt Bedřicha Karáska – někdejší budova muzea, původně školy.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

VLTAHOTÝNSKÉ POVĚSTI

Sebral a upravil
Bedřich Karásek

Obrázky J. Vojny.

Jihočeské nakladatelství Bratři Římsové
v Blatné

Příloha LXII.

Vltavotýnské pověsti.

Archiv autorky.

Vše mrtí, i n slopy, Tvo lásky
a práce zřícenin.

S bolestí v srdci oznamujeme všem přátelům a známým
smutnou zprávu, že nás navždy opustil náš všete milo-
vaný manžel, tatínek, dědeček, bratr, zet, svagr
a strýček, pan

Bedřich Karásek,

ředitel škol v. v. a vedoucí okresního musea.

Zeml tiše po krátké nemoci v úterý dne 18. února
1958 v 0,15 hodin ve věku 68 let.

S našim drahým zesnulým rozloučíme se naposledy
v pátek dne 21. února 1958 o 15. hodině

v obřadní síni českobudějovického krematoria.

Týn n. Vlt. dne 18. února 1958.
Rány č. 120.

Jménem veškerého příbuzenstva:

Božena Sedláčková,	František Sedláček.	Božena Karásková,
Věra Škodová,	Jan Škoda.	manželka.
Jarmila Lišková,	František Liška,	
Majka Šakalová,	Ivan Šakal,	
děti.	zestř. v.	
Jana, Jára, Zbyněk, Běla, Jarča, Dana, Ivan a Zdeněk,	vooučata.	

Kremováni v síni města Českých Budějovic - Pohřbení v: JCI č. 7, Budějovice
II 1977

Příloha LXIII.

Úmrtní oznámení Bedřicha Karáska.

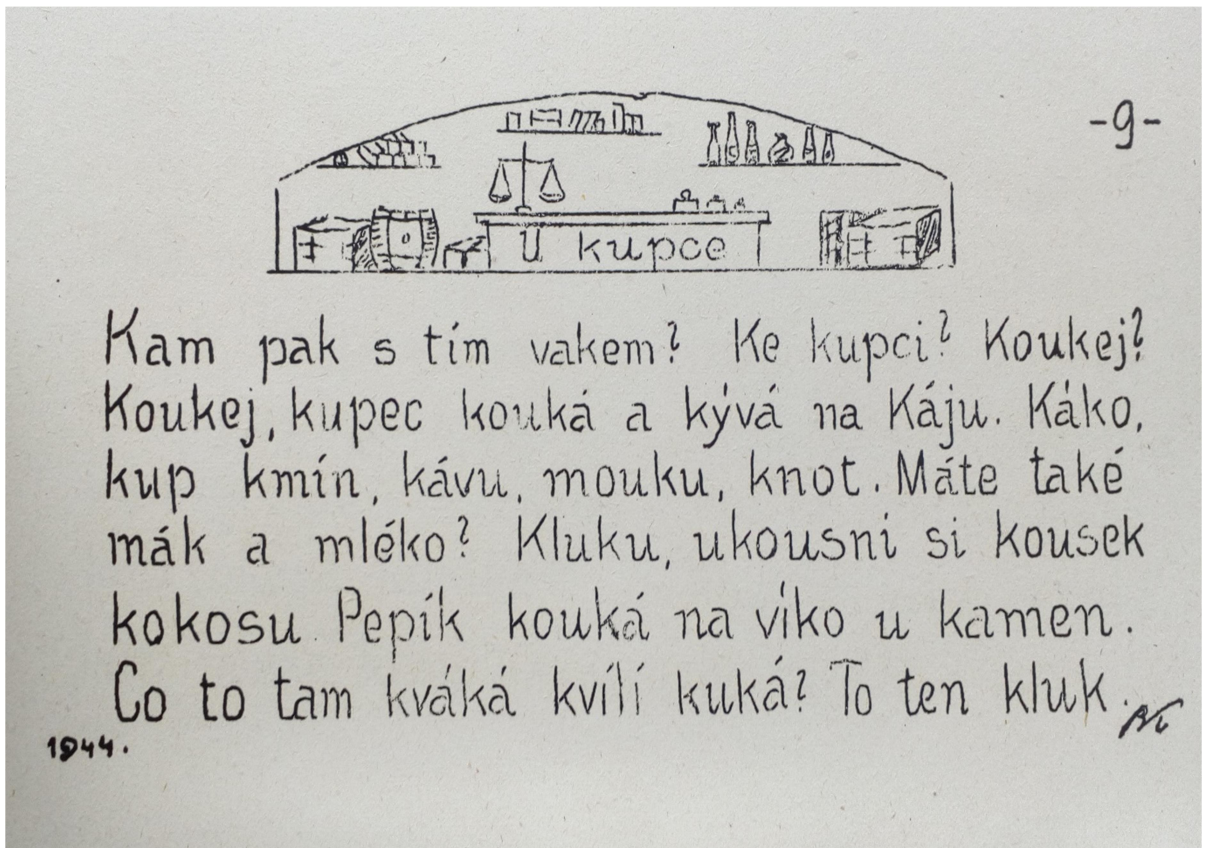
Městské muzeum Týn nad Vltavou, DAP, krabice osobnosti Karásek, nečíslováno.

Příloha LXIV.

Hrob rodiny Karáskových na hřbitově v Týně nad Vltavou.

Archiv autorky.

Příloha LXV.

Učitelské noviny Bedřicha Karáska pro nejmenší žáky.

Rodinný archiv Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska.

Abstrakt

Tématem práce je komplexní zpracování života a díla pedagoga, spisovatele a vlastivědného pracovníka Bedřicha Karáska. Důraz je kladen zejména na jeho pedagogickou a publikační činnost, jejíž reflexe může být východiskem a zdrojem inspirace pro současné vychovatele. Publikace Bedřicha Karáska jsou dodnes využívány jako základní kameny regionální historie Vltavotýnska s jihočeským přesahem, jeho muzejní činnost (zejména akvizice a tezaurace) položila základ odborné práce se sbírkami.

Práce rovněž zachycuje základní principy a přístupy při pedagogické praxi Bedřicha Karáska, jíž se jako červená nit prolíná vlastenectví a blízký vztah k obecným i regionálním dějinám. Vedl generace svých žáků k lásce k rodnému kraji, probouzel v nich hrdost k češství, obdiv k práci předků i úctu k historickým kořenům, z nichž vzešli. Používal inovativní didaktické prostředky, které žákům pomáhaly navázat s učivem nejen rozumový, ale především citový kontakt. Příkladem jsou dochované učební a metodické pomůcky, nebo sbírka vltavotýnských pověstí, kterou vydal rovněž knižně s bohatými ilustracemi akademického malíře Jaroslava Vojny. Přesto dosud nebyla zpracována monografie této osobnosti, která ji bezesporu zasluhuje.

V práci jsou využity veškeré původní a dosud nepublikované prameny z archivu Městského muzea v Týně nad Vltavou, Státního oblastního archivu v Třeboni, Státního okresního archivu v Českých Budějovicích a archivu Ivana Sakala, vnuka Bedřicha Karáska. Je doplněna o autentické vzpomínky pamětníků. Součástí je rovněž kompletní bibliografie Bedřicha Karáska.

Klíčová slova

Bedřich Karásek, regionální historie, osobnosti, Týn nad Vltavou, školství, pedagogika, vychovatelství, muzeologie.

Abstract

The themes of this comprehensive analysis are the life and works of educator, writer, and nationalist Bedřich Karásek. The primary emphasis is on his pedagogical and publishing activities, as reflecting on them offers a starting point and a source of inspiration for contemporary educators. Bedřich Karásek's publications are still used as cornerstones of the regional history of the Týn nad Vltavou region, touching on South Bohemia. His museum activities (especially acquisitions and collecting) laid the foundation for scholarly work with these collections.

The work focuses on the basic principles and approaches of Bedřich Karásek's pedagogical practices, which were like a red thread intertwining patriotism and a close relationship with general and regional history. He led generations of his students to love their native region, awakening within them the pride of being Czech as they admired the work of their ancestors and developed respect for the historical roots from which they germinated. Innovative didactic tools were used to help pupils establish not only reasonable, but also – and perhaps more importantly – emotional contact with the curriculum. Examples include preserved teaching and methodological aids or a collection of legends from the Týn nad Vltavou region, which was published in book form richly illustrated by the academic painter Jaroslav Vojna. Nevertheless, until now, a monograph about this personality has not been made, even though he undoubtedly deserved it.

A number of original and unpublished sources were utilized from the archives of the Town Museum in Týn nad Vltavou, the State Regional Archive in Třeboň, the State District Archive in České Budějovice and the archive of Ivan Sakal. Sakal is the grandson of Bedřich Karásek. Further, it is complemented by authentic memories of witnesses. The complete bibliography of Bedřich Karásek is also included.

Keywords

Bedřich Karásek, regional history, personalities, Týn nad Vltavou, school system, education, pedagogy, museology.

